AFERE: ČIJA JE FIRMA ANDREJA VUČIĆA

BiH 4 KM; Hrvatska 19 KN; Makedonija 150 DEN; Crna Gora 2.00 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF

cena 200 DIN

01164

9 770353 802002

VREME

broj 1243

30. oktobar 2014.

INTERVJU: IGOR MANDIĆ

PUTIN JE MOJA SIMPATIJA

bambi

Wellness

Integralni keks

tiamin

niacin

vitamin B6

Dobar osećaj koji se vidi!

*Uz vlakna i druge hranljive sastojke **Wellness** sadrži **mikronutrijente** koji pomažu moj metabolizam i čine da se dobro osećam.*

VREME

BROJ 1243
30. oktobar 2014.

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarm

pomoćnici glavnog urednika
Jovana Gligorijević, Momir Turudić

sekretarijat
Ana Aleksić, Mirjana Kalezić

redakcija
Aleksandar Anđić (foto), Muharem Bazdulj, Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević, Sonja Ćirić, Zora Drčelić, Slobodan Georgijev, Nebojša Grujičić (kultura), Andrej Ivanji (svet), Jelena Jorgačević, Tatjana Jovanović, Jasmina Lazić, Zoran Majdin, Radmilo Marković, Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec, Milovan Milenković, Milan Milošević, Tamara Nikčević, Teofil Pančić, Saša Rakezić, Mirko Rudić, Tamara Skrozza, Zoran Stanojević, Tatjana Tagirov, Dragan Todorović, Tanja Topić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić (arhiva)
Jelena Mrđa (foto)

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Tanja Stanković, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić;
lektori: Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović;
korektori: Nikola Dragomirović, Marko Tasić, Stanica Milošević

internet izdanje
www.vreme.com
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com
telefon redakcije: 011/3234-774
telefaks: 011/3238-662

štampa
Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

SAVET ZA ŠTAMPU
Brzo, besplatno, pravično.

04 Intervju: Igor Mandić

12 Premijerov brat po drugi put u javnosti: Čija je firma Andreja Vučića

16 Lični stav: Kako naći pare za rasipanje

18 I Narodna banka na gubitku: Luping od 100 milijardi evra

20 Trgovina između Srbije i Rusije: Parada obećanja i prodaja sira

22 Intervju: Branko Ružić

26 Pravosuđe u Srbiji: Dva šamara za ministra

29 Istraživanja: S onu stranu naslova

30 Lični stav: Afroazijska Srbija

34 Intervju: Muftija srbijanski Muhamed Jusufspahić

36 Forum: Hrana za Evropu

37 Nuspojave: Zabranjeno, dozvoljeno i profitabilno

39 Lisica i ždral: Romi i ja

KULTURA

40 Intervju: Simonida Rajčević, likovna umetnica

43 Beogradski džez festival: Deca & sav taj džez

44 Ljuba Popović: Slikarstvo je muzika za oči

46 Pozorište: Srbija u Avganistanu

48 TV manijak: Agape, 10 godina

SVET

50 Ukrajina, Rusija i naftna kriza: Mandat nad ambisom

54 Hrvatska: Pad gradonačelnika Zagreba Milana Bandića

56 Politička klima: Dan posle uglja

58 Knjige: Imperija Darka Šarića

59 Navigator: Gugl Inboks ili kad bi keva bila mobilni

62 Vreme uživanja: Sestra

"Sve što sam izrekao bilo bi dobro da neko sakupi kao Vuk Karadžić, da napravi 'dajdžest verziju' i neka se vlada izjasni sa kojim se to delom od onoga što sam govorio ne slaže."

PIŠE: ZORA DRČELIĆ

"Ljudi od slike traže priču, a slike ne treba da pričaju priče, tipičan slikar priče je Milić od Mačve, on je tom pričom ubio svoj talenat. Slikar mora da ima i duhovni život, široku kulturu, ako to nema, može da pravi brda i doline, nema od toga ništa..."

PIŠE: DRAGAN TODOROVIĆ

I posle vanrednih parlamentarnih izbora "novi hladni rat" oko Ukrajine se nastavlja. Neizvesno je koje će sledeće poteze da povuče veliki istočni ukrajinski poverilac, a koje zapadni sponzori "Majdanske revolucije"

PIŠE: MILAN MILOŠEVIĆ

Na naslovnoj strani: Igor Mandić
Foto: Milovan Milenković

Intervju:
Igor Mandić, pisac

Putin je moja simpatija

“Ne bih da popujem nikom u Srbiji, ali kao neko ko dolazi iz Hrvatske, zemljice koja se već pridružila Evropskoj uniji, toj navodno nadnacionalnoj zajednici zemalja, nije mi nimalo heretički da kažem da je ta moja mala zemljica ponovo u kolonijalnoj situaciji u Evropi, kao podstanar koga svi gaze i kojim svi manipuliraju...”

»

fotografije Milovan Milenković

Igora Mandića, zaista, kako fraza kaže, nije potrebno posebno predstavljati. Novinar, književni i muzički kritičar, feljtonist, kolumnist, esejist, polemičar, antologičar, gurman, hedonist, erotoman, pornofil, autobiograf i dnevničar, između ostalog, sedamdesetpetogodišnji Mandić je i danas najosebujniji živući jugoslovenski *pisac opšte prakse*. Rođeni Šibenčanin koji je formativne godine proživeo u Splitu, a najveći deo života u Zagrebu, Beograd je uvek smatrao svojim *izborom po srodnosti*. Za vreme SFRJ, kada je u Zagrebu bio pod tihom zabranom, objavljivao je u Beogradu, i prva je javna ličnost iz Hrvatske koja je posle Dejtona na velika vrata stiglo u Beograd. I kad bi ga *strukture* demonizovale, običan svet i njegovi čitaoci su ga voleli. Vidljivo je to bilo i u utorak u rano poslepodne dok smo vodili ovaj razgovor koji su svako malo prekidali različiti namernici: od Mandićevih poznanika iz predratnih beogradskih godina do konobara koji su imali potrebu da mu prepričaju kako u njihovoj kafani kad god reprezentacija Hrvatska igra fudbal mušterije bez izuzetka navijaju za komšije. Kao i obično u vreme Sajma knjiga, Mandić je ponovo u Beogradu. Nekoliko sati nakon našeg razgovora u Kulturnom centru Beograda promovisao je svoju poslednju knjigu *Oklop od papira* (uz podršku Teofila Pančića, Mihajla Pantića i Olje Bećković), a dan kasnije, u sklopu propratnih programa Sajma, učesnik je jedne od tribina. To nam je i povod za prvo pitanje.

"VREME": Sutra, u sredu 29. oktobra, pre nego što izađe ovaj broj "Vremena", na Sajmu knjiga zajedno sa Milom Lomparom učestvujete na tribini pod nazivom "*Jugosfera* za početnike – kulturni kontakti; *Jugosfera* – mit ili stvarnost, mogućnosti kulturnih kontakata u kontekstu složenog istorijskog, ideološkog i političkog nasleđa". Kako vam zvuči ovaj naziv?

IGOR MANDIĆ: Zvuči predugačko. Osim toga, čemu to "za početnike"!? U toj smo Jugosferi svi već evo i ostarili. I oni koji su se rodili nakon raspada Jugoslavije sada su već odrasli ljudi. Kakve više početnike?! Ja ne znam zašto se više insistira na nekom početništvu. Možda se misli na po-četništvo (smeh)?

Šta zapravo znače te fraze: "Jugosfera" ili "Regija"? Jesu li to neki eufemizmi?

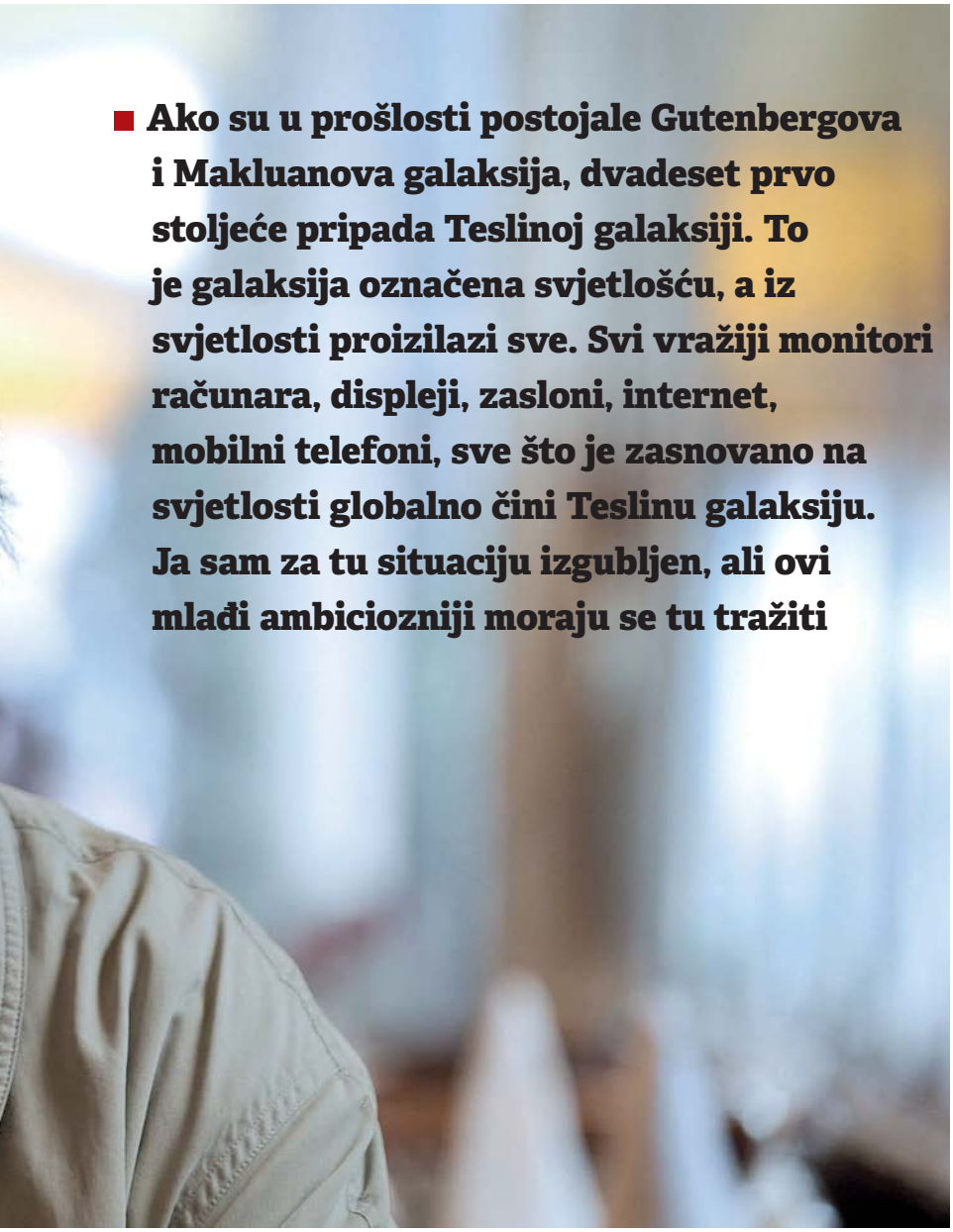
Nego šta su nego eufemizmi! Niko se ne usuđuje da kaže "Jugoslavija". Možda zato što je ona sada nemoguća ili nepotrebna, a možda zato što je niko ne želi. Mnogima se danas Jugoslavija priviđa kao nekakva fantazma iz prošlosti pa ne znaju kako bi se s njom nosili. Muči ih dozlaboga. Pokušavaju se, dakle, pronaći nekakve sintagme, nekakvi eufemizmi za ovaj raspadnuti teritorij. A jednom što je raspadnuto teško je ponovo sklopiti. Postoji čak i jedan Danteov stih na tu temu, sada se više ne sjećam tačno da ga citiram, ali nemoguće je rekomponirati raspadnutu cjelinu. Istini za volju, postoji slaganje fragmenata, ali sve to loše izgleda, čak i lingvistički, sa onim crticama između komadičaka. Pačvork. Kao ćilimi koji se tkaju od raznih odbačenih krpa. Postoji i ona Balzakova fraza "Šagrinska koža". Jugoslavija je nekad bila normalna teritorija i onda se sažimala i sažimala dok nije potpuno uvenuo i taj ostatak kožurice.

Hajde da napravimo jednu istorijsku analogiju. Sada je tačno 23 godine od raspada Jugoslavije. Austrougarska se raspala 1918, što znači da je 23 godine posle njenog raspada već bila 1941. U to vreme je Austrougarska već potpuni relikt prošlosti. Otkud da kod nas još uvek postoji velika fiksacija na Jugoslaviju?

Nije baš da je Austrougarska četrdeset prve bila potpuni relikt prošlosti. I dan-danas postoji nostalgija za Austrougarskom.

Gde?

U Hrvatskoj.

Ako su u prošlosti postojale Gutenbergova i Makluanova galaksija, dvadeset prvo stoljeće pripada Teslinoj galaksiji. To je galaksija označena svjetlošću, a iz svjetlosti proizilazi sve. Svi vražiji monitori računara, displeji, zasloni, internet, mobilni telefoni, sve što je zasnovano na svjetlosti globalno čini Teslinu galaksiju. Ja sam za tu situaciju izgubljen, ali ovi mlađi ambiciozniji moraju se tu tražiti

Pa je li to onda endemično, ograničeno na Hrvatsku? Postoji li nostalgija za Austrougarskom u Češkoj, recimo?

Ja mislim da postoji. To su te vječne iluzije izgubljenih ljudi kako je prošlost bila bolja, čak i ako je bila grozna.

Svodite li vi to onda na banalnu emociju, ono što bi Bora Stanković nazvao *žal za mladost*?

Postoji tu, naročito u kontekstu jugonostalgije, i žal za nekim konkretnim praktičnim prednostima.

U tom smislu govorite isključivo o socijalističkoj Jugoslaviji?

Monarhistička, barem mi se tako čini, nije do kraja pasala svim narodima u njoj.

Da li se žal za Austrougarskom ili Jugoslavijom, nostalgija, može odvajati od političkog sadržaja ovih država?

U praksi može, ali to je nasilno i glupo. S tim da je nostalgija generalno neodređen i mlitav osjećaj, on nema neku snažnu duhovnu bazu. Čim je osjećaj, to nije duhovno.

Generalno je u ovdašnjem medijskom prostoru jugonostalgija uglavnom svedena na najbanalnije proizvode i artefakte iz svakodnevnog života. To je ono na čemu se baziraju projekti poput *Leksikona YU mitologije*. Ono što je u vašim javnim istupima najdragocenije jeste svest da to nije ono što je najvažnije, da je ključni momenat zapravo razumevanje činjenice da je u političkom smislu Jugoslavija bila najbolje rešenje za južnoslovenske narode.

Takve fenomenološke i leksikografske natuknice i pretendiraju da se bave sitnicama, te ih ne treba u tom smislu uzimati previše ozbiljno. Jasna je stvar da u ozbiljnim razmatranjima treba misliti samo na oštre konture političkog realiteta Jugoslavije koje su bile apsolutno jedinstvene. Najprije, izborene su revolucijom! To je bio najmasovniji referendum u povijesti, nakon Francuske i Oktobarske revolucije. To je praktički bio narodni referendum za socijalizam. Neke današnje ustaše se pitaju s kojim pravom i kojim legitimitetom je tadašnja narodna vlast zauzela 1945. sve pozicije. Ja na to uvijek ovako odgovaram: S pravom narodnoga referenduma u narodnooslobodilačkoj borbi! Oni koji kažu da su izbori iz četrdeset pete bili falš vjerovatno su u pravu, ali i da nisu bili falš, svejedno bi ih Narodni front dobio sa devedeset posto glasova.

U nekim intepretacijama Jugoslavija se svodi na srpsko-hrvatski dogovor, kao na nacionalno-etnički projekat. Ali da li je Jugoslavija bila i nešto više od toga: da li je srž tog koncepta da se ne bude kolonijom Austrougarske, Turske ili bilo koje druge imperije? Ako se i može reći da se Jugoslavija raspala iz etničkih razloga, može li se reći da je stvorena iz etničkih razloga?

Ne. Stvorena je antifašizmom, apsolutno. Ključna je bila utopijska vizija kojoj je Komunistička partija davala identitet i idealistički pečat. Nije to bio nikakav etnički projekat, u tom i jest bila veličina i snaga Jugoslavije. To je neizbrisivo, i to važi i danas.

Ima li kontinuiteta između prve dve Jugoslavije?

Ima. Godine 1918. došlo je do prvog ujedinjenja tih narodnih teritorija koje pripadaju jedne drugima po svim kriterijima, vodoplavno, geografski, svakako. Tada je došlo do spajanja u jednu jedinstvenu cjelinu koju je bilo šteta razbijati. To je ono što je u 1918. godini embrion kasnije jugoslovenske integracije, mada sam ja antimonarhista.

Vi ste i Dalmatinac. I uoči 1918. i tokom narodnooslobodilačke borbe, Dalmacija je bila teritorija sa koje su dolazili najsnažniji jugoslovenski i jugointegralistički impulsi. Gde je sve to nestalo?

Jasna stvar da je nestalo. Desilo se to nakon što su pobijedile kontrastruje koje »

odbijaju svaku sličnost sa srpskim narodom. Te su kontrasile pobijedile.

A kako su pobedile?

Pobijedile su na valu nacionalizma i šovinizma u Hrvatskoj.

Gde je izvor tog nacionalizma i šovinizma?

Gdje je izvor zla u čovjeku? Teško je to sažeti u dvije-tri rečenice...

Dobro, hajde da se malo maknemo od prošlosti. Vi ste se nedavno u jednom intervjuu založili za borbu protiv nacionalizma i za južnoslovenske integracije, protiveći se istovremeno onim evroatlantskim; za Jugoslaviju, kontra Evropske unije, moglo bi se reći. Možete li dodatno da obrazložite tu inokosnu i jeretičku poziciju?

Da, ja zaista tako mislim. Iz perspektive današnje Srbije, koja pod aktuelnom vladajućom garniturom želi da uđe u Evropsku uniju, to može da zvuči heretički. Ne bih da popujem nikom u Srbiji, ali kao neko ko dolazi iz Hrvatske, zemljice koja se već pridružila toj navodno nadnacionalnoj zajednici zemalja, nije mi nimalo heretički da kažem da je ta moja mala zemljica ponovo u kolonijalnoj situaciji u Evropi, kao podstanar koga svi gaze i kojim svi manipuliraju. Ta briselska birokratska manija za reguliranjem otišla je u potpunu krajnost. Kad bismo uzeli sve primjere, to je za krepavanje od smijeha. Ti besposleni birokrati nam krste jariće, broje centimetre ribe, dužinu krastavaca...

To što kažete za Hrvatsku, odnosi li se i na Sloveniju?

Još i više.

Sada kad se Jugoslavija raspala na sedam političkih subjekata, ko je najveći gubitnik tog raspada?

Ja mislim da su svi jednaki gubitnici, da smo svi u jednako lošoj situaciji.

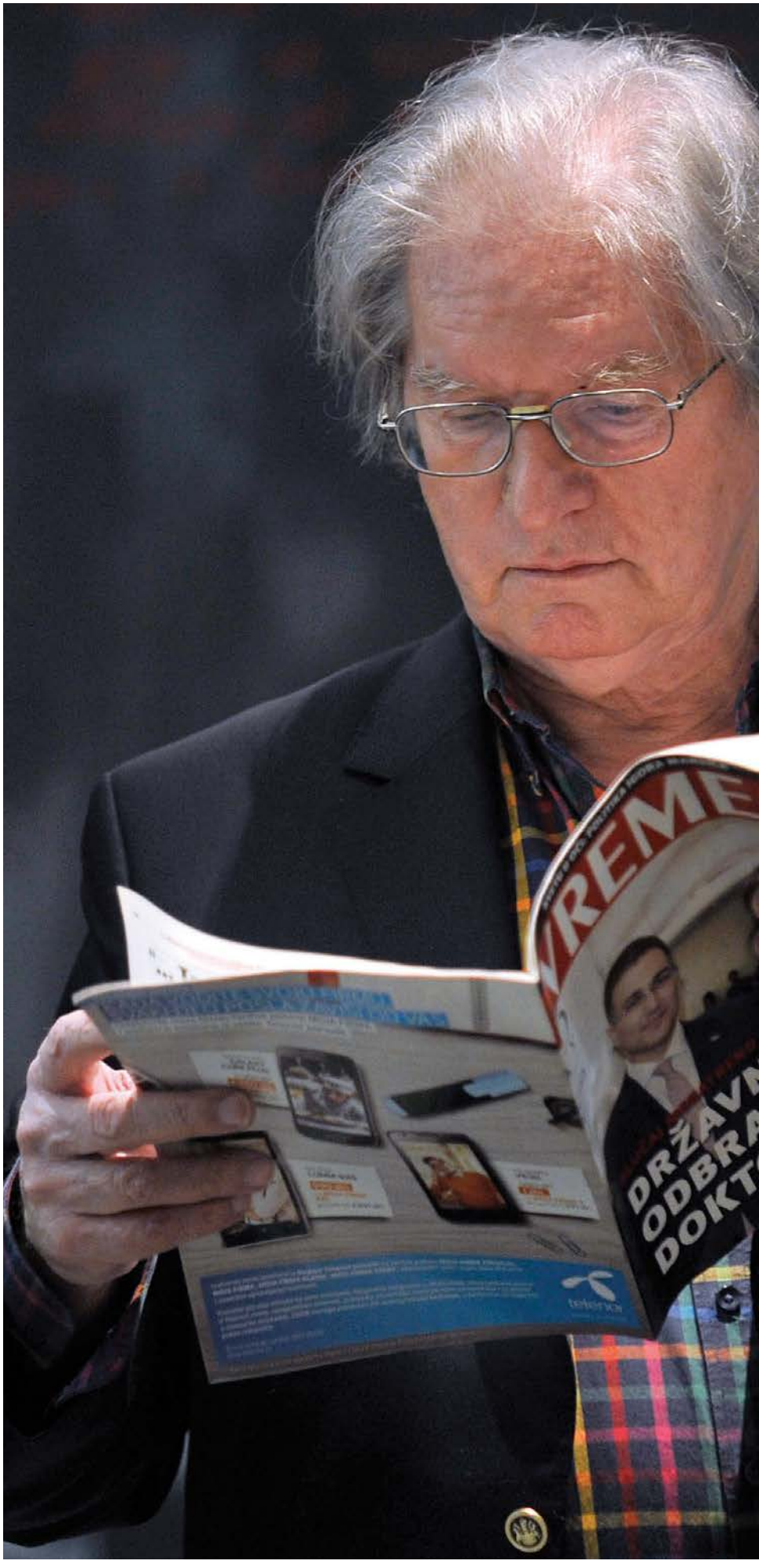
Svi? Ne mislite da je u Hrvatskoj situacija ipak bolja nego, recimo, u Makedoniji?

Ne. Dapače, ekonomski rast u Makedoniji je veći.

Pa dobro, dajte da postavimo to ključno pitanje na način banalan, kafanski: Kako vam je, Igore, u Evropskoj uniji?

Ne znam. Nisam bio (smeh).

Kad smo već kod evropskih integracija, videli ste onaj dron sa kartom

Hladni rat se ponovo otvara globalno na tragu repozicioniranja Rusije zahvaljujući Putinu. Putin je moja simpatija. Otvara se, dakle, nešto dobro. Novi hladni rat je dobra stvar, po meni. To je jedini način na koji normalan svijet može parirati idiotskom fašizmu Amerike. Prema tome, potrebna nam je Rusija da se izvučemo iz tih planetarnih govana

"Velike Albanije" na fudbalskoj utakmici Srbija – Albanija?

Nažalost, jesam. Odurna provokacija.

Provokacije na sve strane. Da li je ovo što se danas dešava na liniji Amerika–Rusija novi hladni rat? Prvom ste svedok.

Jeste. Hladni rat se ponovo otvara globalno na tragu repozicioniranja Rusije zahvaljujući Putinu. Putin je moja simpatija. Otvara se, dakle, nešto dobro. Novi hladni rat je dobra stvar, po meni. To je jedini način na koji normalan svijet može parirati idiotskom fašizmu Amerike. Prema tome, potrebna nam je Rusija da se izvučemo iz tih planetarnih govana.

Mediji su u tom smislu uglavnom impregnirani. Kakva je medijska situacija u današnjoj Hrvatskoj?

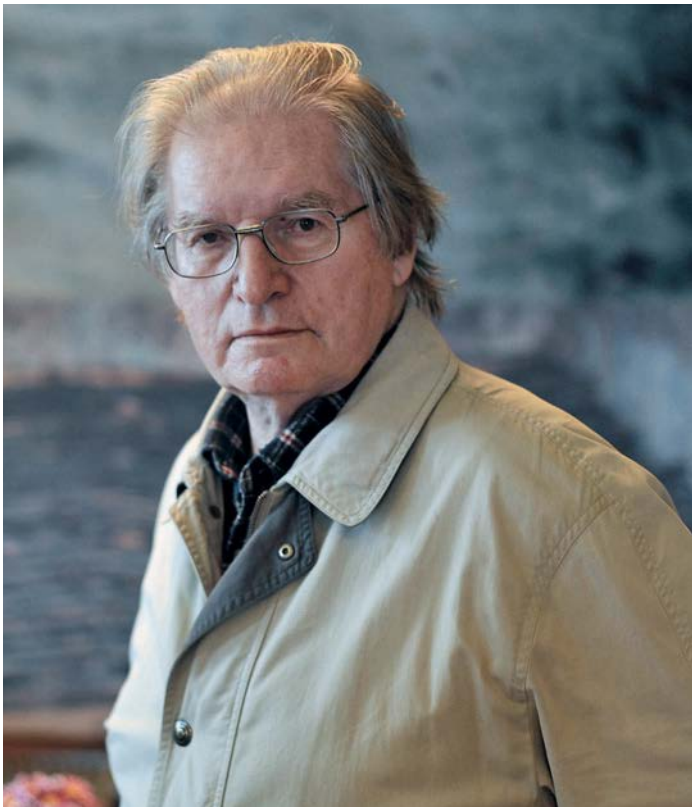
Eh, mediji... Strani kapital je dosta ušao u medije u Hrvatskoj. Govorim prvenstveno o novinama, ali dijelom i o televizijama. Taj strani kapital ima neke svoje potmule interese koje mi u pomanjkanju informacija ne možemo do kraja dešifrirati. Recimo, ako znamo da su jedne zagrebačke novine u rukama institucije u kojoj je dominantan kapital austrijske crkve, onda ja koji sam blizak antireligijskim pretjerivanjima ne znam šta bih baš rekao a da ne bude kontra toga.

Pa šta je za medije bolje: da su u državnom ili u privatnom vlasništvu? Vi ste najveći deo karijere proveli u "Vjesniku" gde ste u vreme socijalizma često bili na ledu, pa biste pisali za "Dugu" ili "Nin". Nakon raspada Jugoslavije, "Slobodna Dalmacija" vam otkazuje saradnju posle posete Beogradu 1996. Nakon Tuđmanove smrti, osam meseci ste glavni urednik "Vjesnika", koji je tada još u državnom vlasništvu. "Vjesnik" je kasnije ugašen. Sarađivali ste posle i sa "Jutarnjim listom", koji je u privatnom vlasništvu, i sa "Novostima", tjednikom srpske manjine koji budžetski finansira Republika Hrvatska. Kakav je bilans vašeg bogatog iskustva?

Kad sam ja, kako pominjete, sticajem okolnosti dobio priliku da uređujem "Vjesnik", onda sam odbijao sve optužbe da sam došao da uređujem državni medij. Ja sam htio da pravim višepartijske novine, saborske novine, jer je Sabor oličenje te višepartijnosti o kojoj smo toliko čeznuli i sanjali, pa se vidjelo da to nije bogzna šta. Htio sam da uređujem novine koje izražavaju pluralizam i višepartijnost demokratskog sistema. Pokušao sam da poboljšam i kvalitetu i tiraž "Vjesnika", ali to je išlo mic po mic i nisam imao vremena, jer za osam mjeseci se ni dijete ne rađa, osim pobačajem. A za "Novosti" mislim da su danas najbolje novine u Hrvatskoj. To po meni nije tjednik za nacionalnu manjinu, nego za racionalnu manjinu.

Jedanput ste skicirali odličan šifrarnik za današnje konzumente medija kazavši da je nekada, da bismo saznali o svetu u kome živimo, bilo potrebno čitati između redova, a da sada treba čitati između novina. Možete li za naše čitaoce opisati kako se to radi?

»

Dobrica Ćosić je imao i veliku političku i veliku spisateljsku karijeru. Po tome je jedinstvena pojava. On je gromada, gromadetina XX i XXI stoljeća u Jugoslaviji. Istovremeno, konkretnošću svog opusa čak je i veći od našeg najvećega genija, Miroslava Krleže. Krleža je vjerovatno veći pisac, ali kao društveno-politička gromada Ćosić ga nadilazi

Treba, nažalost, kupovati puno novina, što me finansijski upropaštava iz dana u dan. Nekad sam kupovao deset novina dnevno, a sada sam spao na tri ili četiri. Nema tu nekog posebnog savjeta ni posebne filozofije. Treba za svake novine shvatiti koja im je politička orijentacija, ko ih finansira, ako se to može shvatiti, i onda kupovati i njih i njihove kontranovine. Tako ja non-stop kupujem katolički "Glas koncila" da vidim šta oni misle. Jer ponekad baš iz njihovih usta izlaze istine koje se provlače kroz tajnovite putanje vladajućih elita.

Da li postoji mogućnost za osnivanje i opstanak nekog štampanog medija, novina, magazina, bilo čega, koji bi se zaista pisao, čitao i prodavao širom jugoslovenskog istorijskog prostora?

Za to bi bio potreban golem kapital, velika mašinerija. Nekoliko rotacija bi bilo potrebno na raznim geografskim tačkama od Slovenije do Makedonije. To jedna rotacija ne može izbacit, ni jedna distribucija, granice su prepreka i razne birokratske zavrzlame, valute, razni tečajevi prema evru. I evo, već sam postao realist...

Pustite to. Ima li ljudi?

Ima! Sigurno! I autora, a naročito čitateljstva za jedne velike novine toga tipa, ali potreban je jezivo velik kapital. A normalnih ljudi ima više nego što mislimo.

Kao čovjek sa tolikim iskustvom, dajte procenite na koliki tiraž bi takve novine trebalo da ciljaju?

Sto hiljada primjeraka. Šta je to na 20 miliona ljudi?

Sada pišete za portal Lupiga iz Rijeke, jedan prilično alternativan *online* medij. Povodom slučaja Dejana Jovića, odnosno otkaza koji mu je dao Ivo Josipović sa mesta svog glavnog analitičara zbog teksta u kojem je referendum u Hrvatskoj proglasio nedemokratskim i neliberalnim, vi ste napisali tekst ilustrovan faksimilom listića s hrvatskog referenduma za nezavisnost. Odakle vam taj faksimil?

Uzeo sam ga onomad iz arhive "Vjesnika".

A jeste li vi izašli na referendum o nezavisnosti Hrvatske?

Nisam.

U svojim dnevničkim knjigama opisujete kako ste još od gimnazijskih dana znali da želite biti pisac, da participirate u svetu putem štampanih medija, posredstvom Gutenbergove galaksije. Da vam je sada sedamnaest-osamnaest godina, kojim biste putem krenuli? Ili, da parafraziramo, kojim putem može danas da pođe osamnaestogodišnjak koji ima senzibilitet sličan vašem?

Takav danas može da ode samo u drugu stvarnost, u virtualnu. Za sve drugo nema šanse. Nažalost, Gutenbergova galaksija danas pripada prošlosti. Nju je danas naslijedila galaksija koju sam ja prozvao po jednom geniju sličnom Gutenbergu; ja sam je nazvao Teslina galaksija.

Teslina?

Ne mislim, naravno, na sazviježđa na nebu. Ali ako su u prošlosti postojale Gutenbergova i Makluanova galaksija, dvadeset prvo stoljeće pripada Teslinoj galaksiji. To je galaksija označena svjetlošću, a iz svjetlosti proizilazi sve. Svi vražiji monitori računara, displeji, zasloni, internet, mobilni telefoni, sve što je zasnovano na svjetlosti globalno čini Teslinu galaksiju. Ja sam za tu situaciju izgubljen, ali ovi mlađi ambiciozniji moraju se tu tražiti.

Još jedna od stvari u kojoj ste vi, naročito u Hrvatskoj, bili bela vrana jest vaša lojalnost predratnim prijateljima, od Dobrice Ćosića do Mome Kapora. O tome se već dosta zna. Ali na tragu toga nameće se

PROMOCIJA, 28. OKTOBAR, KULTURNI CENTAR BEOGRADA: Mihajlo Pantić, Olja Bećković, Igor Mandić i Teofil Pančić

pitanje: ako imamo čak i moralistički nastrojene intelektualce koji su političarima poput Nikolića ili Vučića oprostili nepočinstva iz devedesetih, zašto se piscima, čak i mrtvim, ona još nabijaju na nos?

Pisci su neka slobodna savjest, dok su političari zadati onim što im narod na izborima priznaje pa im je lakše i praštati grijehe, ako uopšte ima smisla koristiti taj pojam. Političari su od naroda zaduženi da prave i dobro i loše, a pisci nisu zaduženi od bilo koga. Pisci ne padaju s Marsa, oni padaju s Marksa. A ova dva pomenuta naša pokojna autora, dva pomenuta srpska pokojna autora, imala su i tu nesreću da su na sebe privlačili tuđu zavist. Mnogima je smetala njihova lakoća mišljenja i postojanja. Naročito u slučaju Mome Kapora, ljubomora na njega je imala veliki uticaj. Kačili su ga zbog nekih navodno problematičnih stavova za koje ja ne znam.

A Dobrica je imao i veliku političku i veliku spisateljsku karijeru. Po tome je jedinstvena pojava. On je gromada, gromadetina dvadesetog i dvadeset prvog stoljeća u Jugoslaviji. Istovremeno, konkretnošću svog opusa čak je i veći od našeg najvećega genija, Miroslava Krleže. Krleža je vjerovatno veći pisac, ali kao društveno-politička gromada Ćosić ga nadilazi. Ta usporedba s Krležom Dobrici je bila teška boljka, non-stop se uspoređivao...

A jeste pročitali Hudelistovu knjigu o Ćosiću?

Kako da ne.

I kako vam izgleda?

Jako dobro. Srbi će tek kroz tu knjigu upoznati Dobricu. Tako precizne anamneze njegovog lika nema čak ni kod najprilježnijeg njegovog biografa Slave Đukića. Nema te ljudske dimenzije. Hudelist se u toj knjizi pokazao kao istančani psiholog, kao uholaža koja se čovjeku uvlači pod pore, te ga je rastvorio i na velikim političkim pitanjima i na malim stvarima.

Da se pred kraj malo prebacimo i na književnost. Kakva je danas funkcija književnosti?

(duga pauza) Da bude društvena. (smeh)

U kojem smislu?

Zenovskom. Kao u zenu.

Hajmo onda da dovršimo u zenovskom maniru. Odgovorite prvom asocijacijom na imena vaših savremenika.

To nešto psihoanalitički.

Delimično. Krećemo sa imenima.

Hajde.

Krleža?

Jedan od mojih otaca.

Andrić?

Tetak iz susjedne avlije.

Mihiz?

Zajebant.

Tenžera?

Prijatelj.

Tijanić?

Darovit polemičar, odličan novinar. Danas mu je godišnjica smrti.

Srđa Popović?

Sjajan advokat, dobar demokrat.

Tirnanić?

Prijatelj.

Tin Ujević?

Genij. Naš Bodler.

Kapor?

Prijatelj.

Kiš?

Nježan.

Mirko Kovač?

Baraba.

Handke?

Genijalni prijatelj Srbije.

Rade Konstantinović?

Prvoklasni intelektualac.

Kusturica?

Dobar režiser. Prevjerica.

A Igor Mandić?

Uskoro zaboravljen. ¶

NEBOJŠA GRUJIČIĆ
MUHAREM BAZDULJ

Čija je firma Andreja Vučića

Kako je tekao slučaj firme "Asomacum", šta piše u dokumentima, a šta pričaju političari, kako se otvara firma i da li je moguće otvoriti je pomoću falsifikovanih isprava

Po svemu sudeći, Andrej Vučić, brat predsednika vlade, nije, niti je bio vlasnik firme "Asomacum", oko koje se podigla grdna prašina na zasedanju Skupštine Srbije, u petak, 24. oktobra. Poslanik Nove stranke Zoran Živković tada je, reagujući na govor u kome je predsednik vlade pominjao naplatu poreza od tajkuna, rekao da je firma Andreja Vučića već dve godine u blokadi od oko 22 miliona dinara, da je reč o fantomskoj firmi za pranje novca i da je to dugovanje omogućila jedna poreska inspektorka.

Formalno, Živković je bio u pravu: u Agenciji za privredne registre (APR) zaista postoji ta firma, osnovana 16. marta 2010, registrovana na adresi Studentska 15, u Beogradu, i zaista je njen vlasnik i direktor Andrej Vučić, brat predsednika vlade. Firma je zbilja u blokadi za skoro 23 miliona dinara, a u pravu je bio i kada je rekao da je reč o fantomskoj firmi – po rečima direktora Poreske uprave Marka Marinkovića ("Teška reč", 26. oktobra) "ustanovljeno je da je reč o fantomskom preduzeću koje je ciljano osnovano radi zloupotreba u privrednom poslovanju i izvlačenju kapitala na nelegalan način. Ta firma je služila kao protočni bojler za druge firme odakle je izvlačen novac za nelegalnu privrednu delatnost."

Međutim, Marinković je na istom mestu objasnio i da firma Andreja Vučića, zapravo, nije firma Andreja Vučića: "U decembru 2010, u vreme vlasti Demokratske stranke, Andrej Vučić pozvan je u odeljenje poreske policije, dao je izjavu kao građanin da sa navedenom firmom nije povezan, a nakon operativne istrage i provere poslovanja i osnivanja, ustanovljeno je da je navedena firma osnovana sa lažnom ličnom kartom, koja se od prave lične karte razlikuje po fotografiji, pečatu MUP-a, potpisu i broju lične karte. U službenoj beleški pripadnika poreske policije stoji da je zaključeno da se navedena firma i njeno poslovanje ne mogu dovesti u vezu sa Andrejem Vučićem, jer je osnovana posredstvom falsifikovane lične karte, i da iza navedene firme stoje neka druga lica čiju identifikaciju nije moguće izvršiti raspoloživim operativnim radom poreske policije, već je to slučaj za neke druge organe."

Prethodno, na sednici Skupštine u petak, uz ponudu da će dati ostavku ako nije u pravu, predsednik vlade Aleksandar Vučić je rekao Zoranu Živkoviću: "Moj brat nikada nije bio vlasnik nikakvog Asomaku, Osomaku, ili bilo kakve firme. Moj brat nema nikakvu firmu u Studentskoj ili bilo kojoj drugoj ulici (...) Vi se, gospođice Jerkov, raspitajte kod svojih šefova o čemu se tu radilo, jer ja neću da vam objašnjavam kakvi su to pokušaji političkog progona, laži i falsifikovanja lične karte na 11 mesta bili u vreme 2009. godine, za šta je čovek pozvan i dobio izvinjenje i u Poreskoj upravi i od pravosudnih organa i od svih ostalih, pa čak i od najviših organa i nosilaca političke vlasti."

REKONSTRUKCIJA

Firma "Asomacum" osnovana je, dakle, u martu 2010. Zbog toga što firma do kraja februara 2011. godine nije dostavila finansijski izveštaj APR-u, niti se razvrstala u malo, srednje ili veliko pravno lice, APR je protiv nje podneo prijavu, a Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu podnelo je Privrednom sudu u oktobru 2011. optužni predlog, u kome se okrivljuje odgovorno lice Andrej Vučić za privredne prestupe, odnosno kršenje Zakona o računovodstvu i reviziji.

U junu 2011. MUP je saopštio da je "viša poreska inspektorka Odeljenja za kancelarijsku kontrolu Poreske uprave u Beogradu Snežana J. (37) uhapšena zbog zloupotrebe službenog položaja i prisvajanja oko 30 miliona dinara". Ona je tada osumnjičena da je od jula 2009. do kraja 2010. utvrdila nepravilnosti u radu devet preduzeća, među kojima je i "Asomacum". Inače, sva preduzeća počinju slovom "A", četiri su registrovana na već pomenutu adresu Studentska 15, u Beogradu, još četiri na adresu Bulevar Mihaila Pupina 10e VP 34, a deveto u Čingrijinoj 11, takođe u Beogradu. Po MUP-u, Snežana J. je, u dogovoru sa vlasnicima takozvanih fantomskih preduzeća, prilikom utvrđenih nepravilnosti u radu izbegla da oduzme poreske identifikacione brojeve (PIB) i izvrši blokadu računa ovih preduzeća. Na taj način je vlasnicima preduzeća omogućila povraćaj PDV-a, koji su ostvarili na osnovu simuliranih pravnih poslova iz prethodnog perioda i pribavljanje protivpravne imovinske koristi u iznosu od oko 30 miliona dinara, na štetu budžeta Srbije. Za ovaj proces bio je nadležan Viši sud u Beogradu.

Privredni sud je u februaru 2012. pokrenuo predstečajni postupak protiv firme "Asomacum", jer je Narodna banka Srbije početkom tog meseca dostavila Sudu obaveštenje da je "Asomacum" obustavio plaćanja u neprekidnom trajanju od 533 dana, da mu je ukupan iznos blokade 22,8 miliona dinara i da preduzeće nema poslovnu imovinu niti zaposlene.

Rešenjem od 4. marta 2013, Privredni sud je obustavio postupak protiv Andreja Vučića, jer je zamenik javnog tužioca u celosti odustao od optužnog predloga iz oktobra 2011, protiv pravnog lica "Asomacum" i odgovornog lica Andreja Vučića.

PITANJA

Jedino sud u krivičnom postupku može da utvrdi istinu o ovom slučaju – kako je osnovana firma "Asomacum", ko je to uradio, i ko je od toga imao korist. No, to nije sprečilo pojedince iz SNS-a, poput poslanika Aleksandra Jovičića (koji

ZAŠTO SE TEK SADA POKREĆE ISTRAGA: Andrej Vučić
foto: M. Milenković

ovog puta nije iznosio lično mišljenje, ili bar to nije naglasio), da optuži Demokratsku stranku da je "kriva što još uvek nije istražena krađa identiteta Andreja Vučića", te da je "nekome cilj da napada premijera preko njegove porodice". Ministar energetike Aleksandar Antić pozvao je Zorana Živkovića da podnese ostavku na mesto poslanika, aludirajući na drugi deo ponude predsednika vlade Vučića – "ja dajem ostavku ako si ti u pravu, ti daješ ostavku ako sam ja u pravu".

Živković je izjavio da ne postoji nijedan razlog za podnošenje njegove ostavke: "Mandat narodnog poslanika je ozbiljna stvar, a ja ne učestvujem u kafanskim opkladama. Premijer je taj koji treba da podese ostavku. Ili su ti podaci tačni, pa premijer treba da formalizuje svoje stanje i podnese ostavku, a ako se dokaže da je to falsifikat, onda je opet za to kriv Aleksandar Vučić, bivši potpredsednik Vlade i bivši šef Biroa za borbu protiv kriminala. Sumnjam u tvrdnje direktora Poreske uprave, jer da je to falsifikat, nužno bi dosad bile izvršene izmene u APR-u i NBS-u, a tu i dalje piše da je Andrej vlasnik. Da je falsifikat, takođe bi se vodila o tome neka istraga i javnost bi znala za to ili bi bar bila upisana zabeležba u APR-u. Čak i ukoliko jeste prevara, Vučić treba svakako da podnese ostavku, jer je to dokaz da njegova borba protiv korupcije, kojom se hvali, nije bila uspešna."

Ovde iskrsavaju druga pitanja: zašto je "Asomacum" još u Registru privrednih društava kao aktivno preduzeće, zašto nije izbrisan, i šta je Andrej Vučić preduzeo tim povodom – da li je podneo krivičnu prijavu protiv NN lica za krađu identiteta, ili pokrenuo postupak u APR-u za brisanje firme iz registra, ako je, kako kaže direktor Poreske uprave, najkasnije u decembru 2010. godine saznao da postoji firma na njegovo ime,

»

Radikalsko doba

Osim "aj' se kladimo" ponude premijera, prašina se podigla i zbog njegove izjave da njegov brat nikada nije imao firmu. "Andrej Vučić registrovan je kao osnivač i zakonski zastupnik u privrednom društvu 'Asomacum'. Nije registrovano da ima, ili je imao, udele u nekom drugom aktivnom, ili izbrisanom, privrednom društvu", saopšteno je zvanično iz APR-a za "Vreme".

Međutim, mnogi su se prisetili izjave Aleksandra Vučića nakon rascepa Srpske radikalne stranke i formiranja Srpske napredne stranke: "Prethodnih nekoliko dana ćutao sam, nadajući se da može biti postignut dogovor dve struje u Srpskoj radikalnoj stranci. Ali, zbog stanja u SRS-u podnosim ostavku na sve funkcije u stranci i povući ću se iz javnog života. Od čega ću sada živeti? Ja imam svoju profesiju, ali možda ću se baviti neki poslovima poput berzanskih ili ću pomagati bratu u vođenju firme. Uglavnom, ne brinite za moju egzistenciju", rekao je Vučić u septembru, nakon izlaska Tomislava Nikolića iz SRS-a i formiranja SNS-a.

sa kojom on nema nikakve veze? Zašto se tek sada, u utorak, 28. oktobra, pokreće istraga o falsifikovanju lične karte Andreja Vučića, kako pišu "Novosti"? I kako je uopšte moguće osnovati firmu na tuđe ime?

GREŠKA U KORACIMA

Predsednik Vlade je, u već ustaljenom, teatralnom maniru, u petak, za skupštinskom govornicom rekao da će njegov brat "u ponedeljak podneti krivičnu prijavu protiv sebe, da bi se ustanovilo da li je on to radio ili nije", što implicira da Andrej Vučić uopšte nije podneo krivičnu prijavu. Sa druge strane, može se zaključiti da nije podneo ni tzv. zahtev za ponavljanje postupka u APR-u, jer je firma i dalje aktivna. Procedura u APR-u je takva da, ako se utvrdi da je firma zaista osnovana pomoću lažnih dokumenata, firma se ne briše, već se sve vraća na prvobitni postupak: zahtev na osnovu kog je urađeno osnivanje firme vraća se u status "primljeno", kao da je dokumentacija tek podneta. Tada, umesto rešenja kojim se taj zahtev usvaja i osniva firma, radi se rešenje kojim se taj zahtev odbacuje i nalaže se stranci da dostavi validnu dokumentaciju. Takođe, registrator bi po službenoj dužnosti morao po podnese krivičnu prijavu protiv NN lica koje je izvršilo krivično delo iz člana 45 Zakona o postupku registracije. Član 45 ovog zakona glasi: "Ko registru prijavi neistinit podatak ili dostavi lažni ili preinačeni dokument u nameri da se takav podatak ili dokument u postupku registracije i evidencije upotrebi kao pravi, kazniće se kaznom zatvora od tri meseca do pet godina."

"Ako se već utvrdilo da on nema veze sa tim, Andrej Vučić je prvi morao da pokrene krivični postupak, da podnese krivičnu prijavu protiv lica koje je zloupotrebilo njegov identitet, u policiji ili tužilaštvu", kaže izvor "Vremena" iz Agencije za privredne registre."To je prvi korak, a drugi korak je da APR-u podnese zahtev za ponavljanje postupka. To bi mu svaki advokat rekao, ne čak ni advokat, nego običan pravnik. Ako ste saznali da je neko zloupotrebio vaš identitet, onda je to definitivno za krivičnu prijavu, a svakako nije sve uredu ako neko zna da 'ima' firmu i ne radi ništa po tom pitanju. No, to nije osiguranje od ovakvih slučajeva: postoje primeri kada čovek izgubi ličnu kartu, odmah prijavi policiji, oni je oglase nevažećom, a mesecima potom pomoću nje se osnivaju firme ili menjaju osnivači, jer ne postoji komunikacija između državnih organa."

Takođe, prema trenutno važećoj regulativi, poreska policija nema pravni osnov da od APR-a traži da se postupak obnovi ("obriše firma"), i to je možda odgovor zašto je svih onih devet firmi još uvek aktivno. "To mora da uradi zainteresovano lice, odnosno lice koje trpi neku posledicu. Ponavljanje postupka je trenutno jedini pravni lek za tu situaciju. Kad neko ukrade tvoj identitet i na vaše ime osnuje firmu, vi morate da tražite ponavljanje postupka, to je trenutno jedini ispravan put, pravno utemeljen u celosti", kaže naš izvor iz APR-a.

OSNIVANJE FIRME

Ostaje još pitanje kako je uopšte moguće osnovati firmu na tuđe ime, makar i sa falsifikovanom ličnom kartom? Zakon o postupku registracije počiva na načelu fomalnosti po kome registrator ne može da se upušta u tačnost činjenica i validnost dokumenata koje stranke prilažu u postupku registracije, a sve zarad ubrzanja postupka. Postupak registracije je kratak i po svojoj prirodi upravni, a ne sudski: činjenice se utvrđuju na sudu, a ne u upravnom postupku. Istovremeno, po pravilniku o registraciji, otkada postoji APR, za dokaz o identitetu prilaže se neoverena kopija lične karte ili pasoša.

No, za otvaranje firme potrebno je mnogo više. Najpre, potreban je osnivački akt preduzeća, koji mora da bude overen u sudu – to podrazumeva overu potpisa osnivača na osnivačkom aktu. Osnivački akt sadrži osnovne podatke o budućoj firmi – delatnost, članove, tj. vlasnike, visinu kapitala, organe privrednog društva... Overitelj u sudu je dužan da se uveri da li su podaci u osnivačkom aktu i ličnoj karti identični, kao i da se vizuelno uveri da li je reč o licu iz lične karte. Sa tim osnivačkim aktom ide se u banku, otvara se privremeni račun (privremeni, jer firma još ne postoji, nije registrovana u APR-u), na koji se uplaćuje kapital naveden u osnivačkom aktu. U banci se overava i obrazac overenog potpisa ("OP obrazac") i deponuju se potpisi lica ovlašćenih za zastupanje. Sa tom dokumentacijom – osnivačkim aktom, overenim OP obrascem, potvrdom banke o uplati i, naravno, kopijom lične karte, dolazi se u APR i podnosi zahtev za osnivanje.

Da li je sve ovo moguće izvesti falsifikovanom ličnom kartom? Verovatno jeste, naročito ako je reč o staroj, papirnoj ličnoj karti. Svi ovde nabrojani postupci su upravni, kojima, ponovimo, vlada načelo formalnosti – proverava se da li se svi podaci slažu. Nijedan službenik u lancu ne ulazi u proveru da li je nešto krivotvoreno ili ne, jer je to posao suda. Ako imate važeću ličnu kartu, i u njoj vašu fotografiju, "prolazite" kroz sve nabrojane instance, bilo da je isprava falsifikovana ili nije: potpisujete se na osnivačkom aktu isto kao u ličnoj karti, na fotografiji ste "pljunuti vi", firmu osnivate na nekoj vama dostupnoj adresi, tako da sva pošta stiže na žrtvi nepoznato mesto – tako nekako moguće je osnovati firmu na tuđe ime. Pretpostavka je da je sa novim, elektronskim ličnim kartama to znatno teže, mada svaki sistem ima rupu – sa elektronskim ispravama ona više nije mehanička, već digitalna. ¶

RADMILO MARKOVIĆ

NEKA VAŠ PROIZVOD OSTANE VAŠ PROIZVOD

Sa svojom jedinstvenom kombinacijom materijala visokog kvaliteta Tetra Pak® štiti vaš proizvod od potencijalno štetnih uticaja sunca, vazduha i vlage, čuvajući sve hranljive sastojke koji održavaju vaš proizvod upravo onakvim kakvim ste ga vi napravili.

ШТИТИ
Tetra Pak®
ШТО ЈЕ ДОБРО

www.tetrapak.rs

Kako naći pare za rasipanje

Ovo što vlada želi da uradi kroz oktobarski rebalans se ni po čemu suštinski ne razlikuje od onoga što smo već radili četiri puta pre toga. Smanjenje plata i penzija da bismo u budžetu uštedeli 400 miliona evra dovešće do još nižih prihoda, pa ćemo sledeće godine morati ponovo da dižemo poreze, smanjujemo plate i penzije, i dodatno se zadužujemo. Ili sve to zajedno

Piše: **Dušan Pavlović**

Kada je 8. oktobra 2013. godine, na otvorenoj sednici vlade prethodni ministar finansija Lazar Krstić predložio ekonomske mere kojima je povećan PDV i uveden "solidarni porez", tvrdilo se kako će te mere stabilizovati javne finansije i stvoriti preduslove za privredni rast. Godinu dana kasnije, možemo da vidimo prve rezultate te reforme. Budžetski deficit je dosegao skoro 300 milijardi dinara, što iznosi skoro osam odsto BDP-a (nikada nije bio toliki, ni apsolutno, ni procentualno), a na kraju 2014. godine očekuje se privredni pad od dva odsto (od 2008. godine nije bio toliko veliki). I ta fiskalna konsolidacija, kao i tri prethodne koje smo uradili u 2012. i 2013. godini, ispala je ekonomski promašaj.

LAFEROVA KRIVA

U čemu je problem? Ovakva vrsta fiskalne konsolidacije podrazumeva povećanje poreza i smanjenje plata i penzija. Zašto javne finansije ne mogu da se stabilizuju ovakvim merama? Zato što neprekidno povećanje poreza i smanjenje plata i penzija smanjuje agregatnu tražnju, tj. ostavlja ljude sa sve manje novca u džepu kojim mogu nešto da kupe. Kada potrošači manje kupuju, proizvođači manje proizvode, tj. smanjuju privrednu aktivnost. Manja privredna aktivnost vodi manjim poreskim prihodima. Manji poreski prihodi smanjuju mogućnost države da servisira svoje tekuće obaveze (isplaćuje penzije, plate, socijalnu pomoć itd.). Zbog manjka prihoda vlada ponovo smanjuje plate i penzije i povećava poreze... I tako se ulazi u vrtlog koji privredu vuče ka dnu.

U tabeli se nalaze podaci koji ovo potvrđuju. U odnosu na planirane prihode koji su projektovani kada je usvojen budžet u decembru 2013. godine, rebalansirani prihodi su niži za 3,5 odsto (33 milijarde dinara). Prihodi od svih poreza padaju: PDV, porez na dohodak, akcize. Izuzetak je jedino porez na profit. Ovo je neizbežna posledica periodičnog podizanja poreskih stopa i uvođenja novih poreza.

Selektivni i ukupni poreski prihodi
Planirano u decembru 2013. i rebalans od 26. oktobra 2014.
(u milijardama dinara)

VRSTA PRIHODA	PLAN	REBALANS
Porez na dohodak građana	47	43
Porez na dobit pravnih lica	58	66
PDV	430	398
Akcize	227	211
Ukupno	**929**	**897**

Šta se zapravo dešava kad neprekidno povećavate poreze? Fenomen je u ekonomskoj teoriji poznat pod nazivom Laferova kriva: do jedne tačke se isplati podizati poreze, jer to rezultira u višim prihodima. Međutim, kada se ta tačka pređe, podizanje poreza postaje kontraproduktivno. Smanjenje plata i penzija stvara isti efekat kao porez. Kada nekome smanjite platu za deset ili penziju za 22 odsto, to je isto kao da ste ga oporezovali po tim stopama. Penzioneru kome ste umanjili penziju za 22 odsto je sasvim svejedno da li se to naziva "umanjenje" ili "porez". Zašto sve viši porezi vode do pada budžetskih prihoda? Porezi smanjuju raspoloživi dohodak i kapital potrošača i preduzetnika. Što imaju manje novca, ljudima postaje sve jeftinije da posluju na crno. Poslodavci beže u sivu zonu i ne izdaju fiskalne račune. Potrošači to prihvataju jer su proizvodi tako jeftiniji. Poslodavci zaradu isplaćuju na ruke. Zaposleni to prihvataju, jer znaju da kada

foto: FoNet

bi zahtevali od poslodavaca da ih prijavi i plaća penziono i zdravstveno, poslodavac bi verovatno morao da zatvori firmu, a oni izgubili posao. Sve veće poslovanje i trgovina na crno smanjuju prihode, jer se na crno ne plaća porez. Inspekcije koje će da jure "nesavesne" poslodavce i prodavce mogu samo da pogoršaju stvari, tj. povećaju broj radnji koje će se zatvoriti. Kada su porezi nerazumno visoki, inspekcijama je nemoguće uspostaviti poresku disciplinu.

Ovo što vlada želi da uradi kroz oktobarski rebalans se ni po čemu suštinski ne razlikuje od onoga što smo već radili četiri puta pre toga. Smanjenje plata i penzija da bismo u budžetu uštedeli 400 miliona evra dovešće do još nižih prihoda, pa ćemo sledeće godine morati

ponovo da dižemo poreze, smanjujemo plate i penzije, i dodatno se zadužujemo. Ili sve to zajedno.

SEĆATE LI SE FONDA ZA RAZVOJ

Ali zašto porezi moraju da budu tako nerazumno visoki, odnosno zbog čega moramo da smanjujemo plate i penzije? Na to ukazuje drugi zanimljiv podatak u ovom rebalansu. Prihodi padaju, ali rashodi rastu. I to ne bilo koji rashodi, već rashodi za subvencije i državnu administraciju. Subvencije su porasle za 13 milijardi dinara. Kakve su to subvencije; ko ih koristi? Najpre Fond za razvoj. Sećate se Fonda za razvoj? To je ona institucija poznata po tome što je protraćila oko milijardu evra na selektivne kredite koje je delila tajkunima koji ih nikada nisu vratili u Fond. Ovo nisu insajderske informacije. Pročitajte izveštaj Saveta za borbu protiv korupcije od 30. jula 2014. godine. U njemu sve piše. Država je kroz Fond za razvoj delila novac tajkunima koji su jedan deo stavljali u sopstveni džep, drugi ulagali u proizvodnju, a treći vraćali strankama koje su trenutno bile u vladi. Da li ste se ikada zapitali odakle stranke dobijaju po nekoliko miliona evra koje troše na izbornu kampanju? Ovde leži deo odgovora.

Ali to nije sve. U ovom rebalansu nove subvencije (ili garancije za kredite) dobijaju javna preduzeća kao što su Srbijagas, Poštanska štedionica, Dunav osiguranje, Skijališta Srbije, Turistička organizacija Srbije, Putevi Srbije, RTB Bor itd. U svakom od njih sedi v.d. direktora koji je na ovaj ili onaj način izrazio poslušnost vladajućoj stranci. Dakle, biće još novca za rasipanje, zapošljavanje stranačkih kolega, simpatizera i rodbine, sponzorisanje sportskih klubova, marketing agencija, "konsultanata", i izvlačenje novca iz javnih preduzeća za finansiranje političkih stranaka.

Čak i ako pretpostavite da su subvencije neophodne za privredni razvoj, postojale su mnoge druge budžetske stavke koje su mogle da se smanje što kroz odgovornije ponašanje državne administracije, što kroz smanjenje potrošnje u vezi sa funkcionisanjem administracije. Kazne i penali po nalogu sudova koji su nastali kao posledica neodgovornog ponašanja državnih službenika iznose deset milijardi dinara. Sama vlada je uvećala svoj budžet za dve milijarde dinara. Nepromenjeni su i rashodi za nabavku građevinskih objekata (18 mlrd.), robu i usluge (2 mlrd.), nabavku zemljišta (4,5 mlrd.), raznih mašina i opreme (10 mlrd.), investicioni plan (4 mlrd.), dotacije nevladinim organizacijama (8 mlrd.) itd. Zar sve ove ekonomski neproizvodne aktivnosti nisu mogle da sačekaju 2016. godinu kada je premijer rekao da će se steći uslovi za privredni rast i porast plata i penzija?

Kako vidimo, sve ove rashode karakteriše sledeća činjenica – oni nemaju ekonomsko opravdanje, već političko. Drugim rečima, *najveći deo subvencija* koji je povećan ovim rebalansom ima za cilj da obezbedi nastavak finansiranja stranačke mašinerije, starih i novih tajkuna, te nastavak stranačkog zapošljavanja u javnim preduzećima. Taj trošak, međutim, neće platiti te privilegovane grupe, već će se on socijalizovati, tj. preliti na većinu građana Srbije koji će ga osetiti kroz tanje novčanike. To je, zapravo, glavni razlog zbog kojih zaposleni i penzioneri treba da se žrtvuju u ovom rebalansu. ¶

Autor je profesor Univerziteta
i potpredsednik udruženja "Dosta je bilo"

Luping od 100 milijardi

Zašto evri iz naših deviznih rezervi nisu konvertovani u dolare kada je pre dve godine započeo rast američke valute; kako se izgubilo na zlatu i kakve veze sa svim tim imaju enormne plate u NBS-u

Na prvi pogled deluje doista neobično da je Narodna banka Srbije 2012. godine ostvarila dobit od 58,4 milijarde dinara, a već naredne, 2013. godine gubitak od 44,4 milijarde dinara. Ovaj neuspeh guvernerke Jorgovanke Tabaković, u prvoj celoj godini njenog mandata, poznat još od letos, dobio je publicitet upravo sada, u trenutku kada se u Skupštini Srbije raspravlja o "programu odricanja" radi finansijske konsolidacije, to jest programu smanjenja penzija i plata, sa finansijskim efektom gotovo istim ovom minusu centralne banke. Jer, povodom guvernerkinog objašnjenja da poreski obveznici neće platiti taj gubitak NBS-a, nego da će se on pokriti iz "tehničkih rezervi", kod laika izaziva pitanje: pa zašto se iz tih "tehničkih rezervi" ne pokrije i ono što će se pokrivati smanjivanjem plata i penzija.

Zapravo, taj "luping" od profita ka gubitku, "širok" preko 100 milijardi dinara, Demokratska stranka je u Skupštini Srbije efektno iskoristila da ustvrdi da "upravo ovaj poražavajući rezultat poslovanja NBS-a, gubitak od oko 370 miliona evra, najbolje ilustruje činjenicu da kadar Srpske napredne stranke sopstvenu nesposobnost i neznanje prevaljuje na teret građanima Srbije koji svakako teško žive". Tome se zatim dodaje: "Iz izveštaja o poslovanju vidi se da je samo za plate u NBS-u 2013. godine isplaćeno 4,83 milijarde dinara, odnosno 639 miliona više nego 2012. godine". U saopštenju DS-a se na kraju poentira da je "nakon tri godine Vučićeve vlasti i tri Vučićeve vlade jasno da njihovo neznanje i bahatost razaraju institucije i budžet, a da će najveći teret potpuno nezasluženo podneti građani".

Braneći se od ovih optužbi, guvernerka Jorgovanka Tabaković kaže da je gubitak NBS-a posledica "kursnih i cenovnih razlika", a pri tome glavni deo krivice za njegovo pojavljivanje baca na vladu Dačić–Vučić iz 2013. godine. Naime, ona ističe da tokom te godine nisu donete mere fiskalne konsolidacije, pa je NBS "morala da vodi agresivnu monetarnu politiku". Istina, u zvaničnom saopštenju NBS-a povodom ove "afere", ta dijagnoza je drugačije formulisana – da NBS ima zakonsku obavezu da obezbeđuje monetarnu i finansijsku stabilnost u zemlji, "što je u 2013. godini uspešno ostvareno", ali da je "zbog opštih ekonomskih okolnosti cena postizanja tih rezultata bila veća".

Sudeći po kontekstu ocene glavne gubitničke pozicije u bilansu NBS-a, guvernerka Tabaković gubitak po osnovu kursnih razlika iz promenjenog odnosa dolara i evra, od 25,7 milijardi dinara, potpuno tretira kao objektivnu okolnost i ne spominje da NBS ima deo ovlašćenja da donosi odluke u vezi sa monetarnom strukturom deviznih rezervi u državnom vlasništvu, to jest da može da je menja preko svetskih finansijskih tržišta u skladu

NEZGODAN MINUS: Guverner NBS Jorgovanka Tabaković
Foto: V. Anđić

sa međuvalutnim trendovima. No, zašto dominirajući evri u našim deviznim rezervama sada vrede manje u dolarima i da li smo mogli više novca iz tih rezervi konvertovati u američku valutu (koja je iz dana u dan, poslednje dve godine, vredela sve više) to je pitanje za eksperte, koji se u ovom slučaju nisu proslavili.

Nešto drugačija je priča o zlatu, čija je cena dugo rasla (pa je NBS čak i kupovala zlato), da bi zatim ta cena oscilovala nadole i do 30 odsto, pa se i na toj poziciji pojavio gubitak. Znatan gubitak NBS je ostvarila i zbog pada prinosa na hartije od vrednosti u sefu naše centralne banke u 2013. godini i kroz isplate kamata na svoje obveznice. Na tome je mnogo izgubila i većina drugih centralnih banaka u svetu, pa guvernerka Tabaković zato i navodi da je i švajcarska centralna banka bila u gubicima, a pri tome posebno demantuje neku tvrdnju izrečenu u Skupštini Srbije, da je NBS prvi put u gubicima, podsećajući da se to desilo i 2006. i 2007. godine. Da, doista se to desilo, a 2010. godine čak se pričalo da je NBS na konverzijama "izgubila ceo jedan NIS" u samo dve sedmice, u proleće te godine (kada je na prelazu marta u april dolar prema evru poskočio gotovo 30 odsto).

NEBLAGOVREMENA REAKCIJA: Kretanja berzanskih indeksa
Foto: wikipedia.org

Ovoga puta gubitak NBS-a došao je u najgorem trenutku. Em je izostala očekivana uplata u polupraznu državnu kasu od tri milijarde dinara, em danas postaje moralno problematična činjenica da su u NBS-u plate enormno visoke za naše prilike, uprkos tome što je u njenom sistemu zaposlena "čitava divizija" (preko 5000 ljudi), kako je govorio još nekadašnji guverner Dragoslav Avramović. A te plate izgleda da neće biti zahvaćene "programom odricanja", jer NBS nije javno preduzeće, mada strankama na vlasti ona tako izgleda, pa je često tako i koriste.

Do nezgodnog minusa NBS-a se očigledno došlo bez "javne rasprave i parlamentarne debate" iza zavesa "nezavisne i stručne monetarne institucije". U stvari, u poslednjih 15 godina je razvijen mit da su uspesi NBS-a rezultat mudrog rukovođenja dinarom, dok su gubici NBS-a posledica objektivnih okolnosti. Moglo bi se raspravljati o obe ove teze, ali to je suviše složena i tugaljiva priča o tome ko u Srbiji doista snosi teret relativno stabilnog dinara. ¶

DIMITRIJE BOAROV

Putešestvije sredovečnog para od Beograda, preko Italije, Švajcarske, Francuske i Španije sve do Portugala, pa nazad preko Španije, Francuske, Švajcarske, Nemačke, Austrije, Mađarske sve do Beograda. ***Od stresa do užitka.***
O ljudima, krajevima, arhitekturi i pomalo hrani.

Štand Beogradske izdavačko-književne zadruge u holu između galerije Hale I i Hale IV

Knjiga se može naručiti emailom
majda@lepotazivota.rs
ili telefonom 063-8235-955

Parada obećanja i prodaja sira

Srpski izvoz sireva raznih u 2008. godini je vredeo 12,9 miliona evra, u 2009. smanjen je na 10,2 miliona i od tada je u porastu: 2010. godine 11,2 miliona, 2011. je zabeležen dramatičan skok na 16,4 miliona evra, 2012. iznosio je 22,5, godinu potom 26,1 milion. U 2014. godini očekuje se da će biti premašena vrednost od 30 miliona evra

Koliko god parasimpatička veza između sira i vojne muzike zvuči "malo onako", ipak pije vodu: predsednik Ruske Federacije Vladimir Vladimirovič Putin boravio je nakratko u Srbiji, potpisano je već koliko protokola o saradnji u više strateško-privrednih oblasti, a najvažnija vest beše da će rusko tržište da se "otvori" za srpski sir, doduše ne onaj koji se tradicionalno u Srbiji proizvodi, nego onaj koji posle ruskog kontraembarga na tom tržištu nedostaje, a do sada su ga isporučivali EU proizvođači – ajdamera, fete, gaude, trapista, sirnih namaza raznih vrsta...

Tom prilikom predsednik Putin izjavio je da je Srbija u prilici da iskoristi ovaj za nju povoljan trenutak – prekid trgovine hranom između Evropske unije i Ruske Federacije, za povećanje izvoza srpskih poljoprivrednih proizvoda i prerađevina u Rusiju. "Značajno se povećao izvoz poljoprivrednih proizvoda iz Srbije na rusko tržište, za 130 do 150 miliona dolara, što se može dodatno povećati ako se realizuju potpisani sporazumi. Tome mogu pomoći i sankcije koje su uvedene Rusiji, što je za zemlje kao što je Srbija pozitivan trenutak da zauzmu mesto na ruskom tržištu", rekao je Putin, uz dodatak da su vođeni razgovori i o razvoju srpskog agrarnog sektora u sadejstvu s proizvođačima iz Rusije, ali i proizvođačima iz zapadne Evrope. Premijer Vučić je istom zgodom najavio da će se u narednom periodu povećati izvoz srpskog sira u Rusiju.

Bilo je tu i nekih insinuacija da će i automobili "zdelani v Serbia" naći svoj bescarinski prolaz ali, kako je predsednik Putin nedvosmisleno rekao, tek kad se dogovore "neke kvote". Posle svega beše parada sa sve vojnom muzikom.

EMBARGU HVALA

Još od vremena vladavine Slobodana Miloševića Srbija ima povlašćeni status u trgovini sa Carinskom unijom – Ruskom Federacijom, Belorusijom i Kazahstanom, doduše i Ukrajinom koja nije članica Unije, ali ponekad kao i da jeste, što zavisi od toga ko je (tamo) na vlasti – "prorusi" ili "proevropejci". Po tom sporazumu/ugovoru, Srbija ima status "pridruženog člana", što će reći da se na robu proizvedenu u Srbiji ne zaračunava uvozna carina.

Taj sporazum/ugovor, međutim, ima i jedno poveliko "ali": carina se istina ne zaračunava, ali granicu može da pređe samo ona roba za koju je nadležno ministarstvo dalo "bumašku". Praksa je pokazala da je to "ali" skoro pa nepremostiva prepreka.

Tako, o izvozu mleka i mlečnih proizvo-

Ljutnja EU

Zvanične izjave poslate iz EU posle Putinove posete bile su prilično umivene, ali su neformalnim diplomatskim kanalima već poslate poruke da bi upozorenje Brisela moglo da poprimi i oštriji ton, u vidu demarša, u kojem će se izričito zahtevati da Srbija ne koristi embargo koji su evropske zemlje uvele Rusiji. Prvu opomenu Srbija je već dobila u avgustu, kada je premijeru Aleksandru Vučiću u Obrenovcu uručen tzv. ed-memoar sa "instrukcijama" za izvoz u Rusiju.

Prema našim informacijama, ono što je upalilo "crvenu lampicu" u vrhu EU jeste Putinova izjava da je za "srpsku privredu povoljan trenutak da nađe što bolje mesto na ruskom tržištu". On je rekao da srpska poljoprivreda sada u Rusiju izvozi robu u vrednosti od oko 150 miliona dolara, ali da to veoma brzo može da dostigne i 500 miliona. Naročito se ukazuje šansa za izvoz sirnih namaza.

WWW.NOVOSTI.RS

da na tržište Ruske Federacije pregovara se podosta dugo, ama sve do ove embargo-prilike nikako da se definitivno utanači: prosto, ovdašnji proizvođači nisu bili kadri da ispune "3K" uslov – kvalitet, kvantitet i kontinuitet.

Posle više godina pregovaranja i najavljivanja da "samo što nije", krajem avgusta ove godine načinjen je prvi korak: Imlek i Subotička mlekara dobili su od ministarstva poljoprivrede Ruske Federacije "bumašku" za pristup ovom tržištu. Svetlana Glumac, direktorka korporativnih i regulatornih poslova Denjub fuds grupe, rekla je tada da "sadašnju situaciju moramo da iskoristimo da najpre obezbedimo ono što zahteva rusko tržište – kvalitet, kvantitet i kontinuitet, a zatim i trajno učvrstimo poziciju na tom tržištu", te da je Denjub fuds grupa "spremna za zahtevno rusko tržište".

"Sada smo dobili mogućnost da se u režimu slobodne trgovine nađu i pojedine vrste sira, za koje postoji veliko interesovanje naših proizvođača", rekla je ministarka poljoprivrede i zaštite životne sredine Snežana Bogosavljević Bošković. O tome je prethodno i u više navrata razgovarano u Moskvi sa ruskim ministrom poljoprivrede, posle čega je "dobijena podrška" za povećanje asortimana proizvoda u slobodnom režimu. "Naše stručne službe su u potpunosti spremne da kontrolišu sledljivost sirovina za ishranu životinja, što traži ruska strana. To je omogućilo i da se sa Rusima dogovori ubrzavanje izvoznih procedura, za koje je nekada bilo potrebno dve do tri godine, a naše službe će obezbediti zdravstvenu ispravnost, bezbednost i kvalitet proizvoda", objašnjava ministarka.

NIŠTA BEZ POMOĆI DRŽAVE

Dva dana posle posete Vladimira Vladimiroviča Srbiji, namah su uvećane izvozne kvote. "Konačno smo dobili izvoznu dozvolu i ovog meseca startujemo sa izvozom fete u Rusiju. Dogovorili smo da izvozimo oko 300 tona fete mesečno, što je dvostruko više od onoga što u toku meseca prodamo u Srbiji", izjavio je za Tanjug Slobodan Petrović, direktor najveće domaće mlekare, Imleka.

Osim Imleka, veli Petrović, u Srbiji ima još kompanija koje takođe mogu da iskoriste ovu izvoznu šansu, poput zrenjaninskog Mlekoprodukta koji je najveći proizvođač polutvrdih žutih sireva, zatim Šabačke mlekare i Mlekare Kuč, koje proizvode bele sireve. Prema njegovoj oceni, reč je o "ogromnoj šansi" za srpske proizvođače – da se pozicioniraju na ruskom tržištu, a ukoliko se potvrde kvalitetom proizvoda, mogu da zadrže pozicije i nakon ukidanja međusobnih sankcija Moskve i Brisela. "Onoga trenutka kada se pozicioniramo na tom tržištu, kriza sa Ukrajinom može i da prestane, mogu da se vrate izvoznici iz Evrope, mi ćemo ostati. Možda ne sa 300 tona, ali sigurno ćemo nastaviti da izvozimo. Naša ideja je da sada trajno podignemo količine sirovog mleka u Srbiji za taj deo koji izvozimo u Rusiju", kategoričan je Petrović.

I pre dolaska ruskog predsednika Vladimira Putina u Srbiju, objašnjava za Tanjug direktor Imleka, proizvođači sireva su prepoznali šansu za izvoz na to tržište, jer su Rusi dosta uvozili sireve iz EU zato što imaju manjak sirovog mleka, ali i upozorava da bi "ovu veliku izvoznu šansu Srbije mogla da ugrozi odluka Vlade da smanji premije na mleko".

Tako nešto, međutim, neće se dogoditi: upravo usvojenim rebalansom budžeta, za poljoprivredu je namenjeno četiri milijarde dinara manje, ali premije za mleko ostale su iste kao što su i bile. "Premije za mleko će biti isplaćene u skladu sa važećim zakonom", potvrdila je ministarka poljoprivrede. U ovoj godini, za tri kvartala, po ovom osnovu isplaćeno je od 3,8 milijardi dinara, što za celu godinu, prevedeno u "naše pare", izlazi na 71 milion evra.

OKSIMORON

Srpski izvoz sireva raznih je u 2008. godini vredeo 12,9 miliona evra, u 2009. smanjen je na 10,2 miliona i od tada je u porastu: 2010. godine 11,2 miliona, 2011. zabeležen je dramatičan skok na 16,4 miliona evra, 2012. je iznosio 22,5; godinu potom 26,1 milion, dok se u 2014. godini očekuje da će biti premašena vrednost od 30 miliona evra.

U 2008. godini srpski sir je izvožen isključivo na ex-Yu tržište – crnogorsko, bosansko, makedonsko i hrvatsko, od 2009. počeo je izvoz u Ukrajinu i Kazahstan, od 2010. godine i u Rusku Federaciju, da bi u 2013. počeo i izvoz u Belorusiju. Od 2006. do 2010. izvoženo je između 3500 i 4000 tona, u 2010. izvoz je iznosio 5400 tona, pa 7600 u 2012. i 8200 u 2013. godini.

Sa druge strane, proizvodnja mleka, kao i broj muznih krava, u stalnom je padu: od 722.000 "grla" 2005. godine, preteklo je jedva 470.000. Za utehu je da pad proizvodnje mlaka nije proporcionalan smanjenju broja muznih krava: pretprošle godine, (svežijeg podatka još nema), pomuženo je "samo" 10 odsto mleka manje nego 2005. Objašnjenje za ovu disproporciju – mnogo manje krava, a "samo malo" manje mleka – pripisuje se povećanoj mlečnosti, ama i ona je i dalje jako, jako niska: u proseku, od jedne krave dobije se svega 3100 litara mleka. Koliko za poređenje, danski prosek je 9000 litara.

U Srbiji je registrovano 260 objekata za preradu mleka, što velikih, što srednjih, malih i "mikro", sa prosečnim iskorišćenjem kapaciteta od oko/ispod 60 odsto. U Ministarstvu poljoprivrede kažu da je "za očekivati" da će s vremenom taj broj biti sve niži, jer "mnogi neće biti u stanju da investiraju u prilagođavanje standardima EU i tako opstanu na tržištu". Pored navedenih, u registar Uprave za veterinu upisano je 1755 objekata za preradu mleka u domaćinstvu – za proizvodnju kajmaka, žutog, belog sira i sirnih namaza namenjenih domaćem tržištu. ¶

ZORAN MAJDIN

Ludilo za fetom

Rusi su potpuno poludeli za srpskim sirom, pre svega fetom, a na tom tržištu dobro se prodaju i mlečni namazi i kačkavalji iz naše zemlje. Tako je pre samo četiri godine Srbija izvozila u Rusiju sir u vrednosti od 38.000 evra, da bi ta roba 2013. godine dostigla vrednost od 14,8 miliona evra, a procene su da će ove godine premašiti 18 miliona evra!

WWW.SRBIJADANAS.COM

Nisam opozicija, ja sam dete partije

"Sve što sam izrekao bilo bi dobro da neko sakupi kao Vuk Karadžić, da napravi 'dajdžest verziju' i neka se vlada izjasni sa kojim se to delom od onoga što sam govorio ne slaže. Nemam drugi način da odgovorim na te tabloidne i spinovane manipulacije"

Političku karijeru je započeo pre bezmalo 20 godina, učlanivši se u Socijalističku partiju Srbije. Godinu dana posle toga, 1996, postao je student prodekan na Fakultetu političkih nauka. Mada nije oduševljen načinom na koji je postavljen na tu funkciju, kao podmladak SPS-a, kaže da mu je neobična satisfakcija to što u vreme studentskog protesta '96–97. godine kada su studenti tražili njegovu smenu – ipak nije smenjen u dupke punom amfiteatru u vreme najljućih studentskih demonstracija. Kao kuriozitet navodi da mu je tada protivkandidat bio Đorđe Vuković, potonji programski direktor Cesida.

U decembru ove godine čekaju ga još jedni izbori. Na 9. kongresu SPS-a biće birani predsednik stranke, potpredsednici i zamenik. Mesecima unazad mediji licitiraju kandidaturama i imenima. Branko Ružić, predsednik Izvršnog odbora SPS-a, već duže vreme slovi za onog koji će jednom "izaći Dačiću na crtu" kada se u SPS-u steknu uslovi za protivkandidata današnjem predsedniku. Ovog puta Ivica Dačić biće jedini kandidat za mesto predsednika, dakle aklamacijom reizabran. Branka Ružića "obavešteni izvori" po tabloidima sada spominju kao kandidata za jednog od potpredsednika stranke, ali i Dačićevog zamenika, mada uz visoku ogradu – s obzirom na njegovo sve žešće "opozicionо delovanje". Ima i onih koji tvrde da je 9. kongres Dačićeva prilika da se otarasi nepodobnih u stranci, među kojima je i predsednik IO. Ružić, u svom kabinetu u sedištu stranke na Studentskom trgu u Beogradu, ozbiljan ali trudeći se da bude bezbrižan i nasmejan, kaže: "Videćemo 14. decembra, ja ću svakako slaviti, tad mi je rođendan." Na spekulacije o nekoj novoj funkciji unutar stranke, Ružić odgovara:

"Kada se završi kandidacioni proces unutar stranke, videćemo ko je predložen za koju funkciju i, naravno, da li će svi predloženi prihvatiti kandidature. Što se tiče 'obaveštenih izvora', važno je znati da je suvereno pravo predsednika stranke da iz reda izabranih potpredsednika izabere svog zamenika. To će predsednik Dačić i učiniti, vodeći računa o svim elementima koji na tu odluku mogu uticati.

U više navrata sam rekao da je interes pre svega Socijalističke partije Srbije da vodi politiku, a ne da politika vodi nas. Mi smo to dosad radili, i uspeli smo da od 2003. godine svi zajedno vratimo SPS na političku scenu u Srbiji. Uspeli smo da izgradimo našeg lidera, naš lider je uspeo da izgradi sebe kao lidera. Sad bi bilo neuputno i neumesno da se bilo ko pojavi Ivici Dačiću kao protivkandidat na ovom, 9. kongresu, a naročito da to budem ja, imajući u vidu da s aspekta promišljanja politike koju vodimo, možda ne senzibiliteta, ali promišljanja nesporno, nemamo dominantnih razlika. Očekujem da ovaj kongres bude kadrovska obnova stranke. Od 2003. imali smo tri kongresa kroz koje smo pravili evolutivne reforme. Očekujem to i ovog, četvrtog puta, ali i da se uvaži potreba za jednom demokratičnijom procedurom izbora, da napravimo iskorak da kongres ubuduće bude organ na kojem će delegati izabrati potpredsednike između više kandidata tajnim glasanjem, te da time pokažemo da smo jedna od najdemokratskije ustrojenih stranaka u Srbiji.

"VREME": U SPS-u je posle Miloševića bilo izbora za predsednika između više kandidata, sada je kandidat za predsednika stranke samo jedan?

BRANKO RUŽIĆ: Predsednika Dačića birali smo 2003. godine tajnim glasanjem – tada su bila dva kandidata, a 2006. bilo je četiri kandidata, dva kruga izbora, i predsednik Dačić je pobedio Milorada Vučelića. Oni koji bi spočitavali SPS-u nedemokratičnost zato što će 2014. biti jedan kandidat, nisu u pravu jer ne prepoznajem nijednu političku partiju u Srbiji da je imala izbor između više kandidata osim DS-a i evo sada DSS-a, koji se nakon toga praktično raspao. Sve te tabloidne napise mogu da ocenim kao zlonamerne i zlurade. To je verovatno potreba nekih centara da indukuju sukob i podelu unutar SPS-a jer nakon političkog zemljotresa, cunamija kako ga neki analitičari nazivaju koji je izazvala popularnost SNS-a, došlo je do sleganja tla, mnoge stranke su ostale ispod cenzusa, postale vanparlamentarne. Mnoge stranke su se podelile i usitnjavaju se a SPS je pored svih pokušaja kriminalizovanja uspeo da zadrži svoj fond glasova i ima blagi trend rasta. Za mene lično je važno da ovaj kongres SPS-a bude kongres na kome će konačno i predsednik Dačić i rukovodstvo stranke i sam SPS preuzeti taj barjak socijaldemokratske ideje u Srbiji. To je naša istorijska odgovornost, šansa ali i istorijska obaveza prema građanima Srbije. Zato mislim da je sada sasvim logično da imamo jednog kandidata za predsednika stranke i ne vidim ko bi to mogao da izađe na crtu Dačiću. Ko god da pobedi, to bi dovelo do

foto: A. Anđić

željenog rascepa SPS-a. A to sigurno ne žele ljudi u partiji.

Ko bi želeo?

Neka čitaoci puste mašti na volju, neka se vrate unazad nekoliko godina, neka se sete šta se događalo političkim partijama u Srbiji. Ko je s kim koketirao, ko se od tih koji su koketirali nalazi u parlamentu a ko van parlamenta, kakvi su se lomovi dešavali u strankama... To nije pitanje za nas. Mi smo odgovorni i politički edukovani i ako neko misli da nam je važnija lična afirmacija od stranke, grdno se vara.

Ne brinete da bi "socijaldemokratski magnet" možda mogla da postane novoformirana Tadićeva Socijaldemokratska stranka? Pomenuti tabloidi počesto upozoravaju da bi SPS mogao da bude "rekonstruisan" tj. zamenjen Tadićevom strankom u Nemanjinoj?

Takav magnet zasigurno ne, imajući u vidu političku prošlost i sadašnjost. Da li je neko spreman da u Borisu Tadiću vidi adekvatnu supstituciju SPS-u? Svakako je za Srbiju mnogo važnije okupljanje svih stranaka koje gravitiraju socijaldemokratskoj ideji. Stožer takvog okupljanja može biti isključivo Socijalistička partija Srbije.

Nekoliko puta bili ste povod za premijerov bes na Ivicu Dačića. Kako to da ste uglavnom vi onaj koji kvari sreću vladajućoj koaliciji?

Ne smatram da sam neko ko kvari sreću vladajućoj koaliciji, ne mislim da sam izazvao bes premijera Vučića, bar ga nisam video u javnosti... Vlada ne funkcioniše spram stavova pojedinaca, već spram realizacije strateških ciljeva.

Premijer Vučić vas je pozvao da izađete iz prethodne vlade povodom izjave o Draganu Đuriću, vlasniku Zekstre i Veterinarskog zavoda, da ne sumnjate u nevinost svog prijatelja. Nakon toga su najavljeni vanredni izbori. Drugi put je Vučić vrlo žučno i javno kritikovao Dačića da SPS mora da odluči da li će biti vlast ili opozicija zbog vaših izjava u "Utisku nedelje". Vaš predsednik se, zatim, mnogo pravdao.

Ipak, nisam tada imao utisak da se radi o besu, to je analitičko objašnjenje trenutno shvaćene situacije. Uvek bih ponovio sve što sam tada rekao. Kada govorite o nekim vrhovnim pravnim principima, prezumpciji nevinosti, o vladavini prava, o dostupnosti prava za građane, o potrebi reforme pravosuđa, o reformama u MUP-u, koji u jednom svom segmentu jeste kancer ovog društva, o radu države na polju istrage u slučaju paljenja ambasada Nemačke i SAD i obavezi države da taj slučaj dobije sudski epilog i da se dođe do sankcionisanja najodgovornijih, mogu samo kao i svaki pravdoljubivi građanin da podržim rad premijera i ove vlade. A kada je reč o mojim izjavama u "Utisku nedelje", jedna od obaveza državnih organa je da se pozabave raznim kriminogenim strukturama i pojedincima, lajtmotiv tog "Utiska" bio je izvesni Kosmajac, ako se sećate, to je bilo u junu. Važno je da i taj slučaj doživi svoj epilog.

Čudili ste se tada smenama načelnika policije, to vam je zamereno. Rekoste i da ne možete da zaključite da protiv premijera Vučića postoji "zavera tajkuna, ambasadora, medija i opozicije" i to vam je zamereno. Govorili ste još malo pa kao političar iz opozicije?

Ni na koji način se nisam čudio, naprotiv, podržao sam reforme jer segmenti MUP-a, kako rekoh, predstavljaju kancer ovog društva. Važno je da sve institucije sistema funkcionišu. Mislim da na tome ova vlada radi vrlo predano. Ništa ja tada nisam govorio što nije politika ove vlade, i sve što sam rekao i danas stojim iza toga, ponovio bih. Greška je izgleda da govorite ono što mislite kada se bavite politikom. Jedino to mogu sebi da zamerim. A neka građani i građanke u Srbiji procene da li je to greška ili je to kvalitet. Niti poznajem tajkune u meri u kojoj ih poznaju političari iz ove i iz prethodnih vlasti, niti prepoznajem da u Srbiji postoji opozicija, što je za Srbiju loše. Nisam se bavio ni stranim ambasadorima, nikada, odakle god da dolaze. Sve što sam izrekao bilo bi dobro da neko sakupi kao Vuk Karadžić, da napravi "dajdžest verziju" i neka se vlada izjasni sa kojim se to delom od onoga što sam govorio ne slaže. Nemam drugi način da odgovorim na te tabloidne i spinovane manipulacije.

Ali nije to samo percepcija javnosti, Ivica Dačić je morao više puta da objašnjava zašto ste vi nešto rekli, da govori kako su odnosi u vladi u redu, kako su to samo pojedinačni lični stavovi...

Moj je utisak da je reagovao baš zbog spinovanja u javnosti.

Zanimljivo je da ste na Fejsbuku napisali svoj utisak o ukidanju "Utiska nedelje" i poredili današnja vremena s nekadašnjim, kojih se sećamo po vodi u koaksijalnim kablovima, a dan-dva nakon toga stigla

»

Politika detanta

Pregovori sa EU a istovremeno neprihvatanje politike Brisela prema Rusiji – takva je politika neodrživa na duže staze. Kao i po pitanju "dobrosusedskih odnosa sa Kosovom" koji nas čekaju na kraju puta u EU – naći ćemo se pred zidom i dobićemo na tacni "ili – ili"?

Na kraju se dešava kao i uvek u Srbiji, nije važno ko je na vlasti, nije lako ni Vučiću ni Dačiću ni njihovim prethodnicima. Ali dolazimo u fokus i to nije loše. Dolazio je Putin, Bajden je dvaput zvao Vučića. Taj fokus treba iskoristiti. Nalazimo se u hladnoratovskoj atmosferi zbog ukrajinske krize. I kao država priznajemo teritorijalni integritet Ukrajine. To je zvaničan stav Vlade Republike Srbije. Ono što je naša šansa, dok su reflektori usmereni ka nama, dok traje ukrajinska kriza, koja će biti u fokusu sledeće godine i godinama posle, jeste činjenica da sledeće godine predsedavamo OEBS-u i mi treba da afirmišemo politiku detanta. Zašto i kako? Dakle, dolazi do globalne prekompozicije uticaja i moći. Rusija 2014. nije ista kao Rusija 2000. ili 1999. Naš nacionalni i državni interes je ulazak u EU i mi treba da pokušamo da ga ne okrnjimo ni na koji način u našoj spoljnoj politici. To je lako reći, ali je teško izvesti ko god da se nalazi na vlasti u Srbiji. Sve ono što EU i Brisel kažu po pitanju ukrajinske krize, po pitanju našeg upodobljavanja sa spoljnom i bezbednosnom politikom EU, to nije ucena, jer smo partneri. Ako bilo ko to bude shvatao kao ucenu, onda mi nismo na dobrom putu. Onda smo u problemu.

Jedan banalan primer kako je potrebno biti realan i objektivan: onog dana kada je Rusija izašla u susret našem ministarstvu i dopremila akumulatore za naše migove, tog dana su migovi na radost Beograđana leteli nad Beogradom. A istog dana iz EU je stigla humanitarna pomoć od više miliona evra. Medijsku pažnju su dobili migovi, a ne humanitarna pomoć iz EU za poplavljena područja. Majkl Davenport je jedini koji se usudio da kaže nešto o tome, duhovito na Tviteru. Kao država moramo voditi računa o trendovima.

A Kosovo?

Evidentno je da će krajnji epilog pred naš ulazak u EU biti taj da mi moramo definisati granice pre nego što uđemo u EU i evidentno je da mi nećemo pristupiti EU u granicama koje u sebe uključuju teritoriju Kosova i Metohije. To znači da će to biti predmet jednog međunarodnog ugovora. Pritom to zahteva vreme i u tom protoku vremena ne smemo da kasnimo, zato je Briselski sporazum jako važan. Zato je predsednik Dačić obavio ogroman posao kad je uspeo posle 20 tura razgovora uz Ketrin Ešton sa Tačijem, uz svesrdnu podršku Aleksandra Vučića, da dođe do nekog okvira koji će voditi normalizaciji odnosa Beograda i Prištine.

Jesu li onda pregovori Vlade Srbije sa EU neustavni budući da najviši pravni akt ove zemlje u svojoj preambuli podrazumeva Srbiju u čijim je granicama južna srpska pokrajina? Zašto ova vlast ne promeni Ustav?

Moramo biti svesni da danas govorimo o onome što će nastupiti za šest, sedam godina. Ustav obavezuje svakog ozbiljnog državnog funkcionera da govori u skladu sa Ustavom, najvišim pravnim aktom države. Ali taj Ustav će pretrpeti promene. Čak ta promena neće biti toliko važna u tom momentu. Ima dosta drugih tema koje se u Ustavu mogu naći i koje su čak i bitnije u ovom momentu. Da li će doći do regionalizacije, da li ćemo smanjiti broj poslanika u parlamentu, kako će se birati predsednik Republike.

To je bitnije od preambule?

Videćemo šta će u preambuli stajati. Ali sam siguran da će preambula pretrpeti izmene i neće biti ovog sadržaja. Bio sam više puta u Prištini, na primer došao sam u zgradu pokrajinskog odbora SPS-a, tamo je sada ministarstvo kulture Vlade Republike Kosovo, kako je oni nazivaju. Ja sam napravio šalu, pokucao i tražio predsednika PO SPS-a, i naravno nisam ga našao. Moramo biti realni, ali to ne znači da moramo odustajati od preambule u Ustavu jer ona može da nam ojača pozicije za razgovore u kontekstu svih ovih dešavanja, kažem ako se odvažimo da kao državno rukovodstvo krenemo u tom pravcu. Pritom, nikad viši stepen razumevanja s one strane Atlantika nismo imali i to moramo iskoristiti.

je uvreda poslanika SNS-a? Kako to komentarišete?

Želeo sam tim utiskom da ukažem na potencijalnu simboliku i ništa manje ili više od toga. Ono što je usledilo nemam razloga da komentarišem, jer nije moj nivo.

Aleksandar Jovičić, poslanik SNS-a, Ivicu Dačića i vas nazvao je okorelim kriminalcima. To su ozbiljne uvrede i optužbe.

Što se mene lično tiče, ta je priča ispričana i dobiće svoj epilog na sudu.

Optužbe na račun SPS-a, pokušaji kriminalizovanja stranke kako vi kažete, predugo traju. Šta će stranka da uradi sa svojim prtljagom: slučajevima Galenika, Univerzal banka, Banana i bivšeg šefa Dačićevog kabineta Branka Lazarevića?

Poštujemo rad pravosudnih organa, nemamo pravo da se u taj rad mešamo, takođe insistiramo da se poštuje prezumpcija nevinosti, ali ne možemo davati nikakve komentare, a naročito kada ti procesi nisu ni otpočeli, osim u tabloidnim medijima.

U nekim medijima i na društvenim mrežama optuženi ste i za podstrekivanje Igora Mikića da izvređa premijera Vučića direktno u kameru kada je prekinuta utakmica Srbija – Albanija zbog drona na stadionu?

Zlonameran i veoma opasan atak raznih botova koji su na Tviteru odmah nakon incidenta mene etiketirali kao nekog organizatora onog famoznog drona i zastave. Potom su se javili i "obavešteni izvori" koji su promenili priču opet me prozivajući da sam podstrekivao izvesnog Igora Mikića da vređa premijera u direktnom prenosu. Posle je bilo da je on radikal, pa moj prijatelj, čak i da sam bio na stadionu i da sam ga ja valjda doveo do kamere. Javnost bi trebalo da zna i da je pojavljivanje vođa navijača koji su napravili ono što su napravili u Đenovi, pa se sad opet pojavili na stadionu, bilo na vreme prijavljeno MUP-u, pre utakmice, i MUP na to nije reagovao. Postoje neke stvari o kojima je bolje pričati nego ćutati.

Bilo je sumnjivo i to što niste bili na stadionu...

Morao sam na sve to da reagujem i

rekao sam da su sve to zaista bolesni umovi. I da je to već sfera za stručnjake poput jedne od najboljih psihijatara u državi, profesorke Slavice Đukić Dejanović. To zaista zalazi u sferu patologije i šizofrenije.

Zašto vas? Kako objašnjavate te napade, optužbe SNS-a na vaš račun?

Nemam dokaze za to da su ti napadi indukovani od strane SNS-a. Niti želim da verujem u to. Ali da postoje neki centri kojima lično smetam, u to sam uveren. To jeste realnost.

Ne mislite da se većina tih koalicionih sukoba prelama preko vas?

Ne mislim da postoje sukobi, ne mislim da se prelamaju preko mene... postoji jedinstvo u vezi sa realizacijom strateških ciljeva vlade, i to je najvažnije za građane Srbije.

Pa šta onda to znači, sve te kritike, medijska prepucavanja, naslovne strane tabloida koje liče na najave novih epizoda nekog opskurnog rijalitija? Je li to nekakva zabava za narod? Igrate li vi i vaš predsednik uloge lošeg i dobrog policajca, pa tu vi obezbeđujete neki opozicioni oreol stranci u pripremi za sledeće izbore?

Nisam ja opozicioni glas, niti obezbeđujem stranci nekakav oreol, ja sam u stranci koja je deo ove vlade, ne kritikujem vladu, to je posao opozicije, koja je tanušna za moj ukus. Ja sam možda glas razuma, i to nije nikakvo opoziciono delovanje, to je afirmacija politike na koju smo se obavezali kao ova i prethodna vlada. I ne vidim da je to nekakav problem. Predsednik Dačić je u veoma specifičnoj poziciji baš povodom svih tih ataka, napada na stranku. Svi oni koji bi profesionalno izveštavali, koji bi hteli da nepristrasno prenesu i ne izvlače iz konteksta ono što sam govorio, ne bi mogli da pronađu ništa što je na bilo koji način upereno protiv rada ove vlade.

Da li vi o tome govorite u SPS-u? Zašto vas predsednik Dačić i stranka nisu uzeli u zaštitu?

Razgovaramo, naravno. Obaveza svih nas je da štitimo stranku. Nemam potrebu da me iko uzima u zaštitu.

Imaju li oni potrebu, to je pitanje?

Svi smo mi prijatelji i dobro se razumemo. I predsednik Dačić i ja. I ne bih

Da li je neko spreman da u Borisu Tadiću vidi adekvatnu supstituciju SPS-u

rekao da uopšte postoji potreba da se neko zaštitnički odnosi prema jednom ili drugom funkcioneru. Postoji i potreba da se prave, što bi klinci rekli, lažne frke, da bi se nešto čitalo i dešavalo, a da neke strateški važne stvari prolaze i da fokus pažnje građana bude usmeren na takve stvari, a ne na nešto što je suštinski problem. Moram reći da je predsednik Dačić maestralan u specifičnoj situaciji u kojoj se nalazi, maestralan u načinu na koji uspeva da izbalansira sve te interese i odnose. Kao lider ne samo SPS-a nego i naše koalicije sa PUPS-om i JS-om, on je sa liderom najveće stranke u Srbiji napravio vladu. Ne treba zaboraviti da su to lider i stranka koji uživaju najveće poverenje građana. Njih dvojica su ti koji opredeljuju strateške pravce i funkcionisanja ove vlade i uticaja na neke društvene procese.

Da li vas je Dačić ma kojom prilikom upozorio da "pričate previše"?

Mi često razgovaramo, recimo da je naš odnos poput odnosa starijeg i mlađeg brata. S punim razumevanjem. Dačić nije takav mentalni profil da upozorava, sankcioniše, brani, kritikuje, preti, on nije takva priroda, to o njemu možete da pročitate samo u tabloidima.

Ali, on je u intervjuu "Informeru" sasvim otvoreno zapretio da će svako ko bude hteo da izigrava opozicionog lidera morati prvo da izađe iz stranke, pa i njegov "drug Ružić".

Siguran sam da je to Ivica Dačić rekao u konkretnom političkom trenutku i to bih i ja rekao, u to nema sumnje. I potpuno se slažem sa tim što je rekao. Poštujem i hijerarhiju i sistem subordinacije i Statut stranke. Mi nismo dobrovoljno pevačko društvo. Mene je spomenuo samo hipotetički. Tako ja razumem ono što je govorio. U tom trenutku to je bilo svakako potrebno. Samo bih vas opet podsetio da sve ono što sam ja izgovorio i što danas govorim ni na koji način ne predstavlja iskok iz državotvorne politike ni SPS-a ni ove vlade.

Da li se Aleksandar Vučić na bilo koji način bavi SPS-om?

To je pitanje za gospodina Vučića.

Po jednoj od verzija "obaveštenih izvora", Vučićeva uloga u organizovanju SPS-a nije mala, a ako se to nastavi, zabrinuti za sudbinu SPS-a slute da će stranka završiti kao DS?

Mogu da kažem svoj lični stav. Ja sam vojnik partije, dete ove partije, od lepljenja plakata pa nadalje. Ukoliko prepoznam detalj jednog takvog dekadentnog procesa iniciranog spolja, ne govorim o Vučiću, govorim o bilo kakvom mešanju spolja u unutrašnja pitanja stranke, proći će kao i oni koji su pokušavali, a bilo je takvih tendencija u vreme Koštuničine vlade, recimo.

Ko se mešao?

Pokušavali su i Koštunica i Nikitović da se mešaju i to vrlo otvoreno, upravo pred taj kongres na kojem je Dačić pobedio Vučelića. Favorizovali su jednog od kandidata. Vučelića.

U ovom trenutku vi smatrate da takva mešanja ne postoje i da najveća stranka u Srbiji to ne čini?

U ovom trenutku ne postoji šansa da se bilo ko infiltrira i da ima svoj uticaj unutar SPS-a, a da li postoji zainteresovanost za tako nešto, to je pitanje za one koji eventualno imaju tu vrstu zainteresovanosti.

Vi, dakle, niste vođa opozicione struje u SPS-u, niti takve tendencije u SPS-u postoje?

Naravno da nisam i naravno da ne postoje. ¶

ZORA DRČELIĆ

Dva šamara za ministra

Vratite nam, nama građanima, poslovnu sposobnost i pravo izbora i vratite, tek u drugom redu, advokatima pravo da rade ono što su temeljem Ustava Srbije i zakona ovlašćeni

Dva šamara, šamarčine čak, ovoga su tjedna dobili Ministarstvo pravde i njegov čelnik Nikola Selaković: najprije su u ponedjeljak advokati, Advokatska komora Srbije (par dana prije toga i Advokatska komora Vojvodine) odlučili da nastavljaju svoj protest i da ne rade do daljnjega; potom je u utorak pala odluka Disciplinskog vijeća Visokog savjeta sudstva (vss) da sudija Vladimir Vučinić iz Specijalnog suda za borbu protiv organiziranog kriminala nije kriv zbog toga što je javno stao iza svoje sudske odluke, a što je – a taj je kriv zato što nije reagirao – Aleksandar Stepanović, vršilac funkcije Višeg suda u Beogradu, okarakterizirao kao tešku povredu disciplinske odgovornosti sudije.

KRIV JE V.F., NE SUDIJA

Idemo najprije na drugu stvar, suštinski važnu o ovom času: da je odluka Disciplinske komisije vss-a bila drugačija, svim bi sudijama u Srbiji bila – začepljena usta. Ne bi smjeli ništa, čak niti imati vlastito mišljenje, već bi jedini ovlašteni za komunikaciju sa javnošću bili predsjednici sudova i njihovi portparoli, koji djelovati mogu samo u skladu sa zahtjevima predsjednicima sudova. Kako se oni biraju, znamo: po volji vladajućih (stranaka), iako im Ustav Srbije zabranjuje da budu članovi bilo koje stranke. No, jedno je slovo, čak i ustavno, na papiru, a drugo je praksa.

Praksa je dovela do toga da je sudija Vučinić "zaglavio" u disciplinskom postupku. S jedne strane je disciplinski tužilac – u ovom slučaju zamjenik, novosadski sudija Borivoje Pap – koji je za svog kolegu tražio, ni više ni manje, no razrješenje temeljeno na tome da je sudija Vučinić, odgovarajući na napade zbog toga što je Miroslavu Miškoviću (kojem sudi) u jednom trenutku jednokratno vratio pasoš da, uz 12 milijuna eura garancije, otputuje poslovno u London. Badava je sudija Vučinić odgovarao da je on "rukovodilac postupka", da je odluka u njegovim rukama, da ni od koga – od tužioca, Ministarstva pravde, političara... – nije trebao tražiti ni mišljenje, a još manje bilo kakvu suglasnost za *svoju odluku*, kao predsjednika sudskog vijeća; tabloidi i "službeni glasnici" učinili su svoje. To njihovo je rezultiralo disciplinskim postupkom, u kojem je jasno postavljeno pitanje na stub srama pozvanog sudije Vučinića: ako mene osudite, vi ste idući na redu.

Tako i jest: nije sudijama zabranjeno da govore, nije niti sudiji Vučiniću. Disciplinska komisija je to jasno rekla: on je branio svoj dignitet nakon što su ga mediji i njegov "vlastiti" predsjednik, tada v.f. (vršilac funkcije), razapeli zbog (njima sumnjive) odluke da se jednom okrivljenom privremeno vrati pasoš. Potom je taj v.f. Višeg suda podnio protiv njega disciplinsku prijavu, iako je on sam – taj v.f. – trebao braniti dignitet suda od nasrtaja tabloidnih budalaština, umjesto sudije Vučinića.

Sama Disciplinska komisija vss imala je težak zadatak: najprije, izboriti se sa javnošću. Sudija Vučinić je, naime, tražio prisustvo javnosti, usprkos propisima da je postupak tajan, osim ako "osumnjičeni" ne zahtijeva suprotno. On je upravo to tražio, da javnost bude prisutna, od

BEZ DOGOVORA S MINISTROM: Nastavak štrajka advokata
foto: FoNet

čega se – posve pravovjerno – Disciplinska komisija obranila, dopuštajući javnosti pristup ročištima, blesavim upisivanjem imena i funkcija svakog od prisutnih predstavnika javnosti, od novinara do zainteresiranih pojedinaca, predstavnika međunarodnih organizacija, sudija i advokata.

STRANI FAKTOR

Već spomenuti Borivoje Pap, disciplinski tužilac i novosadski sudija, tvrdio je da je sudija Vučinić svojim istupima u javnosti tako gadno zgriješio da bi ga trebalo razriješiti sudijske dužnosti. On je, u stvari, zastupao stav da je svima, ili u najmanju ruku sudijama, u pravosuđu zabranjeno da se brane od objeda bilo kojih, pa i onih u "službenim glasnicima" vlade i moćnika, i to u situaciji kad ih nadležni kojima je to u opisu posla ne brane. Umjesto tadašnjeg v.f. Stepanovića – zašto on nije radio svoj posao? – sudija i disciplinski tužilac (zamjenik) napao je časnog sudiju koji je branio svoju odluku i struku u cjelini. Onda mu je stavljeno na teret, Vučiniću naime, da je to uzrokovalo veliku štetu pravosuđu, jer zbog toga što je branio svoju odluku, građani više sudovima ne vjeruju. Sve ankete posljednjih godina pokazuju da građani urušenom pravosuđu i njegovim ministrima (ministarkama) ne vjeruju i teško da je netko od sudija tko je branio svoju konkretnu odluku u konkretnom krivičnom (ili drugom) postupku narušio taj trend. Teško i da će sudija Pap ikada dokazati da je baš javni istup sudije Vučinića tome uzrok.

Sama Disciplinska komisija je slučaj za sebe i pitanje je da li njene članove valja vidjeti kao ljude svjesne što rade i koja im je funkcija. Zašto? Zato što smo u početku, na prvom ročištu prije mjesec dana, čuli mrtvo-hladno objašnjenje predsjednice Disciplinskog vijeća, sudije Apelacionog suda u Kragujevcu Milevke Milenković, da će Dragana Boljević, sudija i predsjednica Društva sudija Srbije, neke svoje primjedbe moći izjaviti u svojoj žalbi (što je bilo prejudiciranje odluke u postupku protiv sudije Vučinića). Uz to se ne može prenebregnuti činjenica da su postupku, na sva tri ročišta, prisustvovali oni koje vlast u ovoj zemlji ipak sluša malo više no građane, sudije, advokate i ostale: dakle, predstavnike OEBS-a, Evropske komisije, Američke ambasade...

E sad: koliko god je odluka Disciplinske komisije pobjeda pravde nad nepravdom, pobjeda prava na slobodu mišljenja (od kojih sudska profesija nije izuzeta), toliko je priča s advokatskim protestom u Srbiji pobjeda slobode i poraz države. Nije slučajna poveznica ove dvije stvari, slučaja sudije Vladimira Vučinića i tzv. štrajka advokata. Priličan broj advokata ukazao se na trećem ročištu protiv njega ovoga utorka, dan nakon odluke Advokatske komore Srbije – koja je krovna organizacija svih komora i advokata u zemlji – da se sa obustavom advokatskog rada nastavi.

SLOBODA KAO KAP U MORU

Sloboda koju je, disciplinskom oslobađajućom odlukom, osvojio sudija Vučinić, samo je jedna dobra kap u moru represije i laži koju nam prostire Ministarstvo »

PRAVDA ZA SUDIJU: Vladimir Vučinić
foto: A. Sahanić

pravde i nadležni ministar. Najprije je Nikola Selaković najavio (samo o posljednjoj epizodi je riječ, ne i o prethodnim lažima i manipulacijama) gotovo izvjesni i skori dogovor s advokatima, uglavnom u novinama naklonjenim njemu i vladajućoj stranci. Tek je potom u javnost izašao i njegov prijedlog: nešto napisano na nekoliko stranica A4 formata, bez zaglavlja Ministarstva i bez njegovog potpisa čime bi, makar svojim imenom i funkcijom, garantirao da je to zaista nekakva ponuda advokatima. Već je to bio prst u oko i sramota; ako advokati prihvate odustanak od protesta i obustave rada, njega i Ministarstvo ama baš ništa, pa ni taj komad papira, ne obavezuje.

Potom je sa sastanka održanog u prošli petak izbacio novinare, iako im je u startu garantirao mogućnost da prisustvuju pregovorima advokata i države; na stranu to što su i predstavnici Advokatske komore Srbije pristali na takvo ignoriranje javnosti, sami su im članovi-advokati rekli što o tome misle. Uslijedila je trosatna sjednica Upravnog odbora Advokatske komore. Teško da bi advokati mogli odlučiti bilo što drukčije od toga da se protest nastavlja, jer ništa od razumnih advokatskih zahtjeva nije usvojeno; tek su tu neka parcijalna rješenja, koja ne rješavaju glavne zahtjeve koje, ako prevedemo na normalan jezik, možemo kao građani definirati: vratite nam, nama građanima, poslovnu sposobnost i pravo izbora i vratite, tek u drugom redu, advokatima pravo da rade ono što su temeljem Ustava Srbije i zakona ovlašteni.

Za dosad neupućene: svi pravni poslovi vezani za nekretnine preneseni su u nadležnost javnih bilježnika, jednako kao i takse višestruko uvećane za sve građane koji ovih dana te pravne poslove rade. Sve to rade javni bilježnici, njih 93 u cijeloj Srbiji, koji su imenovani od 1. septembra, nelegalno. Naime, po slovu zakona, da bi Javnobilježnička komora bila osnovana, neophodno je bilo imenovati njih sto. Protivno slovu Ustava Srbije, građanima je oduzeto pravo – kao da su zaista poslovno nesposobni – da ih zastupaju jedini ustavno ovlašteni, advokati, kao i da se zastupaju sami ako to hoće, već im je država propisala (i to po teritorijalnom principu) kojem će se notaru morati obratiti. Notar, pak, ne zastupa samo jednu ugovornu stranu, već obje i građani ostaju bez pravne zaštite, osim ako u eventualnom sudskom postupku koji će uslijediti ne angažiraju advokata...

U svemu tome, advokatska tuga zbog izgubljenih poslova jest golema, ali građanska je tuga pregolema: država im je propisala državne advokate, smanjila prava i pravnu sigurnost i gurnula ih u poziciju nepunopravnih građana, građani više nisu svjesni ljudi sa svojim pravima kojima raspolažu kako oni hoće, već su tek ljudi lišeni poslovne sposobnosti.

Sudija Vučinić se izborio s (ne)pravdom. Odluka koja je uslijedila – ako povjerujemo i u to da je rezultat razmišljanja sudija koji su "svoji" i nezavisni i predani svom pozivu – mora biti pozitivno ocijenjena, iako bi bilo zanimljivo vidjeti i ostale odluke sličnih tijela u situaciji kad nisu pritisnuti javnošću i očekivanjima evropskih funkcionera i organizacija i zakletvama domaćih političara da mi baš stvarno, ali stvarno, hoćemo u Evropu.

ONI JAVLJAJU

Neprovjerena vijest ovotjednog utorka kaže da je protiv Srđana Sikimića, predsjednika Advokatske komore Vojvodine, stigla krivična prijava zbog krivičnog djela ometanja pravde. Nejasno je da li je prijava odaslana iz državnih organa, nitko ju još nije vidio (ali: "Informer" javlja!), ili od advokata štrajkbrehera. No, "Vreme" je, prije mjesec dana, objavilo da je takva inicijativa već potekla od apelacionog tužioca u Novom Sadu (nije dosad demantirano), a valja podsjetiti i na izjavu ministra Nikole Selakovića od 25. septembra ove godine na RTS-u: "Krivičnim zakonikom Srbije jasno je predviđeno krivično delo ometanja pravde i onaj ko poziva druge na otpor ili neizvršenje sudskih odluka ili na drugi način ometa vođenje sudskog postupka, kažnjava se zatvorom, kao što se zatvorom i novčanom kaznom kažnjava i onaj ko uvredom, silom, pretnjom ili na drugi način ometa ili spreči advokata u obavljanju njegove advokatske dužnosti."

Na to već imamo odgovor: novosadski advokat Vladimir Horovic najavljuje da će u slučaju takvog odgovora države advokati odgovoriti međusobnim krivičnim prijavama. I kaže, a malo humora u ovoj tragičnoj situaciji po državu i nas nije za odmet, da će krivične prijave podnijeti on protiv supruge advokatice i sina advokata i oni protiv njega, kao i svi ostali advokati iz njegove kancelarije i svih ostalih kancelarija (očekujmo nekoliko desetina hiljada tužbi!), ali da će najgore proći njegova supruga, jer "niti radi, niti kuha ručak".

Tako i naš ministar: nit radi, nit kuha ručak. Odnosno, niti pregovara, niti mu je na pameti tražena ostavka zbog svega što je blokiralo pravosuđe u Srbiji. ¶

TATJANA TAGIROV

S onu stranu naslova

U sve tri kategorije istraživanja Vučić i SNS ubedljivo vode, ali i u sve tri su zabeležili pad

"Naslov je pola teksta" – glasi stara istina koju zna i obično obilato koristi svaki novinski urednik. No, ta je formula važila još u vreme kada je (novinski) Bog hodao zemljom, a javna i pisana reč bila cenjena i imala težinu. U međuvremenu je ta proporcija promenjena, razume se, na štetu teksta. Hoću reći, danas je naslov – uz pripadajuću opremu – doslovno sve. A tzv. tekst, to jest, "ono sitno, što niko ne čita" (čast izuzecima!) tu je samo da posluži kao neophodna popuna prostora između naslova i slika. Srpski mediji i urednici međusobno se razlikuju samo po tome što je kod jednih ipak poželjno da naslov bude u nekoj smisaonoj vezi sa tekstom, dok kod drugih to baš i ne mora biti slučaj.

Ove poznate činjenice setio sam se ponovo jutros gledajući kako su srpski mediji preneli rezultate najnovijeg istraživanja "Nove srpske političke misli", koje smo Slobodan Antonić i ja prezentovali u ponedeljak u Medija centru. "SNS ubedljivo prva". "Vučić i dalje daleko ispred svih!" S jedinom varijacijom da se ova dva naslova negde javljaju odvojeno, a negde su kreativno sastavljeni.

I to je to. Džaba desetine tabela i grafikona, džaba skoro sat vremena analize rezultata i metodologije, džaba komparacije. Pri tome, da ne bude nesporazuma, naslovi nisu pogrešni, ni falsifikovani. (Dakle, dobro smo prošli.) SNS zaista jeste ubedljivo prvi, i Vučić je zaista i dalje daleko ispred svih. To smo objavili gradu i svetu, svesno se izloživši optužbi revnosnih

Pa, šta se onda bunim? Moglo je i gore, zar ne? Apsolutno je moglo – a često je i bivalo gore – u tome i jeste problem.

Elem, davanje-menjanje naslova jeste "sveto" i "prorodno" uredničko pravo, kojim se i sam često koristim. Ali me fascinira manifestovana urednička unisonost i, takoreći, kongenijalnost. Jer poenta je što su se iz prezentovanog materijala najmanje jednako legitimno, a verovatno i legitimnije (pogledati pažljivo priložene

Za koju stranku biste glasali?	jul 2014.		oktobar 2014.
SNS	50,8	↘	46,7
SPS	11,3	↗	13,3
DS	7,6	↘	6,5
SDS	5,9	—	5,9
SRS	2,7	↗	3,7
LDP	3,3	↗	3,7
DSS	4,6	↘	3,4
SDP	2,9	↗	3,2
DVERI	2,7	↗	3,1
LSV	1,5	↗	2,0
SVM	1,9	↗	2,0
JS	1,7	—	1,7
NS	0,0	↗	0,8
PUPS	1,7	↘	0,6
URS	0,4	↗	0,6
SPO	0,5	↗	0,6
ostali	0,7	↗	1,7
Ukupno	**100 %**		**100 %**

uporedne tabele za jul i oktobar!) mogli izvući i sledeći "hedovi" – "SNS u padu, SPS i Dačić u porastu" "Vučić i SNS opali za preko tri odsto". "Opada podrška Vučiću i naprednjacima". "PUPS se istopio na penzijama i vrućini". "Tomislav Nikolić u zoni statističke greške".

Sve to kazuju priložene brojke, a manje-više, to je sve i rečeno na pomenutoj konferenciji. Pogledajte ih još jednom pažljivo: u sve tri kategorije istraživanja Vučić i SNS ubedljivo vode, ali i u sve tri su zabeležili pad. Bolan za medijske čuvare "lika i dela", ali nedovoljan za one koji jedva čekaju da uskliknu "gotov je" – i priključe se opozicionom talasu kada on postane bezbedan i pobednički. A pri tome je istraživanje rađeno između 10. i 15. oktobra, dakle, PRE rebalansa budžeta i PRE stupanja na snagu "bolnog, ali neophodnog" smanjenja plata i penzija.

Ukratko, mislim da će biti vrlo zanimljivo videti rezultate našeg decembarskog istraživanja, kao i naslove vesti kojima će ono biti predstavljeno u srpskim

Koji domaći političar vam uliva najviše poverenja	jul 2014.		oktobar 2014.
Aleksandar Vučić	35,3	↘	31,9
Ivica Dačić	5,4	↗	6,2
Boris Tadić	2,8	↗	3,0
Rasim Ljajić	2,4	↘	2,2
Čedomir Jovanović	0,9	↗	1,8
Vojislav Šešelj	1,2	↗	1,3
Tomislav Nikolić	1,3	↘	1,2
Dragan Marković Palma	0,9	↗	1,2
Vuk Jeremić	1,7	↘	1,2
Vojislav Koštunica	1,8	↘	1,2
Saša Radulović	0,6	↗	0,8
Dragan Đilas	0,8	↘	0,7
ostali	4,7	↗	6,3
ne veruje nikome/ ne zna/ ne želi da se izjasni	40,2	↗	41,3
Ukupno	**100 %**		**100 %**

Dajte im ocenu od 1 do 5	jul 2014.		oktobar 2014.
Aleksandar Vučić	3,29	↘	3,20
Dragan Marković	2,69	—	2,69
Rasim Ljajić	2,81	↘	2,65
Ivica Dačić	2,71	↘	2,64
Zorana Mihajlović	2,65	↘	2,60
Tomislav Nikolić	2,59	↘	2,54
Vuk Jeremić	2,62	↘	2,47
Aleksandar Vulin	2,41	↘	2,34
Vojislav Šešelj	2,08	↗	2,11
Vojislav Koštunica	1,89	↗	1,93
Boris Tadić	1,88	↘	1,80
Nenad Čanak	1,84	↘	1,76
Čedomir Jovanović	1,63	↘	1,62
Bojan Pajtić	1,70	↘	1,59

medijima. Razume se, ako naslova, odnosno vesti uopšte bude. ¶

ĐORĐE VUKADINOVIĆ, urednik NSPM

Afroazijska Srbija

Dok se Aleksandar Vučić ponaša u skladu sa interesima Zapada u regionu, nikoga nije briga što sužava demokratiju i medijske slobode prema sopstvenim potrebama. Dok se srpski vođa ka spolja ponaša kao "najevropljanin", tolerisaće se njegov azijski san o prosperitetu bez demokratije u Srbiji. Da bi se razumelo čemu Vučić teži i odnos Zapada prema njemu, treba baciti pogled na Ruandu, Izrael, Singapur ili Mjanmar, američke miljenike u Africi i Aziji i njihov politički marketing

Piše: **Zoran Ćirjaković**

Ako je suditi po rečima, Aleksandar Vučić je i dalje "najevropljanin". Sem kada ga ophrva sećanje na staru ljubav prema majci Rusiji, novi vođa nam stalno govori da je EU njegova zvezda vodilja.

Kada su u pitanju dela, stvari su mnogo složenije. Dobili smo Briselski sporazum i gej paradu, ali smo ostali bez sloboda u uticajnim masovnim medijima. Svaki kritičar režima koji spaja odabrane "evropske vrednosti" i autoritarnu ličnu vladavinu rizikuje da bude izložen tabloidnom linču.

Iako u Vašingtonu i Berlinu ima sumnjičavih i nezadovoljnih, ovakva politika uživa zbunjujuće snažnu podršku SAD i EU. Majkl Davenport je poniženim i zaplašenim srpskim novinarima proletos poručio da "sami mediji, urednici i novinari, kroz asocijacije medija i novinara, imaju odgovornost da rade u korist podsticanja nivoa profesionalizma" i da "nema brzih rešenja, ali bi trebalo da idemo u tom pravcu". Posledice ovog ciničnog stava već su osetili Olja Bećković, Predrag Sarapa i Goran Jevtić.

"Evropeizacija" pomoću čvrste ruke se dopada i nekim vatrenim obožavaocima Đinđićevog kovčega, građanskim aktivistima koji su, dok je premijer bio živ, bili u različitim proevropskim taborima – ali nikada u onom koji je predvodio Zoran Đinđić. Zadovoljan je i Goran Milić, što možda objašnjava i zašto niko od ućutkanih novinara nije dobio posao na "Al Džaziri", ušminkanoj televiziji koja nam iz dana u dan demonstrira upadljiv manjak novinarskog talenta.

MENTALNE GRANICE EVROPE

Nije teško razumeti zašto se Vučiću danas tolerišu stvari koje su neuporedivo gore od "prestupa" i kompromisa koje Zoranu Đinđiću za života nisu želeli da oproste ni Zapad ni "Druga Srbija". Vučićeva popularnost u severnoatlantskim koridorima moći vezana je za minuli rad i očekivani doprinos poželjnom statusu "Prištine" i državnom uređenju Bosne i Hercegovine, dejtonske "krpenjače" koja je nasledila Kosovo u klišeu o balkanskom buretu baruta.

Iz ugla zapadnih lidera – koji već godinama imaju ogroman, a u prelomnim trenucima i odlučujući uticaj na srpsku politiku – Balkan nije (samo) u Evropi. Zato, ako ostanemo fokusirani na "Evropu", nećemo moći da shvatimo ni Vučićevu politiku ni ono što je još važnije – odnos Zapada prema njoj. Štaviše, kada razmišljamo o tome koliko dugo može da traje Vučićeva vladavina, treba imati u vidu dugoročne interese Vašingtona, Berlina i Brisela, kao i njihovu percepciju regiona u kome ni posle serije ratova nije uspostavljen samoodrživ mir.

Sklonost ka ignorisanju brojnih implikacija postojanja mentalnih granica "Evrope", koje se ne poklapaju sa geografskim, pokazuju i nezadovoljni građani kojima se već privi đaju znaci skorog kraja Vučićeve vladavine. "Zato recite Tomi da kaže Vučiću da je i Čaušesku pred kraj imao sličnih problema", reči su kojima je Branislav Dimitrijević izrazio njihov, čini mi se sasvim neprimeren, optimizam.

Ključ za razumevanje onoga šta ambiciozni vođa želi i šta radi nalazi se daleko od obećane briselske unije. Ruanda, Izrael, Singapur i Burma, samo su neke od afričkih i azijskih država koje su u svojoj spoljnoj i unutrašnjoj politici uspešno primenjivale slične autoritarne, pseudodemokratske i marketinške strategije. Što je posebno značajno, baš kao u slučaju Srbije, liderima ovih država su zapadna naklonost i zapadna "publika" podjednako važne – ako ne i važnije – od naklonosti domaće publike. Ni njihovi potezi se ne mogu razumeti bez uzimanja u obzir odnosa i očekivanja zapadnih centara moći. Zato se u ovim zemljama mogu prepoznati obrisi moguće budućnosti Srbije, kao i načini kako može da se prikrije nedostatak medijskih i političkih sloboda.

RUANDA – EMANCIPACIJA ŽENA

Portret predsednika Ruande Pola Kagamea, "Njujork tajms" je prošle godine objavio pod naslovom "Omiljeni čvrstorukaš globalne elite". Bil Klinton je za hiperkinetičkog vođu, koji spava par sati dnevno, izjavio da je "oslobodio srca i umove svog naroda". Kagame je rado viđen gost u Davosu, prijatelj Bona Voksa i Bila Gejtsa i miljenik nekih od najuticajnijih svetskih novinara.

AMERIČKI PRIJATELJI: Ambasador Majkl Kirbi sa Aleksandrom Vučićem, predsednik Ruande Pol Kagame i Li Kuan Ju, premijer Singapura od 1959. do 1990.
Foto: Fonet, Reuters

Ali, njujorški dnevnik podseća da Kagame, i u samoj Ruandi i među humanitarnim radnicima, "ima reputaciju nemilosrdnog i brutalnog" čoveka i da se u Kigaliju "malo ko usuđuje da slobodno govori o predsedniku". Ruanda je odavno jedna od najneslobodnijih država na svetu. O prirodi ruandanske demokratije svedoči činjenica da je izborna komisija nedavno smanjila broj glasova koje je dobila Kagameova stranka sa nepristojnih 98 na nešto manje nadrealnih 78 odsto glasova. Politički protivnici bivaju ubijani čak i u egzilu.

"Tajmsov" dopisnik opisuje Kagamea kao "vođu koji je istovremeno impresivan i represivan, možda najimpresivniji i među najrepresivnijim", "čvrstorukaša koji štiti američke strateške interese", i citira reči neimenovanog diplomate koje objašnjavaju veliku ljubav – "uložite novac u njega i dobijete rezultate". "Slobode nisu mnogo važne na takvim mestima", reči su kojim američki zvaničnici pravdaju ignorisanje "autoritarnih sklonosti" omiljenog afričkog lidera.

Citirani tekst ili pak nedavno emitovana BBC-jeva emisija "Neispričana priča iz Ruande", u kojoj je predstavljena "tamna strana" Kagameove vladavine, ilustruju jedan od problema – kako u vremenu opsesije ljudskim pravima zabašuriti nedemokratsku i represivnu prirodu prozapadnih režima?

Raspoloživa strategija spinovanja, "premazivanja" neprijatnih istina, naziva se u žargonu odnosa s javnošću i marketinga "pinkvošing", farbanje u ružičasto. Termin je izveden od engleske reči *whitewash* (prekrečeno), stare metafore za pokušaje moćnika da prikriju skandale i kriminalne aktivnosti. Pežorativno značenje je vezano za praksu velikih korporacija koje svakog oktobra "emotivno manipulišu" potrošačima tako što pokušavaju da povećaju privlačnost proizvoda pomoću ružičaste trake, promovisane kao simbol "borbe protiv raka dojke".

Kagame i njegovi spin doktori za "pinkvošing" koriste emancipaciju žena. Ruanda ima najveći procenat žena u parlamentu – čak 64 odsto. U američkom kongresu ih je samo 18 odsto, a novi sastav Evropske komisije pokazuje da rodna ravnopravnost nije jedna od prioritetnih "evropskih vrednosti" – nova Junkerova komisija ima 27 komesara, ali samo devet žena. Zato se rezultat Kagameovog marketinškog feminizma pominje u skoro svakom tekstu o Ruandi i doprinosi stvaranju pogrešne slike o suštinski represivnom režimu – predstavlja "veo" koji prikriva brutalnosti.

IZRAEL – GEJ PARADA

Ipak, najuspešniji u strateškoj primeni "pinkvošinga" je Izrael, glavni saveznik SAD na Bliskom istoku – i zemlja koja ima problem s imidžom. Brojni aktivisti i borci za ljudska »

ZEMLJA U KOLAPSU: Predsednik Mjanmara Tein Sein
Foto: Reuters

prava, uključujući Raselov tribunal, insistiraju da represivna politika prema Palestincima treba da bude opisana ne samo kao "nedemokratska" i "kriminalna" već i da se može nazvati "aparthejdom".

Uz pomoć američkih marketinških stručnjaka Izrael je 2005. godine započeo kampanju čiji je cilj da popravi lošu sliku u javnosti. Vlada je napravila "marketinški plan da iskoristi gej zajednicu kako bi repozicionirala svoj globalni imidž", piše Sara Šulman, američka profesorka i lezbejska aktivistkinja. U komentaru objavljenom u "Njujork tajmsu" pod naslovom "Izrael i pinkvošing", ona navodi da je samo u toku 2010. godine potrošeno 90 miliona dolara na "brendiranje" Tel Aviva kao "međunarodne destinacije za gej turiste", a premijer Benjamin Netanijahu je u govoru u američkom kongresu u maju iste godine rekao da Izrael predstavlja izuzetak u "regionu u kome žene kamenuju, homoseksualce vešaju, hrišćane progone".

Šulman ističe da je reč o "ciljanoj strategiji da bi se prikrila uporna kršenja palestinskih ljudskih prava pomoću slike modernosti oličene u izraelskom gej životu". Pri tome, Ajal Gros, profesor prava na Univerzitetu u Tel Avivu, podseća da su "gej prava postala oruđe odnosa s javnošću" u zemlji u kojoj ogromnu moć i dalje imaju konzervativni političari koji su "ostali žestoko homofobični".

Izraelska vojska, koja je nedavno sumnjičena i za ratne zločine nad palestinskim civilima u oblasti Gaze, u propagandne svrhe koristi slike gej vojnika koji se drže za ruke. Predstavnik za štampu je jednu od ovih fotografija okačio na svom Fejsbuk profilu povodom početka meseca gej ponosa, a vojna pres-služba ih nudi zainteresovanim medijima. Čak i autorski filmovi bivaju (zlo)upotrebljeni za "pinkvošing". Na primer, palestinski gej aktivisti tvrde da dokumentarni film *Nevidljivi čovek*, koji je dobio brojne nagrade na festivalima širom sveta, služi kao sofisticirano oruđe u službi propagande koja predstavlja "Izrael kao spasioca kvir Palestinaca".

SINGAPUR – PROSPERITET BEZ DEMOKRATIJE

Dok nam Ruanda i Izrael pomažu da razumemo zašto smo dobili gej paradu i šta se sve može sakriti iza nje, Singapur i Burma nam omogućavaju da pojmimo šta ambiciozni vođa želi da napravi od Srbije i koliko velika može biti cena neuspeha da se na Balkanu oživotvori "azijski san" – prosperitet bez (prave) demokratije.

Li Kuan Ju je razbio jednu moćnu iluziju. On je uverljivo demonstrirao da demokratija ne treba da bude cilj, već da predstavlja jednu od alatki koje se mogu koristiti na putu do boljeg i humanijeg života. "Otac singapurske nacije" zato je postao inspiracija i autokratama koji žele neograničenu vlast i svima onima koji iskreno veruju da je demokratija kontraproduktivna u neodgovarajućem kulturalnom i istorijskom kontekstu. U Lijevoj tropskoj državi, beda je iskorenjena, zajedno sa slobodnim medijima i političkim slobodama, i danas su glavni singapurski problem komarci, vlaga i dosada.

Deng Sjaoping, Nelson Mandela i Aleksandar Vučić su samo neki od lidera koji nisu krili da im se dopala Lijeva lekcija o razvojnoj snazi nedemokratskih, "azijskih vrednosti". Štaviše, i tokom prolećnih izbora u Indiji, "najvećoj demokratiji na svetu", lajtmotiv brojnih komentara u uglednim listovima bio je kako (demokratski) izabrati dobrog diktatora, "indijskog Li Kuan Jua", i rešiti se (demokratske) hronične bede i gladi. Sve izraženiju globalnu "zavist prema diktaturi" pregnantno je izrazio jedan indonežanski aktivista: za razliku od Indonezije, bogati Singapur nema demokratiju – ali njegovi građani imaju sve ono što nedostaje desetinama miliona ljudi koji jedva preživljavaju u prenaseljenim "kampunzima", sirotinjskim četvrtima od kojih su satkane indonežanske metropole.

Li je kompleksna ličnost kakva se retko rađa. Omogućio je članovima porodice da steknu ogromno bogatstvo, ali je istovremeno stvorio "najbolju birokratiju u Aziji". (Demokratska Indija ima najgore birokrate.) Državnim firmama i institucijama upravljaju sposobni, vredni i posvećeni ljudi i veoma je teško ponoviti čak i mali deo "singapurskog čuda". Ipak, veliki problem brojnih zemalja koje su se širom sveta zaglavile u tranzicionom glibu nije toliko u tome što nema mnogo dobrih diktatora kakav je Li Kuan Ju koliko u činjenici da je sve manje dobrih demokrata.

MJANMAR – AZIJSKA NOĆNA MORA

Ako Singapur oličava sliku "azijskog sna", onda je Burma (Mjanmar) ilustracija azijske "noćne more" – podjednako neslobodna, ali poražavajuće gladna. Čak je i "rodnu ravnopravnost" ostvarila na najperverzniji način – burmanski muškarci su "predmet" trgovine ljudima i "robovi" koliko i žene, koje su u drugim državama obično mnogo ugroženije. Verovatnoća da će se Evropljaninu, koji zagrize odmrznute škampe kupljene u nekom od brojnih hipermarketa, u ustima naći "plodovi" njihovog robovskog rada je oko 30 odsto.

Istini za volju, vojni režim poslednjih godina flertuje sa demokratijom, ali, uporedo sa povećavanjem političkih sloboda, nezadovoljstvo ponižene većine se sve snažnije kanališe ka verskim i etničkim manjinama. Etničko čišćenje i serija brutalnih pokolja pripadnika muslimanskih zajednica

POBOLJŠANJE IMIDŽA: Gej parada u Tel Avivu
Foto: Reuters

predstavljaju direktnu posledicu ovakve demokratizacije. Ipak, to ne smeta Nemačkoj, Velikoj Britaniji i SAD, koje se bore za naklonost režima koji kontroliše važne sirovine i jedini kopneni koridor preko koga je moguće povezati Indiju i Kinu. Spaljena manjinska sela i izbeglički logori, koji mnogo više liče na zatvore, ne zanimaju ugledne zapadne goste.

Ulozi na Balkanu su mnogo manji nego u Jugoistočnoj Aziji i politički ciljevi se obično mogu postići na manje brutalan način, uz prinudu koja ima mekše, "evropskije" lice. Blagoslovena umerenom kontinentalnom klimom i blizinom prosperitetnog Zapada, Srbija leži na prostoru na kome politički i prirodni udesi mnogo ređe imaju onu tragičnu cenu koju redovno plaćaju ljudi u velikim delovima Azije i Afrike.

Ali, izuzev klime i geografije, ostale važne poluge srpske istorije i politike oslanjaju se na temelje koji nisu samo "evropski", bar ne u dominantnom, zapadnocentričnom smislu. Zato iz ovdašnje, "druge Evrope" treba povremeno pogledati ka jugu i istoku. Za svakoga ko želi da održi kontakt sa našom sve neslobodnijom stvarnošću, slike iz dalekog Kigalija i Jangona mogu biti korisne koliko i poruke koje nam stižu iz Brisela i Berlina.

Ako se nakratko manemo političke korektnosti i progovorimo jezikom moćnih orijentalističkih stereotipa – koji su potisnuti iz zapadnog političkog diskursa, ali i dalje lebde nad našim balkanskim sudbinama, može se reći da odgovor na pitanje koliko dugo će Aleksandar Vučić vladati Srbijom nije previše vezan za to koliko će biti dobar "Evropljanin". Zapadni akteri koji su mu pomogli da preuzme vlast, i koji ga i danas svesrdno podržavaju, od njega očekuju da bude dobar "Afrikanac" ili "Azijata". To treba da ima u vidu svako ko ovih dana razmišlja o gašenju "Utiska nedelje" ili o užasu kroz koji prolazi Goran Jevtić. ¶

Borba za boga nije borba za veru

Možete li zamisliti da Srbi na stadionu u Tirani dronom pronesu zastavu Srbije ili neke Velike Srbije? Veliki je Gospod Bog koji nas trpi nepravedne! Ne može se biti Njemu Samom blizak, veran, ako se drugom čini ono što ne prihvatamo da se učini nama. Pri posmatranju utakmice sam osetio žal i sreću što nisam takav i što tome, jasno je, sa svojom porodicom nikada neću pripadati, jer Sami Bog nam jeste preči

Foto: A. Anđić

Bespilotna letelica koja se pojavila nad stadionom Partizana podgrejala je napetosti i, kao što to nažalost biva, jedna loša stvar – provokacija albanskih navijača – za sobom je povukla druge. Razmenjivale su se optužbe i demarši, a dolazak premijera Albanije Edija Rame odložen je na nekoliko nedelja. Brzo pomirenje srpskog i albanskog premijera potpomogla je, prema tvrdnjama samog Rame, kancelarka Nemačke Angela Merkel. Tabloidni mediji, a i oni drugi koji takvim sve više postaju, dobro su se potrudili da dodatno razbude demone islamofobije. Tokom nekoliko noći, pekare i lokali u vlasništvu građana muslimanske vere, Albanaca, Bošnjaka i Goranaca, bile su napadane, na izloge su bacane kamenice i molotovljevi kokteli. Situacija u Vojvodini se ubrzo stišala ostavljajući dva utiska – jedan gorak i jedan ohrabrujući. Gorak je u vezi sa huliganima koje je policija privela, a koji su većinom veoma mladi (neki od njih i maloletni), te ako je po onoj da na mladima svet ostaje, taj svet teško da izgleda kao lepo mesto. Takođe, policija je trebalo da reaguje ranije i pruži zaštitu ljudima za koje se pretpostavljalo da će biti meta napada, a ne da gasi požar kada vatra već krene. Sa druge strane, onih koji su adekvatno reagovali bilo je mnogo više. Građani Srbije čiji su lokali napadnuti nisu ni pokušali da na bilo koji način produbljuju problem, već naprotiv, stalno naglašavaju da im ogromna većina Vojvođana pruža podršku i da nastavljaju da "podižu zajedno dom i žive u miru sa komšijama".

U Sandžaku je takođe poslednjih nedelja vrilo. Em su bili izbori za manjinske savete, em je muftija Zukorlić, u svom stilu, izveo stroj uniformisanih mladića (što je posle objasnio rečima da svaka zajednica ima pravo na svoje uniforme), em su četnici Bratislava Živkovića najavljivali svoj dolazak u Novi Pazar.

Konačno, priče o takozvanim džihadistima koji se regrutuju u Srbiji nimalo ne zvuče naivno. A na svetskom nivou, situacija je duboko zastrašujuća. Mešanje religije i politike se mnogo puta pokazalo kao loša kombinacija.

Muftija srbijanski Muhamed Jusufspahić, zamenik reis-ul-uleme Islamske zajednice Srbije, govori za "Vreme" o položaju muslimana u Srbiji i regionu. Intervju je rađen putem i-mejla. Muftija je izbegavao teške reči i, kako je rekao prilikom dogovora za intervju, odbija da zauzme raspravljački ton i da stalno bude zvan da pruži reakciju na tuđe ponašanje. Situacija u svetu i kod nas je takva (a muftija reče da je takav i novinarski zanat) da ovaj razgovor, nažalost, nije o različitim svetskim jezicima i etimologiji o kojoj sagovornik zaista mnogo zna i voli da govori, već o temama koje su, manje ili više, mučne.

"VREME": Kako ocenjujete položaj muslimana u Srbiji?

MUHAMED JUSUFSPAHIĆ: Bog jeste Jedini Onaj koji nas iskušava i ispituje. Kušnja je ispit. On to čini sa svima nama, tek smo pred Njim na ispitu. Svi u Srbiji, svi ljudi, i uprava i upravljani, i većina i manjina, hrišćani i nehrišćani, muslimani, nemuslimani, Srbi i ne-Srbi, svi Srbijanci. To jeste naš suštinski položaj. Tu nam je svima loš položaj, jer se međusobno tužakamo ne-Bogu svakom, a nesvesni smo Boga pa nam je ovaj naš dom pretesan, a i Vaseljena bi nam nesvesnima takva bila.

A o položaju o kojemu me pitate, tako kako se pita inače, kazao bih da mi je sa ovom svešću, pa i savešću onda, mnogo bolji, i lepši, jer bez te svesti nam beše mnogo, mnogo loše.

Govoreći o situaciji u Sandžaku i ponašanju Zukorlića, izjavili ste nedavno u jednom od intervjua da Srbija mora da spreči problem, a ne da ga leči, i "da će to postići jedino ukoliko vlasti promene odnos prema muslimanima u Srbiji". Kako treba da izgleda ta promena? Koje su osnovne "greške u koracima" i zašto se one događaju?

Nismo mi, nehrišćani, s verske strane, i ne-Srbi s nacionalne strane, strano telo Srbiji. To bi bio zadatak Srbije da shvati i prihvati. Bošnjacima i ostalim ne-Srbima, i muslimanima i ostalim nehrišćanima, zadatak bi bio da Srbiju shvate i prihvate kao svoju, ne kao srpsku, hrišćansku, bilo čiju, već kao svoju. Nema samo Srbija prema svojim građanima maćehinski odnos, već i mnogi građani imaju

maćehinski odnos prema svome domu, domovini.

Da li taj maćehinski odnos vidite uopšte kao odnos države prema manjinama ili isključivo prema muslimanskoj manjini? Kakvi su vaši odnosi sa drugim verskim zajednicama?

Vidim ga kao nedostatak vesti, svesti, o Bogu, pa onda i savesti pred Bogom, kod obe strane. Naša je obaveza pred Bogom i veza s Njime Samim negovati dobre odnose sa drugstvom, društvom, s drugima, ko god da su.

Kako doživljavate činjenicu da još nije utvrđena odgovornost za paljenje džamije 2004, kao i da vam Bajrakli džamija još nije vraćena? Taj podatak je, čini mi se, u velikoj meri nepoznat javnosti.

To je obraz Srbije. To je znak njene nesvesnosti, pred Samim Bogom. Mi se Bogu Samom molimo da tako više ne bude, da među njenim odgovornicima takvih bezBožnika bestidnih, ne bude. Po Bogu, pomenom Njega ću uvek služiti Mu za dobro doma, domovine. To je naš obraz. A vreme je tu da vri i pokaže se svačiji obraz, obrazovanje, vaspitanje pred Bogom.

Znam da obično pratite fudbal i navijate. Pretpostavljam da ste gledali utakmicu Srbija–Albanija. Kako ste se osećali tada?

Bio sam na hadžu. Nisam gledao, ali sam kasnije video. Možete li zamisliti da Srbi na stadionu u Tirani dronom pronesu zastavu Srbije ili neke Velike Srbije? Veliki je Gospod Bog koji nas trpi nepravedne! Ne može se biti Njemu Samom blizak, veran, ako se drugom čini ono što ne prihvatamo da se učini nama.

Pri posmatranju sam osetio žal i sreću što nisam takav i što tome, jasno je, sa svojom porodicom nikada neću pripadati, jer Sami Bog nam jeste preči.

Kako vi vidite opasnost mešanja islama i nacionalizma, odnosno islama i politike u regionu? Šta su uzroci, a šta posledice tog mešanja?

Mi Muslimi nismo islamisti. Mi Bogoljubi nismo veroljubi. Veroljupstvo smešano sa rodoljupstvom, bez nadređenog Bogoljuptsva je štetno i opasno po pojedinca i zajednicu svaku. Samo Bogoljupstvo doprinosi voljenju među ljudima.

Volela bih i da mi kažete kako vi vidite fenomen takozvanih džihadista, tim pre što toga na ovim prostorima, koliko ja znam, ranije nije bilo.

Borba za Boga nije borba za veru, već za Njega Samoga Stvoritelja svega, pa džihad-borba za Boga ne može prouzrokovati uništenje. Treba videti ko su vlasnici bombi, pušaka, oružja atomskog, ko su izumitelji, pa će biti jasnije snage Božje od snaga bezBožničkih. Dosta je zabludelih veroljuba za koje se misli da su Bogoljubi.

Situacija u Sandžaku izgleda dosta napeto. Kako ocenjujete pojavu, sa jedne strane, Zukorlićevih pristalica u zelenim uniformama, a sa druge, najavu Živkovićevih četnika?

Paradiranje i poziranje za dobit onih koji nama i našim izvorištima žele vladati.

Kako ocenjujete reakciju države i policije, i uopšte reakciju javnosti, na nedavne događaje u Vojvodini kada su huligani uništili nekoliko objekata u vlasništvu muslimana? Vinovnici koji su odgovorni za napad na jednu od pekara su svi rođeni 1997. godine. Kako vam zvuči taj podatak? Je li to celu stvar čini još strašnijom ili manje opasnom?

I najgora hijerarhija je bolja od svake anarhije. Bezvlašće je pakao vaseljenski. Dobro je da se pokazalo da ima vlasti, dobro je da nije bilo ljudskih žrtva. Nije dobro to što su vinovnici deca, budućnost. Iako je to dobar pokazatelj, kako bismo znali šta treba lečiti. Osvestimo se pred sobom i zajedničkim nam Gospodom, Bogom. ¶

JELENA JORGAČEVIĆ

Za uspešniju poljoprivredu

Tokom dvodnevnog foruma, brojni učesnici komentarisali su nedavno donesenu Strategiju poljoprivrede i ruralnog razvoja, ulogu države i način na koji bi srpska poljoprivreda mogla da ostvari svoj pun potencijal

U Subotici je 22. i 23. oktobra održan četvrti poljoprivredni forum "Hrana za Evropu", posvećen realizaciji strategije poljoprivrede i ruralnog razvoja Republike Srbije. Forum su organizovali Ekonomski institut iz Beograda i Društvo agrarnih ekonomista Srbije, a osim predstavnika agrobiznisa zemlje i regiona, u radu Foruma učestvovali su i predstavnici međunarodnih organizacija, akademske zajednice i udruženja poljoprivrednika.

Centralna tema ovogodišnje konferencije bila je Strategija poljoprivrede i ruralnog razvoja Republike Srbije u periodu 2014–2024, koja je usvojena pre tri meseca. Iako je radni naziv foruma govorio da srpska agroprivreda ima potencijal od 30 milijardi evra, direktor Ekonomskog instituta Dragan Šagovnović izjavio je da to nije realno: "Realizacijom strategije poljoprivrede i ruralnog razvoja od 2014. do 2024, odnosno novim pristupom razvoju agrara, može se postići trostruko veći rast poljoprivredne proizvodnje. Izrada strategije bio je jedan od osnovnih ciljeva kada je ovaj forum prvi put organizovan pre četiri godine i realno je da se kroz novi pristup razvoju agrara postigne trostruko veći rast poljoprivredne proizvodnje, sa sadašnjih 3,5 milijardi na 12 milijardi evra".

Državni sekretar u Ministarstvu poljoprivrede i životne sredine Zoran Rajić izjavio je da je, nakon usvajanja Strategije, pred nadležnima sada "veliki zadatak", jer strategija nije cilj, već iz nje moraju proisteći dokumenta koja će u narednoj deceniji omogućiti da ova strategija bude implementirana.

On je najavio da će do kraja godine biti donet niz zakona koji proističu iz pomenute strategije, a koji će predstavljati "prvi korak ka institucionalnim i zakonodavnim reformama koje nam slede".

Predstavnici uglednih kompanija u domaćem agrobiznisu naglasili su potrebu regionalnog udruživanja radi efikasnijeg nastupa na evropskom i svetskom tržištu i zatražili od države da utvrdi jasna pravila i uslove poslovanja u poljoprivredi i agroindustriji.

PANEL: Predstavnici agrobiznisa na jednoj od panel-diskusija

"Srpski seljak ima puno pravo da od države očekuje jasna i precizna pravila o uslovima za proizvodnju kao i da im stvori uslove za poslovanje kakve imaju farmeri i kompanije u okruženju", rekao je direktor Operacija u Viktorija grupi Nikola Vujačić, jedan od učesnika na forumu. Vujačić je podsetio da je Viktorija grupa, samo u postrojenja i opremu, poslednjih sedam godina, uložila oko 200 miliona evra i da svake godine ta prerađivačka kompanija, koja nema ni hektara obradivog zemljišta u svom posedu, otkupi više od milion tona poljoprivredne robe i od tih sirovina pravi proizvode višeg stepena prerade koji se prodaju u više od 40 zemalja. "Preduzeća u sastavu kompanije Viktoriaoil i Sojaprotein pravi su primeri toga kako bi trebalo da se radi u srpskom agrobiznisu, jer njihova fabrika ulja danas proizvede i proda više ambalažiranog ulja nego ostale uljare na teritoriji bivše Jugoslavije, a Sojaprotein je ozbiljan proizvođač proteina, i to prema evropskim merilima."

I direktor požarevačkog Bambija Miroslav Miletić naglasio je važnost povezivanja u regionu srodnih kompanija po delatnosti, istovremeno pozivajući državu da, koliko god je moguće, uredi uslove poslovanja.

Potpredsednik za poljoprivredu u Delta holdingu Milorad Sredanović istakao je značaj ulaganja, pre svega u znanje i investicije, kako bi naše kompanije bile konkurentne i stale rame uz rame sa evropskim i svetskim. "Zahvaljujući investicijama, Delta Agrar u primarnoj proizvodnji obrađuje 40.000 hektara zemljišta i ima rezultate u ratarskoj proizvodnji bolje od svih u regionu", rekao je Sredanović, a učesnici ovog panela saglasili su se da će raspolaganje finansijskim sredstvima, kako domaćim tako i iz inostranstva, biti odlučujuće za brži razvoj poljoprivrede u Srbiji.

"Mi na regionalnom i evropskom tržištu možemo biti konkurentni i prepoznatljivi jedino sa proizvodima iz organske poljoprivrede i integralno kontrolisane konvencijalne poljoprivredne proizvodnje. Sa proizvodima na bazi GMO sigurno ne možemo biti konkurentni, niti prepoznatljivi", rekao je predsednik Društva agrarnih ekonomista Srbije Miladin Ševarlić. On je dodao da se mora sačuvati domaća industrija semena, sadnog materijala i revitalizovati repro-centri u stočarstvu, bez čijeg razvoja, po njegovom mišljenju, nema dugoročno održive poljoprivredne proizvodnje. ¶

R. V.

TEOFIL PANČIĆ

Zabranjeno, dozvoljeno i profitabilno

Iznova je sve popularniji narativ kako se "vraćamo u devedesete", ali šta su uopšte te "devedesete" u koje se navodno vraćamo? I ovdašnji i hrvatski građansko-opozicioni mejnstrim voleo je da govori tada o Miloševiću i Tuđmanu kao o zlim "diktatorima" koji su nam štošta, je li, zabranjivali; u tom je smislu bila vrlo osvežavajuća lucidna opaska Borisa Budena koji je radikalno drugačije locirao osnovni problem: ne, nisu oni previše toga zabranjivali, nego su, naprotiv, isuviše toga dozvoljavali (štaviše, podsticali). To jest, u našim je predelima devedesetih bilo dozvoljeno – ako ne i izričito preporučeno – štošta što je u "normalnom" okruženju bilo zazorno i duboko s one strane zakona i "boljih običaja". I odatle su, iz tog prećutnog sporazuma s "narodom" da se *smeju činiti stvari koje se ne smeju činiti*, ti režimi dugo crpeli svoj legitimitet i podršku "tihe većine". Što, opet, ne znači da razne stvari nisu bile i zabranjene, ili barem veoma neprepobio stomačni problem da, poslednjih meseci, izlože svoja zaslužna lica u programima i prostorima fajgeljizovanog, klerikalno cenzorskog Kulturnog centra Novog Sada.

No, tamo gde su "normalne" stvari zabranjene tj. podložne hirovima arbitrarne cenzure preplašenih ignoranata ili nedvosmislenih klerofašista, raste kvasac društvene atmosfere u kojoj se, upravo u ime društvene "normalnosti", *mogu i smeju* činiti strašne, nedopustive stvari. Javna poternica za glumcem Goranom Jevtićem koju je *Blic* pukao preko naslovne strane u nekoliko nastavaka logičan je proizvod takve društvene regresije. Svašta se o tome danas govori i piše, neki tvrde da je to osveta Jevtiću zbog *Gospođe ministarke* i nekih izjava na račun vlasti (pa da je samim tim od vlasti i inspirisana); nije to nemoguće, ali mislim da je ta veza malo odviše posredna, i da se radi o nečemu drugome, na neki način mnogo gorem. Trenutak u kojem jedan tradicionalno *la-*

Tamo gde se zabranjuje nezabranjivo, nužno se i dopušta nedopustivo

ručljive: dakako, bile su to baš one stvari koje su u onom istom (polumitskom, naravno) "normalnom svetu" bile nešto sasvim prihvatljivo, štaviše poželjno. Dakle, ako se stvarno "vraćamo u devedesete", biće da je baš to najočigledniji simptom tog rikverca, mnogo važniji od – po sebi vrlo indikativnog – reuspostavljenog personalnog kontinuiteta (preživelih) nosilaca vlasti: kao da su odjednom ponovo moralno i civilizacijski "zabranjene" i "dozvoljene" stvari na najnakazniji mogući način zamenile mesta.

Šta drugo čovek može da pomisli kada direktor legendarnog "slobodarskog" Doma omladine zabrani nastup čuvenog Horkestra zbog "politički nepoćudnih" tekstova nekoliko pesama? Pri tome, u tim duhovitim, društveno "opštekritičkim" pesmama nema bauka *dnevne politike*, ne prozivaju se u njima nikakve konkretne partije, pojedinci, institucije... Radi se o onoj vrsti "fenomenološke" kritičnosti kakva je još u jednopartijskim osamdesetim bila opšte mesto. Kako je uopšte *moguće* da tako nešto bude "zabranjeno"? Lako, kad imate spoj društvene atmosfere paranoje, (auto)cenzure i hirovite lične vlasti te jednog beznačajnog aparatčika i anonimusa partijski postavljenog tu gde jeste, smrtno uplašenog i od senkine senke mogućeg "talasanja". A nije li baš tako u institucijama bivalo i tokom devedesetih? Zato smo ih se mahom i klonili, a bogme su se i one klonile nas... No, kako je već primećeno, idiotska cenzura Horkestra nije sprečila supergrupu "zaslužnh rokera" da koliko sutradan bezbrižno nastupi u tom istom Domu omladine, okupana svojom blaženom samozaljubljenošću i ignorancijom. Sramota me je da ih imenujem, isto kao što me je sramota – kad već njih nije – da napišem imena nekih značajnih ljudi kojima nije *gan* i "žućkast", ali ipak u osnovi solidan i pristojan (u smislu: ne-skrnav) list večernjačkog profila, dominantno orijentisan ka vrednostima umerenog građanskog mejnstrima, naprosto *potpuno podivlja* i s nepodnošljivom lakoćom savesti krene u spektakularan linč jedne do sada po svakom normalnom merilu nesporne javne ličnosti (moram li da dodajem: naravno da Jevtić treba da odgovara ako je počinio nešto zaista nezakonito, ali to je u ovom trenutku još veoma daleko ne samo od sigurnog, nego bar od verovatnog!), označava opasnu prekretnicu: nešto je *Blicovim* stratezima (ili onima korporacijski iznad njih) moralo signalizovati da se međe društveno "dozvoljenog" pomeraju u tom pravcu. Uostalom, da to nije tako, nego da je to sve bila brljotina nekog neodgovornog pojedinca, valjda bi taj pojedinac do sada bio najuren, a javnost dobila ponizno izvinjenje od uredništva ili od izdavača?

Ne verujem mnogo, dakle, u priču o "osveti režima" zbog ove ili one reči, još manje u "homofobiju" koja *Blicu* nije bila svojstvena, i lako ću se složiti s onima koji glavni uzrok ovog skandala vide u slepoj opčinjenosti kletim "profitom". Ali, pre nego što krenete u juriš na Zimski dvorac, ovo zahteva malu nadopunu: to šta jeste a šta nije "profitabilno" uvek je stvar društvenog konteksta. Ako je neko u *Blicu* ili neko iznad *Blica* procenio da je profitabilno – a da je cena koja će se za to platiti nešto što vredi platiti – da te novine podivljaju, onda to samo znači da procena glasi da srpsko društvo regresira u "primordijalno" stanje iz devedesetih, dodatno mutirano savremenim gadostima. I da u tome valja učestvovati. Dakle, ključno je opet pitanje: zašto baš ovde, zašto baš sada? Da, da, i vi i ja znamo odgovor. ¶

ELIJAH WOOD
SASHA GREY
POGREŠAN PROZOR
REDITELJ NACHO VIGALONDO
OD 30. OKTOBRA U BIOSKOPIMA
ELIJAH WOOD SASHA GREY NEIL MASKELL ADAM QUINTERO IVÁN GONZÁLEZ RACHEL ARIEFF JAIME OLÍAS

LJUBOMIR ŽIVKOV

Romi i ja

Kao i batina, ima i svako selo u Banatu dva kraja, u Farkaždinu je na severnoj strani železnička stanica, na južnoj je groblje: putuj u beli svet, idi u crnu zemlju, kako je kome kad pisano, ali su između sela, austrougarski ušorenog, i groblja bile Jamure, sirotinjsko mora se reći naselje, deset ili petnaest kuća ravnodušnih prema geometriji, kao kad se bace kocke na sto pa nije moguće unapred zamisliti kakav biće njihov raspored kad se zaustave: nastalo je pre nego što se za nas zaduženi geometar Marije Terezije latio lenjira i sinora, ili je niklo kad Farkaždin uveliko već beše uređen i upisan u precizni katastar čija je zgrada krasila bog te pita koji becirk.

Iza favele i groblja je Selište, mesto na Tamišu gde je stanovništvo i redilo vunu, i kupalo konje, i peklo ciglu, jer je obala za sve to bila podesna, pedeset i neke godine uortačili su se moji sa Kurjačkima, Venskima, i Ljubom Š. da peku ciglu, nosio sam u ručkonoši topli obrok radnicima iz nezamislive Srbije koji su zamesili i napravili ciglu, a potom našima koji su sedam dana i sedam noći ložili dotad neviđenu furunu (ložene su fašine i ograzine kroz četvoro vrata), prolazio sam kroz Jamure najpre danju, potom i predveče, leti je još bilo vedla kad sam se vraćao, ali bivalo je i da se zadržim na Selištu pa sam pored groblja i jamura prolazio kad se uveliko smrklo. Ali dok je Farkaždin (mesto koje nije postojalo na mapi Elektrodistribicije) bio u svečanoj mrkloj pomračini, u Jamurama su ispred nekolikih kuća bile upaljene vatre, nisam im prilazio, ali sam čuo žagor i muziku, dotad sam čuo samo harmoniku na dvema ili trima svadbama, sad sam prvi put čuo svirku na žicama, čuo sam es-tam, ritam begeša i kontre, uh, sad će ovo štivo da preraste u romantizovanje života Roma...

*

Retko kad zažalim što nisam ja autor nekog teksta, pasusa ili slogana, e, to mi se dešava kad god na radiju čujem: "Mi nismo skupljači perja, ne letimo u nebo i ne živimo u domu za vešanje: mi smo Romi, vaši sugrađani." Skidam svaki put, i sada, kapu pred autorom ove potresne, jednostavne rečenice: gledaću da pišem imajući baš nju stalno u vidu.

*

Neki su Romi ipak bili perjari, sećam se kako je perjar objavljivao svoj prolazak selom, vikao je "perje" kao da duva u rog, njegov se glas odsekao od svih zvukova sela, a koji su to zvuci bili, mukanje krava, lavež kera, pijukanje živine, čula su se zaprežna kola, crkvena zvona, zveckanje vedara, kumrije, komande konjima, perjar bi to sve nadjačao, sa mojom babom razgovarao je o ceni i kvalitetu perja, shvatio sam da mu je glas posve drukčiji, ono je bio njegov službeni glas, njegov lični megafon, "šerpe, lonce, opraljam" iz groca njegovog sunarodnika zvučalo je isto tako, petnaestak godina kasnije čućemo na Marakani "evo pženi, evo pženi", tako to ide, ali nisu svi perjari istrajali u čestitoj trgovini, jedan nam je moram reći ukrao detelinu sa njive, njegovo ću ime prećutati najpre zato što je nemio događaj završen krajnje miroljubivo, ali i da ne bih povredio njegove pravne naslednike koji su svi jači od mene, ne čitaju baš redovno "Vreme", ali bi im neko mogao reći da ih je Bata metno u novine, pa bi mogla uslediti kakva kaznena mera sa njihove strane. Perjaru je dakako potreban makar jedan službeni konj, a kako nema nikakav leno mora svome atu davati ili hranu koju je kupio ili koju je krišom kupio u ataru (eto ti šta različita dužina čini u srpskohrvatskom jeziku), pokošena i uvezana u snopove naša je detelina jedne noći volšebno i bez ostatka nestala sa njive, atarski doušnici mog oca, čobani, možda Šula, Nika Kinec ili neko treći, rekli su mu ko je viđen kako pedantno dene detelinu, ode moj otac kod osumnjičenog, ovaj krene bez nekog žara da poriče krađu, u avliji nema deteline, idemo na tavan, tamo moj otac identifikuje svoje vlasništvo i nedavni rad ruku svojih, slušaj, ovo da dovezeš kod mene, da ne zovem miliciju iz Perleza, važi, Dule, dogovoreno!

Naučno ima da obradim sve narode sa kojima sam u danima datim mi na zemlji imao posla, a koji nisu imali ludu sreću i počast da budu Srbi: sledeći biće Nemci, pa Amerikanci, biće i Rusi. Nakonec: zašto se ciklus ne bi završio poglavljem "Srbi i ja"?

Moja baba nije odobravala ovaj istražni postupak, da se ti penješ ispred njega, da te džagne nožom... Međutim bi taj zločin bio u nesrazmeri sa aktom u domenu prekršaja, počinilac nije ni pomišljao da svoj mali lopovski peh kruniše teškim krivičnim delom počinjenim u rođenoj kući (koja beše već među ušorenim zdanjima većinskog stanovništva, ko ima srca da zaustavi progres!), uglavnom, bude Mala Gospojina, slava naše zaštitnice i vladičice naše, drugog dana slave se mlađarija prati, u fijakerima navraćaju kod rodbine i prijatelja, ovi otvaraju kapiju i čašćavaju mladiće opijatima iz domaće radinosti ili zrenjaninskim pivom, dočim devojke poslužuju tortama, u savremenije doba fijakeri su ustuknuli pred traktorima i prikolicama, ali se praćenje održalo donedavno, e, sedimo Dule Belić i ja u kujni i otvaramo kapiju kako ko naiđe, kad vidimo preko kapije uši samo jednog konja, šta je bilo, vraća se naša detelina, uklopila se u svečarski konvoj i defile, otvaramo kapiju, kočijaš elegantno i raspoloženo skida šešir u znak pozdrava, iza njega omanji voz deteline, a on nevin kao da nam je rođak iz Orlovata koga svi volimo, a koji nam dugo nije dolazio! ¶

Intervju: Simonida Rajčević, likovna umetnica

BAJKA O ŠUMI I

“Mnogi s kojima sam razgovarala o ovoj svojoj izložbi hvalili su moj veliki trud da nacrtam toliku šumu. Znači, može da vam se ne dopadne rad, ali ne možete da poreknete da se na njemu radilo. Čudno je to: ljudi kukaju za nečim na šta su navikli, za slikom, a istovremeno nemaju nerava da rade na njoj dva meseca, ljudi nemaju nerava *da se bave*. Hoće sve odmah. Niko nije oterao sliku, nego nema ko da je proizvede i primi”

Izložba “Prvi rez” u beogradskom Salonu Muzeja savremene umetnosti druga je ovogodišnja samostalna izložba Simonide Rajčević. Prethodna, “Lanac”, održana je pre pola godina u galeriji 12HUG. Obe izložbe povod su i razlog da se zaboravi na produkcionu i kvalitativnu inflaciju domaće likovne scene.

Simonida Rajčević (1974) je Beograđanka, diplomirala je i pred doktoriranjem je na Fakultetu likovnih umetnosti u Beogradu gde radi kao docent. Kako piše u

LJUDIMA

foto M. Milenković

njenom CV-ju, izlagala je na više samostalnih i grupnih izložbi u zemlji i inostranstvu, među kojima su: "Poslednji preživeli sa Nostroma", Galerija SKC, Beograd, 1995; "Express stari majstori non-stop", Galerija Zvono, Beograd, 1997; "Belgrade Double", Rothamel Galerija, Erfurt, Nemačka, 2007; "Tamna zvezda", Galerija Zvono, Beograd i Galerija Perpetuel, Frankfurt, 2010; "Crna noć", Kula Nebojša, Beograd, 2011; "Ljudske aktivnosti. Bespomoćni", Železnički muzej i Galerija Zvono, Beograd, 2012...

"Prvi rez" je izložba crteža u olovci velikog formata i ambijentalne instalacije koja se u idejnom smislu nadovezuje na radove u papiru. Na crtežima je gusta šuma kao u bajci, ali istovremeno prozirna zbog crteža koji jedva da izvire iz površine. U šumi je poneki čovek/ žena, životinja, napušteni autobus, kao druga tačka relacije između savremenog društva i prirodnog poretka, relacije o kojoj priča Simonida Rajčević u "Prvom rezu".

"VREME": Sintagma "Prvi rez" u naslovu izložbe asocira na prvu verziju nekog rada, na nešto što tek treba da dobije finalni oblik. Zašto ste je tako nazvali?

SIMONIDA RAJČEVIĆ: U svom bukvalnom značenju, "Prvi rez" je u gotovo paradoksalnoj suprotnosti sa formalnim karakteristikama izložbe.

Posetilac koji pođe na izložbu takvog naziva, ako nije upoznat sa mojim prethodnim radovima, nehotice očekuje crteže koji bi bili kao nožem urezani u podlogu: oštre poteze, jake kontraste, primenu litografskih ili drugih grafičkih tehnika. Suočavanje sa izloženim radovima i vlastitim pogrešnim očekivanjima otvara mogućnost za različite reakcije. Neki mogu da protumače izabrani naslov kao ironijsku distancu; drugi, da u njemu sagledaju inherentne poetske kvalitete; treći, da paradoksalnu suprotnost između reči i dela protumače kao putokaz da bukvalno značenje zapravo nije bitno i da se, shodno tome, valja preusmeriti na prenosna značenja izraza iz naslova.

Na engleskom jeziku, izraz *the first cut* prvobitno je imao uže stručno značenje. Koristio se u filmu i muzici za snimljene materijale koji su grubo montirani i još uvek nisu prošli završnu obradu. Danas je taj izraz sinonim za radnu verziju, prvi predložak, prvu varijantu. U tom, prenosnom značenju, naslov ne stoji u suprotnosti sa formalnim karakteristima izložbe, naprotiv. Međutim, izraz *the first cut* u engleskom ima i drugo, sasvim različito značenje, koje nema nikakve veze sa ljudskim delatnostima, već sa emocijama i intimom. To značenje dolazi do izražaja u poslovicama kao što su "The first cut is the hardest to mend" ili "The first cut goes the deepest". Takođe, izraz "prvi rez" na srpskom se često tumači kao "rani rad", "prvi mladalački pokušaj". Meni takvo tumačenje, iako neočekivano, ne smeta. Naprotiv, što su otvorenije i šire mogućnosti različitih, pa i međusobno suprotstavljenih tumačenja, to sam sklonija da radni naslov izložbe usvojim kao konačan.

Akteri ove i prethodne vaše izložbe su životinje – "Prvi rez" kao da se nastavlja na izložbu "Lanac".

Da, to je tačno. Međutim, sada, posle određene vremenske distance, izložba "Lanac" je kroz publiku dobila potpuno novi život, suprotan od onog koji sam joj ja namenila tokom procesa stvaranja. Naime, te crne digitalne skulpture bika na ražnju, konja koji leži i ptica koje na neki način sve to posmatraju, naterali su ljude na potpuno različite konotacije, društvene i političke. Jedan deo javnosti izložbu je vezao za političku prošlost, dok su je neki doživeli kao vesnika nekakve nemile budućnosti. U trećima je izazvala empatiju. Izložba "Prvi rez" je već u tom trenutku bila osmišljavana u sasvim drugačijem mediju i kontekstu, ali na istoj liniji odnosa čoveka prema prirodi.

Reprezent prirode na vašim crtežima je šuma. Njena uloga je da istakne stav izložbe da su priroda i društvo u opoziciji. Šta za vas znači šuma?

Retko kad sam fizički prisutna u šumi. Ne vozim, a i nisam neki preterani ljubitelj šume. Mislim da nisam jedina koja tako misli. Međutim, to ne znači da nisam svesna koliko je opozicija prirode i društva drastična. Ne govorim u ekološkom smislu. Govorim u smislu da mi više uopšte nemamo moć da pojmimo prirodu. Šuma je, u savremenom smislu, područje van društva koje nam obezbeđuje društvenu sigurnost, mere i zakone koji nas ograničavaju i štite, koji nam postavljaju granice i obezbeđuju našu slobodu. Onog trenutka kada kročimo izvan tih granica, naše društvene slobode nestaju. Ja se plašim prirode i ne osećam se prijatno ni kada sam na proplanku. »

U toj šumi ima i ljudi, ženska i muška figura koje su joj, istina, okrenule leđa i žive neke svoje misli, ali se zato u radu *Prvi rez 5* grupa muških tela nalazi unutar šume.

To je jedna figura, figura mladog muškarca starinske lepote, umnožena i prikazana u šest poza. Kada pažljivo pogledamo taj rad, možemo kao i uvek imati različite asocijacije: da ta tela uništavaju šumu, da je grade... Upravo to sam i htela da postignem, tu začudnost. Ta tela su lepa i šuma je lepa, ali nije jasno šta se između njih dešava. Ova scena može da deluje kao neprestana borba ili krčenje puta kroz šumu, odnosno uništavanje nepoznatog zarad nevidljivog ali zasigurno opravdanog cilja. Iz neuređene i haotične prirode naš model će stvoriti neku vrstu reda i uređenja. S druge strane, naš model može imati bajkovite elemente, on je idealizovan, nema psihološku karakterizaciju, i vrši izmišljenu radnju tako multiplikovan, kao kroz više ogledala, uvodeći posmatrača u narativ sasvim druge vrste, narativ koji se može bazirati na nadnaravnom ili mitskom. Zato možda deluje bajkoliko, ali i strašno.

Ali bajke i jesu strašne. Uostalom, na jednom crtežu su male, slatke svinje – obešene. Ko ih je i zašto obesio? Da li te životinjice simbolišu ljude? Šta je njihov greh zbog kog su obešeni?

Životinje nisu simboli. Na ovom crtežu je zapravo prikazana opozicija ljudskog društva i prirode. Na njemu nema čoveka. A samo čovek može da obesi životinjicu, ona sama sebe ne može. Prasiće sam pravila po modelu plastičnih kineskih igračkica. I svako ko ih vidi pomisli: što su slatke. A ne vidi šumu. Da li je hiperprodukcija plastičnog nešto što mi jedino možemo da doživimo? Prvih nekoliko trenutaka ti nije jasno šta je s tim slatkim prasićima. Ni kako ti je dok ih gledaš. A onda vidiš o čemu je reč, i osetiš da ti je neprijatno. Zašto? Zato što ne znaš šta da očekuješ u toj šumi, da li će se i tebi desiti kao što se desilo njima? Da li je bolje da pobegneš iz te prirode na bezbedno mesto?

Da neko ko vas izložbom crteža prvi put upoznaje ne bi stekao pogrešan utisak, treba reći da su u vašem radu prisutni eksperiment i multimedijalnost isto koliko i tradicionalne tehnike. Uostalom, i ova vaša izložba je multimedijalna: osim crteža, pokazali ste i instalaciju, deo jednog crteža je tekst, svi su obavijeni muzikom, to je audio-rad Manje Ristić, izložbu "Tamna zvezda" ste realizovali na tamnosivim kesama za smeće, izložbu "Ljudske aktivnosti. Bespomoćni" pomoću belih dušečnih čaršava... Da li vam likovna umetnost nije dovoljna da realizujete ideju?

Nisam sigurna da bih odlučila da se bavim umetnošću da sam u životu videla samo slike koje sam kao mala videla tokom dva i po meseca putovanja po Italiji sa roditeljima. Te slike su neopisivo jako delovale na mene. Pa ipak, ja se ne bih odlučila da se bavim umetnošću da u životu nisam iskusila i muziku i knjige i film. Recimo, evo ova trenutna moja izložba nastala je pod velikim uticajem filmova *Antihrist* Larsa fon Trira i *The Hunt* danskog reditelja Tomasa Vinterberga. Ili: ja sam svirala violinu, a znala sam da neću da se bavim muzikom zato što je ne čujem, ali sam takođe znala da ću izabrati neku umetnost u kojoj je čujem...

Da, ali sve češće se čuje da više niko ne slika, ne crta, čak je i grafika deficitarna.

Radim na Fakultetu likovnih umetnosti već 14 godina i naši studenti godinama prolaze kroz programe koji su poprilično klasično orijentisani. Većina naših predmeta se bazira na klasičnoj studiji crteža i slici, vajanju i grafici i, što se mene tiče, te tehnike su i te kako i dalje prisutne. Sa jedne strane, publika i dalje čezne za radovima izvedenim u ovim klasičnim tehnikama, ali sa druge, zapravo je spremnija i otvorenija da u novom vremenu komunicira sa bržim i jednostavnijim formama za koje im nisu potrebni predznanje ni prevelika koncentracija da bi stigli do krajnjeg doživljaja ili razumevanja. Mnogi s kojima sam razgovarala o "Prvom rezu", hvalili su veliki trud da nacrtam toliku šumu. Znači, može da vam se ne dopadne rad, ali ne možete da poreknete da se na njemu radilo. Čudno je to: ljudi kukaju za nečim na šta su navikli, za slikom, a istovremeno nemaju nerava da rade na njoj dva meseca, ljudi nemaju nerava *da se bave*. Hoće sve odmah. Iako pričaju da vole tradicionalne forme. Zato ja nisam sigurna da su oni zaista spremni da im se to tradicionalno koje prizivaju i vrati. Mislim da je to razlog zašto nema slika. Niko nije oterao sliku, nego nema ko da je proizvede i primi.

Pričamo baš u momentu kad je odlučeno da Oktobarski salon, naša najstarija likovna manifestacija, postane bijenalna ne bi li joj se omogućilo da zahvaljujući većoj ponudi ostvari veći kvalitet. Naime, nekoliko poslednjih godina posećenost Salonu je niža od očekivane s obzirom na njegov renome, a ocene pokazanih selekcija su niske. Da li se radi o staroj priči da su umetnici neshvaćeni u svom vremenu, ili...

Ta tema mnogo ima veze sa obrazovanjem, sa imanjem muzeja, tržišta... Vi ne možete jednom ili dva puta godišnje da primite nešto novo i da ga prihvatite. Zatim, ta tema mnogo ima veze sa pitanjem da li država dozvoljava, pa samim tim i da li želi, da se njena kultura razvije. Umetnost treba da doživimo, a ne da je se plašimo. A ako nam je društvo omogućilo da možemo da je konzumiramo samo u malim segmentima jednom godišnje kao na Oktobarcu, mi ne možemo da se snađemo, ne živimo s tim. Zatim: umetnost umnogome zavisi od mode. Razne mode su prošle a nikad nisu stigle do nas. Mi ne znamo da li je u savremenoj umetnosti nešto samo moda ili je vrednost koja će preživeti. Istoričari umetnosti kažu da treba da prođe sto godina pa da se zna šta je vredno a šta nije. Znači, tek ćemo videti da li su u pravu učesnici Oktobarca ili javnost.

Često se čini da umetnosti ni nema, da se pretvorila u ideju – setite se da se jedan rad na prošlogodišnjem Oktobarcu sastojao od pravljenja svilenih bombona, a drugi od pranja veša.

Ideja je osnovni činilac svakog rada pa i umetničkog, što znači da je provokacija na nivou ideje fantastična stvar! Činjenica da je vas nečija ideja iznervirala, zvuči super. Meni samo nije super što vi ovde ne možete da vidite i nešto što vam se mnogo sviđa, a i nešto što vas mnogo nervira. Onda vas zbog onog prvog ovo drugo ne bi nerviralo. I vi biste osećali da je savremena umetnost lepa. Mi ne živimo život koji podrazumeva vrhunsku umetnost i vrhunsku kulturu. A to je, nažalost, ipak samo pitanje para. I dok je tako, mi ćemo da pričamo o onome što radimo kao da je sve okej, a nama odavno nije okej. ¶

SONJA ĆIRIĆ

Deca & sav taj džez

Najprijatnije iznenađenje 30. BJF, međutim, nije nijedno ukrštanje savremene umetničke muzike i džeza, nego da je u festivalskom (i za Beograd novom) klubu Jazzbuka bilo pravih džem-sešna koje su ubedljivo nosili mladi domaći muzičari, koji daju nadu u sumraku ideološke prohibicije

Pošto je opet izgubio korak pravovremenih priprema (a kamoli proletos objavio tačne datume i glavne goste), 'okrugli' 30. beogradski džez festival (dalje: BJF) u poslednji čas provukao se da ga mnogi vrednuju kriterijumom 'Dobro je da se – pod ovim ekonomskim okolnostima – uopšte i održao'. Budžetiranju (s prošlogodišnjih 4,5 na 6,9 miliona dinara) i statusu BJF ovog puta svakako je pomoglo i podudaranje njegovog trodecenijskog jubileja sa 50. rođendanom rodne mu kuće, Doma omladine Beograda. No, *zavisiti o ljubaznosti stranaca* je nezahvalno, dovodi i do pretrpavanja četiri večeri programa, ponekad sa četiri kvalitetom neopravdana koncertna nastupa. Portugalski Red Trio može biti zanimljiv onima koji nikad ranije nisu kroz tunel de(kon)strukcije prošli ka razumevanju i inoviranju forme, pa su draži takvih 'novotarija' privlačile dovoljno mlade publike na okoponoćne koncerte (ulaznice: 800d.) u sali Amerikana. Tu je raznovrsnost ponudio tek austro-afro trio Pušnig-Sas-Dijabate (Mamadu Dijabate svira balafon), a švajcarska pijanistkinja Silvi Kurvoazje i njen životno/muzički partner, cenjeni violinista Mark Feldman, s dobrom ritam-sekcijom, prikazali su šta se sve radi u zornovskom delu njujorške scene.

U donjoj/bioskopskoj dvorani danski pijanista Jakob Anderškov vratio se na BJF, sada s gudačkim triom i perkusionistom, a domaća – gotovo već redovna – uzdanica festivala u dvodelnom setu bio je klavijaturista Vasil Hadžimanov, uz gostovanje saksofoniste Dejvida Binija (SAD). Srbiju su zastupali i izložbeno-svirački poduhvat Serbian Jazz, Bre! i – na otvaračkom koncertu zatvorenog tipa – solidni kvartet ovde naseljenog Ukrajinca Maksa Kočetova, saksofoniste poznatog iz beogradskih klubova i big TV benda. Posle niza nastupa u našoj prestonici, donekle je domaći i italijanski trubač Paolo Frezu, ovog puta sa svojim kvintetom i ubedljivim koncertom savremenog džeza glavne struje. I pre nego što je punoj, oduševljenoj sali varirao Pučinija, postalo je jasno kako je taman vreme da na poziciji 'glavni džez trubač iz Italije' smeni Enrika Ravu.

Među vrhuncima BJF 2011. neosporno je bio nastup saksofoniste Čarlsa Lojda i njegovog Novog kvarteta. Visokog muzičarskog pedigrea i bogate prošlosti, čuven po pratećim pijanistima (Džeret, Stenson, Meldau, Moran), blizak rokerskoj publici u legendarnim '60-im, veteran i još uvek svež sa svojih 76, Lojd je od originalne fuzije ovog puta došao do opusa *Wild Man Dance Suite*, a pred punom dvoranom Doma sindikata (ulaznice do 1500d.) najpoznatiji među tri pratioca bio je i ovde viđani bubnjar Erik Harland. Oduševljenje je ulepšano bisom s flautom.

Glavni program 30. BJF-a uokvirila su dvojica izvrsnih latino-pijanista. Pod nazivom Children Of The Light Trio su virtuozna belačka ritam-sekcija Džon Patituči (kontra/bas) i Brajen Blejd (bubnjevi) i za klavirom PanAmac Danilo Perez, koji već više od deset godina muziciraju zajedno. Štaviše, prateći Vejna Šortera impresivno su otvorili BJF 2010. Inače, tada tek u usponu, Patituči je '87. na BJF-u bio sa Čikom Koriom, a Perez '90. kao najmlađi član UN Orchestra Dizija Gilespija. Sada su na prvi utisak nepovezane naklonosti neoklasicizmu i post-Monku prevejanim zapletom i dinamikom doveli do vrhunca – kao i publiku, uostalom – i duhovitog razrešenja kroz *Besame Mucho*. Za sam kraj festivala, posle zahtevnog Lojda, Dominikanac Mišel Kamilo (r. '54) u standardnom klavirskom triju nastavio je s paljevinom, virtuozno se razmećući kako i priliči njegovom imidžu (ulaznice do 1700d.).

Zgasnuo s raspadom SFRJ i oživljen 2005, BJF je napunio i deset izdanja u 'novom brojanju'. Promena umetničkog direktora, od sredovečnog novinara Vojislava Pantića ka veteranu-muzičaru Milivoju Mići Markoviću nije se vidno odrazila na koncepciji programa. Stariji protagonisti domaćeg džeza pa i česti učesnici BJF-a ovog puta svirali su po klubovima kao Muha bar, Jazz bašta Male stepenice, Ptica, Das Boot. Festival je, međutim, imao većinu potrebnih pratećih programa – promociju knjige, radionice, izložbu fotografija i plakata, u holu po običaju učenike džez-odseka Srednje muzičke škole "Stanković", premijeru dugometražnog dokumentarca *Arrows Into Infinity* o Č. Lojdu... A dolazio je i g. Aca Živković (kasnije uspešan evropski koncertni promoter), zaslužan što je BJF '71. i počeo, prve tri godine zasnovan na 'paketu' Newport Jazz Festivala.

Najprijatnije iznenađenje 30. BJF-a, međutim, nije nijedno ukrštanje savremene umetničke muzike i džeza, nego da je u festivalskom (i za Beograd novom) klubu Jazzbuka bilo pravih džem-sešna koje su ubedljivo nosili mladi domaći muzičari, koji daju nadu u sumraku ideološke prohibicije. ¶

DRAGAN KREMER

Čarls Lojd u Domu sindikata
foto M. Milenković

Slikarstvo je muzika za oči

“Nikad nismo imali primitivniju vlast. Mislilo se da se sa prethodnom iscrpla sva glupost i šarlatanstvo, ali ovo kad je došlo, ja sam se šokirao, ovo je još gore. Umesto da se penjemo, mi se stalno spuštamo. Oni zaboravljaju da su Srbi dostojanstven narod, da imaju ponos, te kajmakčalane, vojvode, ta čuda... Velika šteta, ali, ne znam šta tu pojedinac može da uradi, to sam video i u razgovoru sa Tasovcem, nema šanse... Ovo bre nije bilo otkad je veka i sveta, još od Srba-ameba...”, priča Ljuba Popović

Slikar Ljuba Popović rođen je u Tuzli, 1934. godine. U Parizu je od 1963. “Ostrašćeni asketa”, koji pokazuje da u njegovoj ruci i dalje ima stvaralačkog žara. Proteklih dana, prvo u Beogradu, pa u Valjevu, promovisana je deseta monografija o njegovom slikarstvu, koja, kao i većina prethodnih, nosi naslov *Ljuba*. U monografiji su tekstovi Milana Komnenića, Srete Bošnjaka, Dejana Đorića i An Tronš. Srećnim povodom, u Modernoj galeriji Valjevo otvorena je Ljubina izložba “Tajna na punoj svetlosti”, koju čini samo istoimena Ljubina slika velikog formata.

CEO OPUS U JEDNOJ SLICI: ***Tajna na punoj svetlosti***

SLIKA OPUS

Govoreći za “Vreme”, spremno, kao i uvek, Ljuba o izloženoj slici kaže da je ona jedna od ključnih slika velikog formata u njegovom životu, a nema ih mnogo. Pominje i *Mlečni put*, triptih *Zlatna grana*, koji je u Interkontinentalu... Slika je nastala pre nekoliko godina, i brzo je izašla iz ateljea, ona je neka prekretnica koja se pojavila na akumulaciji raznih predmetâ i akta, koji se ponovo vratio na njegove slike.

Na ovom velikom formatu vratila mu se figura sa objektima, slika je imala zavidan uspeh u Francuskoj, u časopisima su objavljene njene reprodukcije. Mladi francuski filozof Alen Vijo tim povodom objavio je i intervju sa Ljubom. U tom intervjuu su pokušali da odgonetnu tajnu slike, i tajnu njenih delova. Centralna figura ima krik u sebi, krik postojanja, kritika se potrudila da to dešifruje. U prvoj varijanti slike su bile dve figure, od druge je ostala samo noga, znak da je tu bio još neko...

Jednu sliku je izložio zato što ona predstavlja takoreći ceo njegov opus, kad to kaže, misli na ženski akt koji urla u sredini, bezbroj detalja koji ga prate... Jer, kad se izloži više slika, ne može sve da se vidi, ovde je sve na 2,2 x 2 metra, gledalac može da vidi kompletnu priču... Teško je objasniti svetlost na njegovim slikama, ona nastaje tamo gde su zgusnuti predmeti, ta zgusnutost opterećuje sliku, i onda između tih predmeta provuče neku žutu, drugu svetlu boju, koja to razbije. Svetlost je kod njega više likovna, a manje ilustrativna, ona razbija i osvetljava... Jer slikarstvo nije prikazivanje, više je simfonijska modulacija vizuelnih utisaka... Gledaocu

foto D. Todorović

MAJSTOR: Ljuba Popović

je teško da to na taj način obuhvati, a najjednostavnije rečeno, slikarstvo je muzika za oči. Muzika se ne da prepričati, upio si je ili nisi, tu reči ne pomažu. Isto je sa slikom, ušao si u nju ili nisi, ako hoćeš da je prepričaš, to postaje banalno. Jer slika je iznad reči, ne treba ti prevodilac, sa njom se susrećeš očima... Danas su ljudi malo obavešteni, malo se govori o tome i na akademijama, muzikalnost slike je vrlo važna. Kandinski ili Rembrant su kao muzička dela. Današnje vreme je nametnulo brzinu, a slika traži da se gleda, kao što muzika traži da se sluša.

Zna da kaže ljudima, koji mu dođu u atelje, da zamisle da su u biblioteci. Tu je više knjiga, Sagan, Igo, Prust... To što ih letimično zapaze, ne znači da su ih pročitali. Slika je kao i knjiga, mora da se pročita. Kod njega u ateljeu bude i po deset slika, ako je jednu radio šest meseci, ne može neko da je shvati jednim pogledom. Danas na sajmovima izlaže po 300 galerija, ljudi tu šetaju, ali kako da dožive sliku ako prozuje pored nje? Teško. Malo je ljudi koji su obavešteni i koji znaju da posmatraju sliku. Postoji zajednički imenitelj između dobre literature i dobrog slikarstva, a to je muzikalnost. Međutim, ljudi od slike traže priču, a slike ne treba da pričaju priče, tipičan slikar priče je Milić od Mačve, on je tom pričom ubio svoj talenat. Slikar mora da ima i duhovni život, široku kulturu, ako to nema, može da pravi brda i doline, nema od toga ništa, dok ovaj prvi može da slika i tačkicama...

Još na Akademiji Milo Milunović mu je rekao da će biti slikar sve dok bude infantilnosti u njemu. Kao mali je voleo da crta i čita avanturističke romane. Život mu je i u beogradskom ateljeu, koji je zvao "Zečinjak", prolazio u tim stvarima. Milo je osetio tu infantilnost, neposrednost i žar u njemu. I danas za sebe ne kaže da je umetnik, više voli da bude majstor. Jer onog trenutka kad umisliš da si umetnik, tad si gotov, ako kao umetnik uzmeš četkicu, to je kraj, definitivno sranje. Slikarstvo je i opsesija, jedna mutna priča koja čoveka dovodi u stanje da zaboravi svoje postojanje...

JAHAČI APOKALIPSE

Za kratkog boravka u Srbiji video i ministra Tasovca. Pitamo, kako je uspeo, kad ministra nigde nema? Tasovac je hteo da se vide, imali dva-tri sata razgovora, stekao utisak da je obrazovan čovek, ali to nije dovoljno, kao što za šefa države nije dovoljno da bude dobar političar. Regan nije mnogo znao, ali je znao da odabere saradnike. Čini se da Tasovcu ne valja ekipa. Kod nas postoji raskorak između kulture i politike, provalija između kulture i politike, između života i politike, to je naša nesreća. Tasovac od njega nije mogao da ima koristi, jer on nije čovek institucija, niti bi pristao da bude. Nije njegov posao da bilo koga, za bilo šta, predlaže, a nema ni ambiciju da u svom esnafu bira ko je bolji, a ko gori...

Ima da kaže i o Oktobarskom salonu, koji bi trebalo napravi neki presek u slikarstvu, pokaže šta imamo. Hiljadu puta je govorio, ako hoćeš da uništiš narod, uništi mu kulturu. Imamo talente, imamo podlogu, slikarsku tradiciju, a povodimo se za drugima... Ono što ga je iziritiralo – nije da potcenjuje neku Marinu Abramović ili tome slično – jeste što na našem tlu treba da gajimo ono što vredi, a ne ono što dolazi iz inostranstva, da se ovde prodaje priča koja nije naša... Za 50 godina u Parizu je video 30 Marina, koje seku vene, kožu, izlažu svoj prljav veš po galerijama, samo što je kod ljudi pamćenje kratko, to je sve uvezeno. Taj tzv. performans nije rođen na našoj teritoriji, na našoj teritoriji je rođena, recimo, Medijala, koja je jedinstvena u svetu. Ali, tako je to, što je tvoje potcenjuješ, ono što je došlo iz pm je nešto...

Ljuba prati dešavanja u zemlji, redovno dobija većinu nedeljnika, "Vreme" mu je na listi literature. Svojevremeno je rekao da je nova vlast smenila ambasadora u Francuskoj Dušana Batakovića, koji je uz Ivu Vejvodu bio naš najbolji ambasador. Bio je ogorčen što njih u Francuskoj niko nije konsultovao oko toga. Hrvati drže ambasadora i tri mandata, a naši ne mogu ni jedan. Dužnost mu je bila da to kaže, retko ko je radio kao Bataković. I nekom prilikom, gospodar Vučić, kako ga, čuje, zovu u Srbiji, replicirao je da tamo Neki u Parizu... Pa nisu oni tamo Neki! Kad je Vučić bio ko zna gde, oni su širili slavu Jugoslavije i Srbije. On lično je 51 godinu tamo, kad ga pitaju ko je, odgovara, Jugosloven, srpskog porekla, da pripada srpskom plemenu...

Ima šta da kaže i o svemu i o najboljem što nam se događa "prvi put u istoriji". Vučić je za njega virtuelan tip, koliko vidi, priča priče koje nemaju veze sa stvarnošću. Priča o milionima, avionima, ali, da bi se vodila država, to je komplikovana stvar, pogotovu što su Srbi individualci, čivtaju se. Ne veruje mnogo u sve to, pogotovu što u toj vladi ne vidi prosvećenog čoveka... Nema tu plana, prave vizije, sve je osuđeno na pojedince, takoreći jahače apokalipse. Jednostavno, nigde projekta, taj Kulturni centar u Parizu je ništa, novi ambasador u Parizu nema pojma ni o čemu, oni su doveli neke ljude, po nekim sumnjivim linijama...

Za kraj, evo i prvog lica: "Nikad nismo imali primitivniju vlast. Mislilo se da se sa prethodnom iscrpla sva glupost i šarlatanstvo, ali ovo kad je došlo, ja sam se šokirao, ovo je još gore. Umesto da se penjemo, mi se stalno spuštamo. Oni zaboravljaju da su Srbi dostojanstven narod, da imaju ponos, te kajmakčalane, vojvode, ta čuda... Velika šteta, ali, ne znam šta tu pojedinac može da uradi, to sam video i u razgovoru sa Tasovcem, nema šanse... Ovo bre nije bilo otkad je veka i sveta, još od Srba-ameba..." ¶

DRAGAN TODOROVIĆ

foto Reinhard Werner / Burghtheatar

Srbija u Avganistanu

U Akademskom pozorištu u Beču postavljen je komad Volframa Loca *Komika tame*, koji dovodi u pitanje zvaničnu sliku o novijim ratovima Zapadnog sveta

Mladoliki Volfram Loc nova je zvezda takozvanog postdramskog pozorišta, pa je i njegovo novo delo *Komika tame*, pisano u formi radio-drame, doživelo scensku praizvedbu u renomiranom Akademskom pozorištu (kući Burgteatra). U odličnoj inscenaciji češkog režisera Dušana Davida Pařízeka došlo je do retko srećnog spoja između teksta i režije, koji stupaju u međusobni dijalog, pojačavajući svojom igrom dobre strane kako dramskog teksta tako i režijskog izraza.

Kao i u prethodnom komadu *Nekoliko poruka u svemir*, Volfram Loc se pokazuje kao autor koji spaja naizgled nespojive elemente, na primer dobroćudni humor sa sarkazmom ili apsurdnu travestiju sa saosećajnim pogledom na čoveka bez cinizma. Drama *Komika tame* nastala je, piše Loc, po motivima Frensisa Forda Konrada *Srce apokalipse*: humorna akrobatika sa naslovima i imenima, koja ukazuje na roman Džozefa Konrada *Srce tame*, i njime inspirisan film *Apokalipsa sada* Frensisa Forda Kopole, karakteristična je za Locov postupak. I sama drama je motivski galimatijas, u njoj su se našli somalijski pirati, avganistanski talibani, džungla, socijalno stanje u bivšoj Istočnoj Nemačkoj, papagaj koji govori, trupe UN, bombardovanje Jugoslavije i još poneki elementi.

SRCE CIVILIZACIJE

Na tragu literarnog predloška, nemački agent Pelner ima zadatak da u srcu džungle pronađe nemačkog oficira Dojtingera koji važi za poludelog, budući da je na specijalnom zadatku iz nepoznatog razloga ubio dvojicu kolega. Dojtingerov zadatak je bio da pošalje koordinate za vazdušno bombardovanje urođenika, a Pelnerov zadatak je da pošalje Dojtingerove koordinate. Na snazi je ovde apsurdno ironizovanje stvarnosti karakteristično za ceo komad: umesto da agent ubije Dojtingera, ovaj treba da bude ubijen iz vazduha, jer je to način na koji danas bivaju odstranjeni nepoželjni elementi. Depersonalizovani čin ubijanja ukazuje na još jedan važan aspekt komada, naime destabilizovanje "stvarnog" karaktera stvarnosti, odnosno *fake* karakter ljudskih činova, čija je druga strana nemogućnost poimanja kakav je onaj ko nešto čini, šta se zaista dešava i kakav je smisao celine dešavanja. Tu značenjsku liniju podupire režija tako što sve uloge koje treba da igraju muškarci (a ima samo muških uloga) – igraju žene. Scena je ogoljena, u pozadini se vidi požarni zid

jdp.rs

JUGOSLOVENSKO DRAMSKO POZORIŠTE

REPERTOAR
NOVEMBAR **2014.**

Scena „Ljuba Tadić“

5. Sreda u 20.00	TAKO JE MORALO BITI
8. Subota u 20.00	GOSPOĐICA
9. Nedelja u 20.00	OTELO
12. Sreda u 20.00	ZMAJEUBICE
14. Petak u 20.00	ŠINE
15. Subota u 20.00	UNOSNO MESTO
16. Nedelja u 20.00	ŠINE
17. Ponedeljak u 20.00	METAMORFOZE
18. Utorak u 20.00	GOSPOĐICA*
22. Subota u 20.00	1914* režija: Robert Wilson (Narodno pozorište Prag, Češka)
23. Nedelja u 20.00	ZMAJEUBICE*
24. Ponedeljak u 20.00	SUMNJIVO LICE
27. Četvrtak u 20.00	THALERHOF* režija: Anna Badora (Šaušpilhaus Grac, Austrija)
29. Subota u 20.00	UNOSNO MESTO
30. Nedelja u 20.00	NIJE SMRT BICIKLO (da ti ga ukradu)

Teatar „Bojan Stupica“

3. Ponedeljak u 20.30	IZDAJA
5. Sreda u 20.30 PREMIJERA I	SAN LETNJE NOĆI (Pozorište „Boško Buha“)
6. Četvrtak u 20.30 PREMIJERA II	SAN LETNJE NOĆI (Pozorište „Boško Buha“)
7. Petak u 20.30	IZDAJA
9. Nedelja u 20.30	DRAMA O MIRJANI I OVIMA OKO NJE
10. Ponedeljak u 20.30	SAMO NEKA BUDE LEPO
13. Četvrtak u 20.30	HADERSFILD
16. Nedelja u 20.30	KRČMARICA MIRANDOLINA (Pozorište „Boško Buha“)
17. Ponedeljak u 20.30	HINKEMAN: ŠTA MORA NEKA BUDE (koprodukcija JDP i FDU)
18. Ponedeljak u 20.30	ZLOČIN I KAZNA
19. Sreda u 20.30	GOSPOĐA MINISTARKA (Pozorište „Boško Buha“)
20. Četvrtak u 20.30	ŠVABICA
21. Petak u 20.30	SHOPPING & FUCKING
23. Nedelja u 20.30	IZDAJA
25. Utorak u 20.30	ZAPISI IZ PODZEMLJA
26. Sreda u 20.30	SAN LETNJE NOĆI (Pozorište „Boško Buha“)
28. Petak u 20.30	SAN LETNJE NOĆI (Pozorište „Boško Buha“)
29. Subota u 20.30	HADERSFILD
30. Nedelja u 20.30	HISTERIJA

Studio JDP

13. Četvrtak u 20.30	MARKS U SOHOU (nezavisna produkcija)
14. Subota u 20.30	MARKS U SOHOU (nezavisna produkcija)

Gostovanja

3. ZMAJEUBICE	Narodno pozorište Prag, Češka
6. ZMAJEUBICE	Šaušpilhaus Grac, Austrija
11. UNOSNO MESTO	XIX Jugoslovenski pozorišni festival Užice

* *predstave 1914 i Thalerhof titlovane su na srpski jezik*
Predstave Zmajeubice i Gospođica titlovane su na engleski jezik

Vaš lični blagajnik 069 26 44 447

DOSTAVLJAMO VAM ULAZNICE NA ŽELJENU ADRESU!

Preuzmite aplikaciju za android platformu

Preuzmite aplikaciju za Iphone platformu

Radno vreme blagajne:
ponedeljak - subota
10h - 15h i od 17h do početka predstave
nedelja od 19h do početka predstave
Tel. 011 30 61 957 / 011 26 44 447
Kralja Milana 50

Raiffeisen BANK

bine; u središtu je konstrukcija od dasaka, koja će na kraju prvog dela pasti, a u pauzi će glumice mašinom za preradu drveta pretvoriti daske u piljevinu. Svi rekviziti su vidljivi, glumice se presvlače na bini da bi uskočile u nove uloge. Zamena polova, prazna bina, svesno razobličavanje pozorišne varke, svi ovi poslednjih godina učestalo korišćeni elementi postdramskog režijskog izraza našli su u Paržizekovim rukama inteligentnu primenu.

Volfram Loc sugeriše da se ratni sukobi izazvani ili podstaknuti intervencijama Zapadnog sveta mešaju u glavi njegovih građana u jednu smešu. Zato je avganistanska planina Hindukuš u komadu reka kojom se plovi u srce džungle, koja je takođe u Avganistanu; na ivici džungle žive "urođenici" koji rade na "žetvi" koltana, u stvarnosti rude neophodne za proizvodnju mobilnih telefona, koja se inače vadi u rudnicima Konga. Urođenike štite vojnici UN od talibana, ali iza njihovih plemenitih pobuda očigledno stoji interes, koltan u njihovim rukama bolji je od koltana u rukama talibana. Loc se čuva neposrednog moralizovanja, pa je scena sa "žetvom" puna humora: italijanski oficir UN obuzet je popravljanjem necivilizovanih urođenika, što u praksi izgleda tako što im zabranjuje korišćenje toaleta – oni uvek ostavljaju kapljice od mokraće na klozetskoj dasci! – i upućuje ih na reku.

Pervertiranost koncepta popravljanja "necivilizovanih" naroda dolazi do izražaja i u slučaju misionara posvećenog religioznom preobraćanju urođenika muslimana. Nije teško shvatiti u kom pravcu se kreće Locova humorna oštrica: misionar grmi protiv religije koja se služi silom, naročito ga razdražuje što urođenici teraju svoje žene da pokrivaju telo, a sam nagoni urođenike da prihvate novu veru. Da bi ironija bila još veća, vojnici koji dolaze iz hrišćanskog sveta ne veruju u boga.

HUMANITARNA BOMBORDOVANJA

I Srbija je u Avganistanu. Pelner i njegov posilni nailaze tokom vožnje rekom na čamac preprodavca Bojana Stojkovića. Stojković će ispričati da je izgubio ženu, dete i kuću tokom NATO bombardovanja 1999, a da je za to sam kriv, tačnije njegova tenda za zaštitu od sunca. Zgušnjavajući motive raznih bombardovanja u jednu opsenarsku kuglu, Loc govori o bombardovanju "naftne industrije" koju su "talibani" koristili u vojne svrhe. Stojković priča kako je protivno želji svoje žene montirao tendu na terasi svoje kuće, koju je zahvatio plamen pri padu bombe na rafineriju. Stojković hvali preciznost vojne tehnike i optužuje sebe, Pelner brani Stojkovića, a iznad apsurdne razmene argumenata lebdi pitanje o krivici. Kada Stojković ponudi Pelneru svoju robu na prodaju, ovaj mu zamera da je svoju tužnu priču izmislio s ciljem da mu lakše proda robu. Situacija ostaje ambivalentna: možda Stojković pokušava da iz svoje tragedije napravi kapital, a možda počinitelj hoće da oduzme i poslednji moralni kapital svojim žrtvama.

Oficir UN žali se Pelneru da ne zna šta se dešava u ratu u kome se nalazi jer nema pristup internetu. Savremeni čovek prati bombardovanje tuđih gradova na ekranima, ali, kao ni ljudi na terenu, ni on nije u stanju da pojmi njegovo značenje; za njega su sve krize povezane u jednu, scenario je zamenjiv, pa je nemoguće prosuditi šta je dobro, a šta zlo. Mešanje artificijelne i stvarne prirode realnih događaja podvučen je takođe uz pomoć veštačkih zvukova prirode. Glumice imitiraju kričanje papagaja i majmuna, kidaju kesice sa čipsom i mućkaju vodu u plastičnim flašama, a ti zvuci bivaju elektronski obrađeni da nalikuju zvucima džungle. Agent i vojnik porede te zvuke sa onima koje poznaju iz svog sveta, oni ne mogu da se prepuste tuđem i da ga dožive nezavisno od predstava kojima već raspolažu.

Identitet koji bi novi kolonizatori da nametnu drugim narodima i sam je porozan, sugeriše Loc. Što dublje protagonisti prodiru u džunglu, to je jača egzistencijalna kriza. Pelner pomišlja da bi mogao ubiti vojnika, a da niko za to ne sazna; dobar i priglup vojnik, koji je u vojsci zbog lošijih socijalnih prilika, seća se smrti majke i shvata da je to bila jedina značajna osoba u njegovom životu.

Dojtingera pronalaze na mestu gde nestaje reka i vlada potpuni mrak. Umesto velikog zlikovca, vidimo čoveka koji deluje kao omatorelo dete kome je pukla neka opruga u glavi. On ni ne pokušava da se brani, nego dobrovoljno pripoveda luckastu priču o tome kako je dvojicu svojih saputnika ubio jer se zbunio u računu. Nikako nije mogao da izračuna da li je bolje da njih trojica ubiju dva tuceta urođenika, ili da pošalju njihove koordinate, a pošto mu se stalno javljala brojka 3, shvatio je da njegov tim treba likvidirati. Na kraju je sebe poštedeo jer mu se javila misao da rat ionako vode s ciljem da ubiju što manje ljudi. U apsurdnosti Dojtingerove priče ogleda se apsurdnost vođenja "humanitarnog" rata.

Na kraju drame nemamo velike zlikovce nego ljude prazne, cinične ili moralno pometene, koje muči misao o smrti. Mrak džungle odgovara unutarnjoj praznini. U praznom prostoru jedini oslonac je imperativ izvršenja zadatka, i zato Pelner na kraju "pobeđuje". Čovek Zapadnog sveta nije u stanju da nešto nauči od "urođenika", on je svoja sopstvena žrtva, a "urođenici" ne mogu ništa da im prenesu, jer su preuzeli njihov način mišljenja. Somalijski pirat će ispričati da je nebo nastalo tako što je Bog stvorio mitraljeze i nemačku kompaniju koja je proizvela svetleću municiju, pa je pucanjem u tamu stvorio zvezde. Iz celine drame stiče se utisak da je Volframu Locu žao čoveka uopšte i planete čija sudbina zavisi od njegove posrnule duše. ¶

KATARINA ROHRINGER VEŠOVIĆ

SCENA

Novi Teofil

Geopoetika je upravo objavila novu knjigu Teofila Pančića *39 dana juna*, dnevničko-putopisnu prozu većinom nastalu tokom autorovog boravka u Splitu, ali i u novosadskim i beogradskim danima pred odlazak i nakon povratka iz Splita. Autor piše da je ovo njegova "dvadeseta knjiga, ali prva koju je pisao isključivo kao književno delo, i koja nije imala nikakav medijski 'predživot'".

Na Samu knjiga koji je u toku, Pančić će potpisivati prethodnu knjigu *Aleja Viktora Bubnja* u četvrtak 30. oktobra od 18 do 19 sati na štandu Čarobne knjige, a *39 dana juna* će potpisivati u subotu 1. novembra od 16 do 17 sati na štandu Geopoetike. K. R.

DRAGAN ILIĆ

Agape, 10 godina

Nedavno je na Kolarcu obeležena desetogodišnjica emisije "Agape", autora Aleksandra Gajšeka. Od svog nastanka do danas traje na Studiju B, iako je sadržajem odavno nadmašila granice gradske televizije. Upravo zato, verujem da je "Agape" jedan od poslednjih primera svetlog duha Beograda, duha koji je krasila lična i intelektualna skromnost. Gledao sam snimak svečane akademije, gde je najveći deo svog govora autor posvetio zahvaljujući se drugima, još jedna retka anomalija među narcisoidnim TV autorima. Promovisana je i knjiga, svojevrstan zbornik najvažnijih razgovora koje je Gajšek vodio sa svojim gostima, a prigodini gosti su bili Dušan Kovačević, vladika Porfirije, Matija Bećković i doktor Vladeta Jerotić, kao duhovni i intelektualni mentor autora emisije.

Zašto je "Agape" važna emisija u domaćoj TV ponudi?

Emisiju "Agape" na Studiju B odavno sam zapazio kao nesvakidašnji primer intimnosti tokom televizijske emisije. Ovim se obesmišljava pravilo da "dobra" TV emisija iziskuje dramatizaciju sadržaja, da favorizuje konflikt i ne trpi introspekciju. Upravo suprotno

Duhovnost, vera i metafizika duše danas se smatraju "netelevizičnim" temama. Delom je to posledica komercijalizacije, gde forma odnosi pobedu nad suštinom, ili prevedeno na banalni jezik današnje televizije – ma kakve gluposti da blebećete – bićete gledani ako ih blebećete u megalomanskom blještavom studiju!

Upravo na tom biblijskom primeru dileme bogatstva duhom ili scenografijom nastala su dva osnovna postulata emisije "Agape". U svedenoj scenografiji salona (eto još jedne starobeogradske reference), voditelj ima priliku da intimno razgovara sa gostima o najdubljim ljudskim mislima i osećanjima. Ima tu naravno i jasne asocijacije na psihoterapiju, za šta je zaslužan najčešći gost, doktor Jerotić. On je, jezikom psihoanalize, imao ulogu supervizora i to su bile najčudnije emisije, gde više niste mogli pouzdano reći ko zapravo "vodi" emisiju.

Drugi princip sadržan je u njenom imenu – "Agape", koji referiše na univerzalni hrišćanski princip ljubavi. Ona nadilazi eros, koji u svakodnevnom životu brkamo sa istinskom ljubavlju. Eros ostaje dominantni princip ovdašnjih komercijalnih TV programa, uz tanatos, javno ispoljen u nekrofilnoj potrebi za senzacionalizmom. Prema emisiji "Agape" činimo veliku nepravdu, jer ovakve fenomene vrlo lako uzimamo zdravo za gotovo, ne vodeći računa koliko je teško održati nivo kvaliteta pred izazovima savremene televizije. Sponzori koji žele da utiču na program, "vispreni" urednici, političke stranke koje žele prečicom do srca i duša glasača...

Međutim, emisiju "Agape" sam odavno zapazio kao nesvakidašnji primer intimnosti tokom televizijske emisije. Ovim se obesmišljava pravilo da "dobra" TV emisija iziskuje dramatizaciju sadržaja, da favorizuje konflikt i ne trpi introspekciju. Upravo suprotno, ovde dramatiku donosi ispovedni ton, ali bez autoriteta sveštenika ili terapeuta. Ljudi se "otvaraju" i govore o najdubljim dilemama, svom intelektualnom i emocionalnom razvoju, porodici i duhovnosti.

Savremeni mediji su veru odbacili kao temu, ali im se ona vraća, danas intenzivnije nego ikada. "Agape" je i u tome specifična emisija, jer pitanjima vere pristupa iz veoma specifičnog ugla.

Ako pratite uzorak TV programa u Srbiji, veru kao temu ćete pronaći u sledećim kontekstima: Najčešći pojavni oblik je – tradicija (Žika Šarenica, slavska trpeza, običaji i sujeverje, pastoralna seoska idila sa krstom u pozadini ili krstovi na pevaljkama). U političkom životu to je uvek kontekst međuetničkih tenzavica ili regionalnih separatističkih težnji. U informativnim emisijama vera se, shodno svetskim trendovima, smatra izvorom novih geopolitičkih podela i sukoba. Kada sve ovo zbrojimo, shvatićemo da je televizija vera bez Boga, lišena intimnog iskustva i duhovnog doživljaja.

To je, konačno, najveća vrednost emisije "Agape", koja se bavi doživljajem vere u savremenom svetu, ovde i sada. Veoma često, ni Srpska pravoslavna crkva nije uspevala da blagovremeno odgovori na izazove današnjeg života svojih vernika. Sećam se da mi je jedan mudar sveštenik na Novom Beogradu još pre deset godina rekao da je najveći neprijatelj vere u njegovoj parohiji – narkomanija!

Aleksandar Gajšek je doneo još jedan kvalitet, a on je veoma upadljiv u doba novokomponovanih vernika. Kako poslovica kaže – "prazno bure jače zveči", pa je forma novovernika postala agresivno napadna sa pojačanom ikonografijom, strogim "propisima – jer jedino tako valja", ali i desničarskim klerofašizmom.

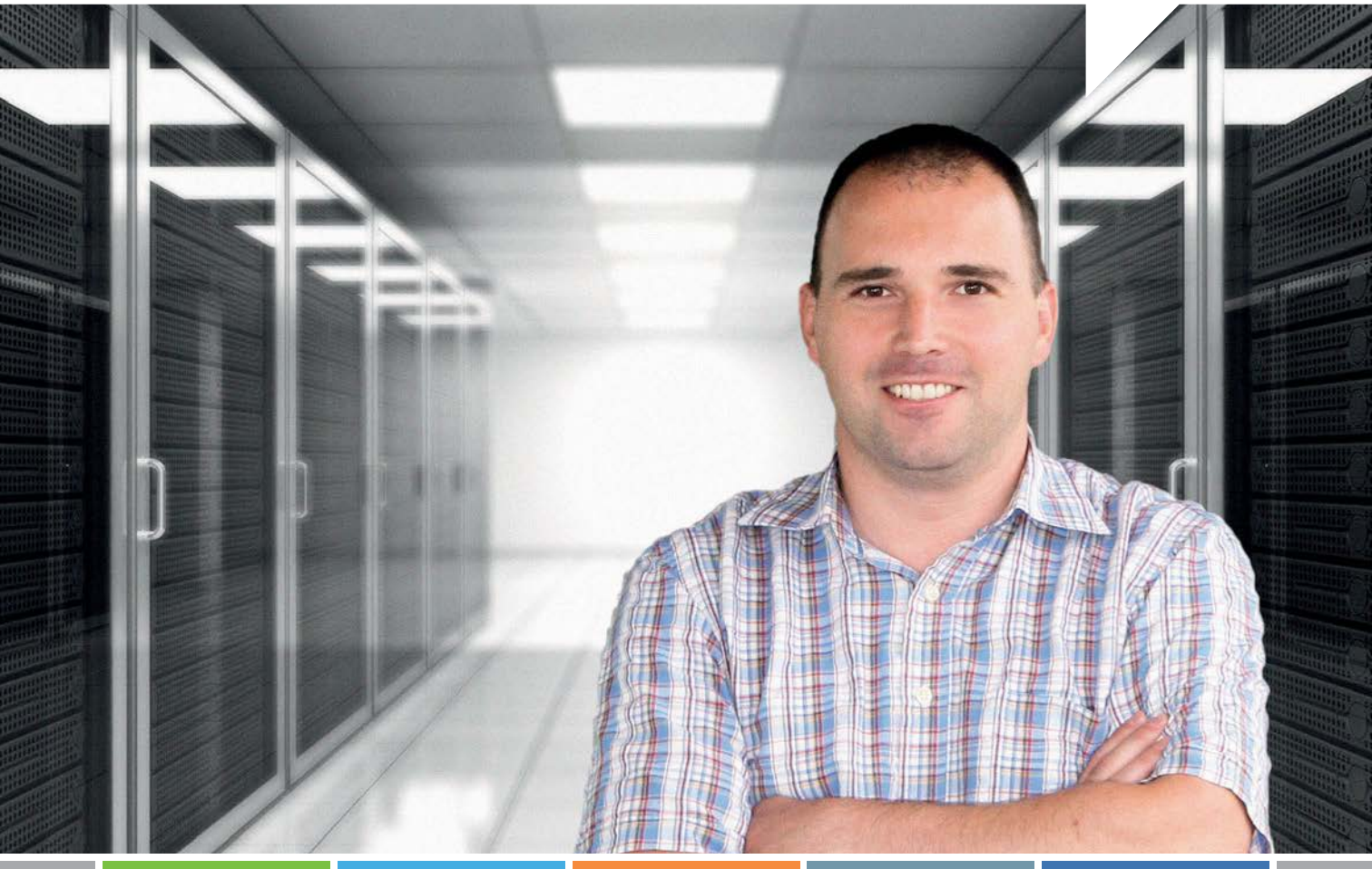
"Agape" nasuprot svega toga postavlja čoveka, koji pokušava da odgovori na najdublja i suštinska pitanja o svom smislu i egzistenciji. Ovim postavljanjem čoveka u suštinu svog interesovanja, Gajšek je napravio distancu od crkve kao institucije, pa tako "Agape" ostaje jednom nogom u laičkom životu, što joj daje dodatni kvalitet. Ono što bih očekivao u sledećoj dekadi, koju autoru i saradnicima želim jeste nastavak duhovnog traganja i van okvira vlastite vere.

Interkonfesionalni dijalog i upoznavanje sa duhovnostima drugih biće izazov naše zajedničke budućnosti, ili granica naših budućih podela. ¶

Cloud izvor uštede: Nema skrivenih troškova

“ Prelaskom na Cloud sistem, vi u startu ostvarujete uštedu. Menjate način na koji razmišljate o troškovima, konačno se oslobađate brige za kvalitet i rashode držite pod kontrolom. U slučaju našeg Clouda, možete u dinar precizno da sračunate koliko će vas koštati nova softverska aplikacija ili novi Cloud server. ”

Bojan Manojlović
Solution Architect, EUnet

WEB HOSTING | CLOUD SERVERI | NAMENSKI SERVERI | RAZVOJ | SOFTVER KAO SERVIS

EUnet
eunethosting.com

*Pitajte vašeg hosting experta - eunet**hosting.com***
Telefoni 0700 600 500 i +381 11 3010 500 Email info@eunet.co.rs

MANDAT NAD

I posle vanrednih parlamentarnih izbora "novi hladni rat" oko Ukrajine se nastavlja. Neizvesno je koje će sledeće poteze da povuče veliki istočni ukrajinski poverilac, nervozan zbog naftnog rata, a koje zapadni sponzori "Majdanske revolucije", koji više obećavaju nego što daju. Ko će i sa kime da obrazuje vladu u Kijevu čini se kao sporedno pitanje, dok Moskva optužuje Vašington da veštački obara cenu nafte na svetskom tržištu ne bi li uništio rusku privredu

Pre vanrednih izbora za Vrhovnu radu Ukrajine, 26. oktobra, istraživači javnog mnjenja davali su prednost bloku predsednika Petra Porošenka, koji je tražio podršku za upravo sklopljeni sporazum o primirju na istoku zemlje. Međutim, prvi, nepotpuni, izborni rezultati dali su prednost od manje od pola procenta (22:21,6 odsto glasova) Narodnom frontu (NF) ratobornijeg premijera Arsenija Jacenjuka, koji je privukao deo nacionalističkih birača.

Porošenko će ipak imati bolji rezultat od Jacenjuka zato što su se izbori u Ukrajini odvijali po mešovitom sistemu – 225 poslanika je birano po proporcionalnom ključu s partijskih lista, a 198 poslanika po većinskom sistemu, a tu je Porošenkov blok jači od Jacenjukovog (64 poslaničkih mesta u odnosu na 14).

Deo objašnjenja zašto Porošenko nije ostvario uspeh kakav su mu prognozirali leži i u tome što su na izborima nastupali razni lustratori i borci s oligarsima. Nacionalistička Sloboda je tražila likvidiranje privatnih monopola. U programu radikala Olega Ljaška, na primer, reč oligarh se u raznim padežima upotrebljavala češće nego reč Ukrajina, a Porošenko je ipak ekonomski oligarh.

Izbori su pokazali i geografsko-političku rascepljenost Ukrajine: izlaznost birača na zapadu zemlje je bila solidna (52 odsto, u Ljvovu čak 70 odsto) – tamo je popularniji Jacenjuk, dok je na istoku zemlje – gde je Porošenko imao veću podršku, izlaznost bila niska. Na čitavoj "levoberežnoj" izlaznost birača je bila manja od 50 odsto, u Odesi je izašlo 39 odsto, a u delovima Donjecke i Luganske, koje kontroliše Ukrajina, 32 odsto.

S nešto ispod deset odsto glasova, više nego što su istraživači prognozirali, u Radu je ipak ušao na istoku bazirani Opozicioni blok (Jurija Bojka, nekadašnjeg Janukovičevog ministra energetike), koji zapravo čine bivši članovi satanizovane, revolucionarnom nasilju izložene i razbijene nekada vladajuće Partije regiona, koja je odustala od učešća na izborima. Deo nekadašnjih regionalističkih birača je sada bio "nedostupan".

Petogodišnje mandate dobija 423 poslanika umesto 450, kako predviđa zakon, jer su iz izbornog procesa isključeni Krim i Sevastopolj, koji su posle referenduma prisajedinjeni Rusiji, što Ukrajina ne priznaje, ali nije mogla tamo da organizuje glasanje, kao što u Luganskoj i Donjeckoj oblasti nije mogla da omogući glasanje u 15 od 32 izborna okruga, koji su sada u trogodišnjem specijalnom statusu, prema u zakon pretočenom sporazumu u Minsku između Kijeva i Moskve.

Nije jasno kakvu će taktiku primenjivati sada neparlamentarni komunisti i parlamentarni eksregionalci, koji su inače za revolucionarnu vlast predstavljali više metu nego prepreku. Sumnjičeni su, čini se neosnovano, za veze sa vođstvom Donjecke i Luganske republike, koje su zapravo ili bile sporadične (regionalac Oleg Carev, i neki komunisti u Slavjansku), ili iskonstruisane (bivši guverner Harkova Mihail Dobkin je pod sumnjom za separatizam izgleda neopravdano držan u istražnom zatvoru pa pušten). Opozicioni blok je tražio da se sprovede Nacionalni plan primirja, koji bi bio razmotren za okruglim stolom predstavnika mesne vlasti svih regiona, te da se uvede novo krivično delo raspirivanje međuregionalnog neprijateljstva i da Ukrajina bude neutralna i vanblokovska zemlja.

Opozicioni blok i komunisti su za novu vlast i dalje nepoželjna politička snaga. U ukrajinskoj štampi se posle izbora zvoni na uzbunu zbog toga što su u Radu ušla 62 deputata koji su 16. januara glasali za "diktatorske zakone". Među tim poslanicima su pod udarom lustratora 54 prošla u većinskim okruzima, a osam na listi partije Opozicioni blok. Najviše ih je iz Harkovske oblasti – 12, iz Donjetčine – šest, u Dnjepropetrovske oblasti – pet, iz Odeske, Zaporoške i Čerkaske – po četiri.

KO SA KIME U KOALICIJU

Uzbuđenje zbog tih rezultata govori da izbori nisu pacifikovali ni regionalni konflikt ni onaj revolucionarni, "lustratorski", koji je najviše pogodio komuniste, koji prvi put ne ulaze u parlament.

Pored nezaobilaznih ratnih agitacija o tome kako rešavati problem Donbasa i Krima i kakvi treba da budu odnosi s Rusijom, izborne teme su se vrtele oko toga kako pobediti bedu, kako obezbediti razvitak zemlje, kako sprovesti lustraciju, kako obezbediti transparentnost vlasti, kako sprovesti evrointegraciju, da li Ukrajina treba da postane članica NATO-a... Zapadni i ukrajinski mediji su uglavnom izveštavali o tome da su pobedile proevropske partije i da je Ukrajina okrenula leđa Putinu.

Dok Kremlj rezervisano priznaje rezultate izbora u Ukrajini, pojedini ruski mediji su ih nazivali farsom i nisu propuštali da zabeleže da se tokom kampanje po

AMBISOM

POBEDNIK: Predsednik Ukrajine Petro Porošenko
fotografije: AP Photo

rusofobskoj retorici "majdanske" partije nisu razlikovale – sve su gubitak kontrole nad Krimom i delom Donbasa objašnjavale isključivo vojnom agresijom Ruske Federacije. Od Moskve je zahtevano da vrati okupirane teritorije i da nadoknadi štetu. Radikal Ljaško je obećavao da će otpisati 75 odsto spoljnih dugova i sve što Kijev duguje Moskvi. O Krimu se nisu čuli neki razumljivi predlozi, jedino je Opozicioni blok predlagao obezbeđivanje građanskih i vlasničkih prava građanima Ukrajine koji žive na Krimu.

Partije s Majdana koje sada dobijaju "evropski mandat", moraće da smanjuju međusobne razlike.

Na primer, kada je reč o uspostavljanju kontrole nad izgubljenim teritorijama. Predsednička partija zastupa suptilnu diplomatsku igru, a premijerov Narodni front predlaže učvršćivanje ukrajinske istočne granice realizacijom projekta "Stena" (zid) za koji su lobirali premijer Arsenij Jacenjuk i gubernator Dnjepropetrovske oblasti Igor Kolomojski.

Na ukrajinskoj ratno-revolucionarnoj političkoj sceni u previranju od 29 partija cenzus od pet odsto prešlo ih je samo šest, a možda i sedam kada se prebroje svi glasovi – nacionalistička partija Sloboda, koja je na prethodnim izborima prvi put ušla u parlament, a kojoj je glasove preoteo Jacenjukov blok. Mada među poslanicima ima dosta ratnih komandanata, neki analitičari govore, mada uz ograde, o tome da u Kijevu na vlast dolaze partije koje manje ili više nastupaju za mirno rešenje krize, odnosno za prekid krvoprolića, a da iz parlamenta ispadaju radikali.

I profašistički Desni sektor, koji je na proporcionalnom delu izbora sakupio samo dva odsto glasova, ulazi u Radu preko većinskog dela izbora, jer je njegov lider Dmitrij Jaroš pobedio u većinskom okrugu broj 39 u Dnjepropetrovskoj oblasti. Da li će se ti gubitnici izbora lako odreći omiljene uloge "čuvara Majdana" u krizi koja i dalje nastupa?

Predsednik Ukrajine je već izjavio da se Jacenjukov Narodni front smatra osnovnim partnerom u budućoj koaliciji. Nudiće mu se Samopomoć gradonačelnika Ljvova Andreja Sadovog i Batkivšćina Julije Timošenko, i, po nekima, čak i Radikalna partija Olega Ljaška. Porošenko, koji je ipak obezbedio kakvo-takvo uporište u parlamentu, Jacenjuku će verovatno morati da poveri novi, nezahvalni, premijerski mandat. »

"NAFTNI RAT": Predsednici Rusije i SAD Vladimir Putin i Barak Obama

Ekonomske projekcije govore da Ukrajina ne može da servisira državne dugove i da se približava ivici bankrota, a da bi joj za stabilizaciju trebalo oko 55 milijardi dolara. Međunarodne institucije, EU i SAD do sada praktično ništa nisu dale, a pomoć koju su obećale 1,5 puta je manja nego što je Ukrajini potrebno, a možda je dovoljno tek da se izbegne bankrot Ukrajine po kriterijumima MMF-a.

Tokom kampanje se nije čulo mnogo ekonomskih programa: smanjiti broj nameta, podrška malom i srednjem biznisu, smanjenje rashoda za činovnike, transparentnost, decentralizacija, povećanje ingerencija mesnih vlasti. Jacenjukova partija se zalagala za demonopolizaciju tržišta gasa, uključivanje Ukrajine u Treći evropski energetski paket, a takođe i da se ruski gas namenjen Evropi ubuduće predaje na granici Rusije i Ukrajine.

PUTIN O GASU

S približavanjem zime gasno pitanje se može dramatizovati, i to ne samo za Ukrajinu.

Predsednik Rusije Vladimir Putin, govoreći u Sočiju na skupu ruskog Međunarodnog diskusionog kluba Valdaj, ponavlja da Rusija više ne može besplatno da isporučuje gas Ukrajini, da je Kijevu 2013. godine dala kredit (prva tranša – tri milijarde dolara) i u prvom kvartalu 2014. snizila cenu gasa na 268,5 dolara pod uslovom da Ukrajina izmiri dugove za 2013, ali da se to nije desilo.

Putin sabira: prošle godine kredit od tri milijarde dolara, ove godine zaduženost je već dostigla 5,6 milijardi dolara, sa sniženjem cene na 4,5 milijardi – to je 7,5 milijardi...

Tome dodaje da je Gasprombanka privatnim kompanijama u Ukrajini za zakup gasa namenjenog za hemijsku proizvodnju po najnižoj ceni od 268 dolara pozajmila 1,4 milijarde, pa a još 1,8 milijardi Naftogazu Ukrajine za tekući balans – to je ukupno, sa onih 7,5 milijardi, 10,7 milijardi dolara...

"Dugove niko neće da vraća! Ako ne plate, mi tako više ne možemo...", kaže Putin i traži da Ukrajina, koja od MMF-a dobija 3,1 milijardu dolara, odmah plati, ne čitavih 4,5 milijardi za gas, već bar 3,1 milijardu, a Gasprom će se na njegovu predsedničku sugestiju o ostatku kasnije sporiti.

Ukrajinci su na to rekli da bi platili 3,5 milijardi, pod uslovom da ubuduće dobijaju gas na poček, ali Rusi u njih sumnjaju i kažu da neće više tako da posluju. Na sve to je Ginter Etinger (Evropska komisija) predložio da Rusija na račun budućeg tranzita opet finansira Ukrajinu, ali Rusi ni to ne prihvataju, jer "više ne veruju Kijevu".

Rusi su zatim predložili da se s januara na decembar "prenese" vanredna tranša od tri milijarde koju Ukrajina dobija od MMF-a, ali je odgovor EU, u Putinovoj interpretaciji, glasio: "Nemoguće, komplikovana procedura..."

Putin kaže da je potom predlagao da Evropljani daju bridž-kredit Ukrajini na mesec dana, dok ne legne novac od MMF-a, ali da su ovi odgovorili da to ne mogu zbog toga što je procedura odobravanja kredita u EU složena. Putin kaže da je onda tražio garanciju neke prvoklasne evropske banke.

Odgovor ponovo: "To je složen proces..."

Vesti o oktobarskom sporazumu Putina i Porošenka o gasu u Milanu su u delu zapadnih medija interpretirani i kao sporazum "nove koalicije" na račun nemačkih poreskih obveznika. Posle je bilo raznih interpretacija tog dogovora, tako da je ostalo nejasno da li su se oni uopšte i ako su, onda o čemu, dogovorili.

Epilog je, da Putin iz Sočija poručuje: ako se za nekoliko nedelja čitava zbrka ne reši, Ukrajinci će, kao 2008. godine, početi da uzimaju gas iz eksportnog gasovoda, i tada je moguća kriza na koju je upozorio jednim pismom još sredinom leta. Kaže da to neće biti ruskom krivicom.

I SRBIJI PRETI NESTAŠICA GASA

Dok su pokušavali da od Rusa isceđe još neku milijardu za Ukrajinu, Evropljani, koji uvoze 53 odsto energije koju troše (66 odsto prirodnog gasa, skoro 90 odsto mazuta), počeli su pre zime da se pripremaju za loš scenario. Izveštaj Evropske energetske komisije o stabilnosti evropskog gasnog sistema, objavljen 16. oktobra, pod naslovom "Gas stres-test: Saradnja pomaže da se ublaži problem", konstatuje da će produžen poremećaj u snabdevanju imati značajan uticaj u 38 država Energetske zajednice EU,

posebno u istočnim članicama i susednim zemljama.

Najviše će, kaže stres-test EU, biti pogođene Finska, Estonija, Makedonija (BJRM), Bosna i Hercegovina i Srbija, kojima će nedostajati najmanje 60 odsto gasa koji im je potreban. To znači da će čak i privatna domaćinstva ostati na cedilu.

Komisija daje i konkretne kratkoročne preporuke za najugroženije članice EU i susedne zemlje, podsećajući na evropsku regulativu 944. iz 2010, u kojoj se, između ostalog, govori o regionalnim interkonekcijama, saradnji država članica, obezbeđivanju dvosmernog kretanja gasa itd.

NAFTNA KRIZA

Nastavak ukrajinske gasne drame odvija se paralelno s razgorevanjem nove naftne krize u kojoj su sve strane opterećene strahovima: Evropljani se plaše da će im Rusi zatvoriti gas, Rusi podozrevaju od zavere protiv njih koju su aranžirali Amerikanci u dogovoru sa Saudijcima, koji su povećali eksploataciju nafte i snizili cene, pa su od juna crni ugljovodonici pojeftinili za više od 25 odsto.

Na naftnim bušotinama nisu se prošlog leta zaigrali samo Amerikanci i Saudijci. Naftna korpa dvanaestočlane Organizacije izvoznika nafte OPEK (*Organization of the Petroleum Exporting Countries* OPEC) pojeftinjavala je za pet dolara mesečno tri meseca zaredom – uz povećanje proizvodnje nafte od 402.000 barela dnevno, što je trogodišnji rekordni rast. Libija je povećala proizvodnju za 250.000 barela dnevno, a za 135.000 Irak, drugi po veličini proizvođač nafte u OPEK-u posle Saudijske Arabije. Pojedini mediji navode da je na pad cena nafte uticalo i to što Islamska država ISIS, koja kontroliše 11 naftnih polja u Siriji i Iraku, u cisternama, po ceni od 25 do 60 dolara za barel, krijumčari naftu u zemlje protiv čijih vlada se bori – u kurdskim oblastima na severu Iraka, u Turskoj i Jordanu.

Među važne uzroke letnje naftne bure analitičari ubrajaju usporavanje globalnog ekonomskog rasta, zbog čega se smanjuje potražnju za naftom, posebno u atlantskom basenu i Aziji, pre svega u Nemačkoj i Kini. Od početka finansijske krize 2008. godine ekonomija se obnavlja samo u Americi, a pojeftinjenje nafte može da ubrza ekonomski oporavak razvijenih.

Po drugim računicama, ako bi ostala aktuelna cena nafte, koja je trenutno ispod 80 dolara, samo zemlje OPEK-a bi izgubile oko 200 milijardi dolara, pa bi se kriza u zemljama izvoznicama nafte, među kojima su mnoge ranjive, pojačavala. Prema procenama Dojče banke "prelomna cena" za saudijski budžet je 99 dolara, za Oman 100, za Nigeriju 126, za Bahrein 136, za Venecuelu 162...

Jedna od teorija je i da SAD i veliki proizvođači nafte hiperprodukcijom pokušavaju da ekonomski pritisnu dva trna u svom oku – Rusiju i Venecuelu, možda i da privole na saradnju Iran, koji je zbog sankcija Zapada od 2011. izgubio više od polovine svojih prihoda od nafte, pa mu je potrebna cena nafte od najmanje 125 dolara po barelu.

Pod naslovom koji sugeriše da je s padom nafte Rusija slabija od propalog SSSR (*Oil slump leaves Russia even weaker than decaying Soviet Union*), britanski "Telegraf" piše da Saudijci možda blefiraju da bi ostalim članicama OPEK-a diktirali uslove sporazuma u novembru. List uočava da oni to sebi mogu da dozvole i dve do tri godine – jer njihove devizne rezerve iznose 745 milijardi dolara. Mogu da ulažu u nove bušotine, da guše nečije podmorske bušotine u Atlantiku, da izbacuju iz igre Rusiju i Venecuelu, pa možda i da oštete svoje saveznike Amerikance, obarajući cenu nafte do tačke na kojoj više nije isplativo vađenje ugljovodonika iz škriljaca. List ipak zaključuje da Saudijci sada nemaju onaj kapacitet iz osamdesetih godina kada su s Ronaldom Reganom obaranjem cene nafte doprineli slomu SSSR, jer imaju sopstvene probleme – posle Arapskog proleća su potrošili 130 milijardi dolara na poboljšanje društvenog standarda, šiiti u istočnim provincijama sede na velikim rezervama nafte, a oni su za sporazum sa ostalim članicama OPEK-a.

Niske cene nafte, s kojima je povezana cena gasa, za Rusiju su očito znatno bolnije nego sankcije Zapada. Po Dojče banci njoj je potrebna cena nafte od oko 100 dolara po barelu kako bi imala izbalansiran budžet.

Nikolaj Patrušev, sekretar ruskog Nacionalnog saveta bezbednosti, u intervjuu za vladine novine "Rosijskaja gazeta", podsetio je da su Sjedinjene Američke Države pre tri decenije izazvale pad cene nafte, što je doprinelo da Sovjetski Savez bude doveden do bankrota. U Moskvi proučavaju loši scenario po kome nafta pada na 60 dolara. Putin je na samitu Evropa–Azija, u Milanu, 17. oktobra, rekao da je trenutna cena nafte veštačka i da bi njen dalji pad mogao dovesti do svetske krize, da Rusija procenjuje kako će reagovati u slučaju da nafta padne na 60 dolara, ali da neće žuriti da troši zlatne rezerve. Agencija *Moody's* je, inače, ocenila da je ruska centralna banka potrošila oko 60 milijardi dolara deviznih rezervi na obezbeđivanje dolarske likvidnosti, a britanski "Telegraf" piše da su ruske devizne rezerve pale na 396 milijardi dolara.

Rusija svoj budžet finansira s najmanje 45 odsto od prihoda iz energetskog izvoza, a nastale budžetske gubitke zbog pojeftinjenja nafte zasad kompenzuje zahvaljujući jakom dolaru. Njen obogaljeni dužnik Ukrajina nema tu kompenzaciju, jer ono što bi u toj naftnoj buri dobila na mostu (pojeftinjenjem), platiće na ćupriji (plaća pozajmljenim ojačalim dolarom). Da će svakako uterivati dugove, Moskva je najavila još u maju.

U tom kontekstu, novu ukrajinsku vlast na prvoj krivini, pored zamki varljivog primirja čekaju oštra zima i pregovori s Rusima, koji će i zbog efekata naftne krize biti tvrđi, a poverilac, kao naš Laki iz Maratonaca – malo nervozan. ¶

MILAN MILOŠEVIĆ

Svaka sličnost sa Srbijom je slučajna

OPTUŽEN ZA KORUPCIJU: Privođenje Milana Bandića
Betaphoto

Nakon "slučaja Sanader", "slučaj Bandić" je najteži u novijoj hrvatskoj političkoj istoriji. Oba slučaja govore o karakteru države i društva nastalih nakon osamostaljenja 1990. godine

Ima tome nekoliko godina da je Milan Bandić, zagrebački gradonačelnik, izjavio, otprilike ovako: građani su mi dali mandat na četiri godine i nemaju me što pitati do idućih izbora (emisija "Nedjeljom u dva"). Tako se i ponašao, kao apsolutni vladar glavnog grada, nametući svima svoj pogled na svijet i urbanističku sliku Zagreba, zavodeći građane svojom čuvenom rečenicom "Ajmo delat'".

Nije da mu je agramerski kajkavizam išao od jezika, ali pokušavao je kajkati, pa je tako na (nekad legendarnom) Radiju 101 zaradio valjda najviše džinglova od svih političara zajedno.

Kako god, Milana Bandića, koji je već četrnaest godina na čelu Zagreba, nadležni sumnjiče za cijeli niz malverzacija: od upravljanja gradskim otpadom (u čemu je, navodno, veći dio profitabilnog posla dobila firma jednog domaćeg tajkuna, Hercegovca, iako za to nije imala sve propisane uvjete), do zapošljavanja "po babu i po stričevima", muvanja gradskim zemljištem i njegovim prenamjenama.

Sve to, po bahatosti i nepitanju građana i poreskih obveznika o bilo čemu, zvuči poznato i u beogradskim okvirima, pa čak i ono da je nakon "Beograda na vodi" Bandić najavio projekt "Zagreb na vodi"; iste su nam priče, te okrećemo leđa rijekama, te okrećemo leđa investitorima...

SUMNJIVI POSLOVI

Kao i Beograd u Srbiji, i Zagreb je središte svekolikog života u Hrvatskoj: tu se skrasilo sve što se skrasiti moglo, što je moglo pobjeći iz provincije u kojoj su opcije za bolji život mnogo slabije nego u metropoli. Zato su privođenje i pritvor (jednomjesečni) za Bandića i dio njegove "ekipe" toliko potresli Hrvatsku, sve do nacionalnog tjednika koji iz pera Darka Hudelista – znanog po svojem interesu za visoku politiku, Franju Tuđmana, norvalsku politiku i Dobricu Ćosića, pa posljedično i Aleksandra Vučića u njegovom beogradskom dnevniku – donosi "ekskluzivnu rekonstrukciju" koja govori "iz minute u minutu: nedjelja od 8.25 do iznenadnog poziva u 14.30". Tu ćemo, sve pitajući zašto uopće, saznati ponešto o tome "kako je supruzi Vesni kupio dvadeset ruža i smrznutu hobotnicu, a za psa Rudija nemasni sir", kao i pitati se da li je "velebnu vilu u Hercegovini, s uvezenim stablima maslina i palmi, radio kao svoje utočište za dan D".

Koliko god hapšenje i postupak (navodno ga nadležni godinama vode) protiv Bandića bili iznenađenje, oni to nisu: prilično dugo se priča o navodno sumnjivim poslovima u upravi grada, kao što dugo građani gledaju sumnjive poslove pred svojim očima, od tajkunske predaje jednog od centralnih trgova, Cvjetnog, jednom tajkunu (usporediva je, recimo, Slavija u Beogradu u budućim planovima), do blesavih fontana napravljenih u centru grada u vrijeme opće krize (eto nam se i ovdje smiješi takva budalaština na Slaviji).

RASPLITANJE KORUPCIJE

Sam Bandić je, pak, izdanak SDP-a od kojega se izmetnuo odnoseći sa sobom dio stranačke podrške, pa je bio i predsjednički kandidat i mogući osnivač neke nove stranke, koja bi lavirala između tzv. ljevice i desnice, pokušavajući se svidjeti jednima i drugima. Slijede izbori, iduće godine predsjednički, 2016. i parlamentarni u Hrvatskoj i Bandića ne bi trebalo izuzeti iz konkurencije – to je ujedno i glavni argument onih koji ga podupiru u ovom trenutku, iako ima i posve blesavih priča da je njegovo procesuiranje, u

stvari, način da se fokus javnosti odvuče od njemačkog suđenja jugoslavensko-hrvatskom obavještajcu Josipu Perkoviću.

Vjerojatno su u pravu samo oni koji kažu da se postupkom protiv gradonačelnika Bandića tek počinje rasplitati džemper korupcije, ne samo u glavnom gradu, nego i u državi ogrezloj u nepotizam, korupciju i kriminal; svaka sličnost sa Srbijom je slučajna!

Ostaje pitanje zašto je netko tko je govorio: "Meni je malo falilo da postanem svećenik. Ja bih to savršeno radio. Da sam postao svećenik, ne bih na tome ostao. Bio bih biskup. Sto posto", ili "Moj san je bio da budem Gebels. Ako ne najuspješniji, onda izvrstan u svom poslu", toliko dugo na čelu grada koji sistematski propada.

U svakom slučaju, nakon "slučaja Sanader", ovaj "slučaj Bandić" je najteži u novokomponiranoj hrvatskoj političkoj povijesti. Oba govore o karakteru države i društva nastalima nakon osamostaljenja 1990. godine.

Oba su vrlo poučna i za sve ostale u okruženju, ma koliko govorili o tome da je svaka sličnost i slučajna i nenamjerna. ¶

TATJANA TAGIROV

Primio sam vaše pismo

Antišinoj strini njivetinu vratit,
Šteficu na pravo upisat bez platit,
Malome od Joze kemiju ispravit.
Ljerkin fast-food kijosk u Borongaj stavit.

Zrinki mini-market za zlato i srebro.
Ilijiinu babu ugurat na "Rebro".
Juričinom puncu beskamatni kredit.
Baričinog mlađeg u "Dinamo" metit.

Nazvat MUP jer Vinko mora u Njemačku,
Pa neka mu vrate oduzetu vozačku.
Vidit šta je s onom tužbom protiv Paška,
Koliko bi ga došlo da se sve zataška.

Nadbiskupa smandat da Đurđicu vinča
I da blagoslovi Rozikinog pinča.
Hrvojevog Krešu u Privrednu banku
Pod hitno zaposlit, makar i ka stranku.

Jagodi od ujca banak posrid Dolca.
Joli bez carine "mercedes" iz Stolca.
Nevoljnome Miru za Kanadu vizu.
Mihovilu bubrig, Stanku dijalizu.

Dragičinog Jerka upisat u HAZU,
Nać mu curu našu, da ostavi Razu.
Vicin kupus, veli, rodija je svojski,
Triba nazvat Jozu da ga proda vojski.

Rodijak Bariša muku muči s novcom.
Dražen oće nešto nasamo sa Tomcom.
Mirkova se Zorka još nije udala,
Ćaća neće ništa ispod generala.

Dodijalo Marti dvorit svekra Tomu,
Nek ga dvore časne u staračkom domu,
Ivankin je Petar golemo čeljade,
More li se, pita, utrat u Arkade.

Šime bi u Vlaškoj postolarsku radnju,
Mislav na "Mimari" oće nadogradnju.
Lovre mrči neke pisme po papiru,
Pa ako se mogu gurnut u lektiru...

Dragi prijatelji, rodijaci, znanci,
Fala šta ste pravoj javili se stranci,
Al za sve šta triba vama, vašoj dici,
Pišite odsada Račanu Ivici.

("Feral Tribune" 793, 25. studenoga 2000, Predrag Lucić, "Haiku haiku jebem ti maiku, Velika Feralova pjesmarica", Kultura&Rasvjeta, Split, 2003)

Dan posle uglja

Da li će klimatske promene usporiti ulazak Srbije u Evropsku uniju

Srpske termoelektrane svakog dana u atmosferu emituju više od 15.000 tona ugljen-dioksida (CO_2) samo iz onog uglja koji je Srbija trenutno prinuđena da uvozi. Prema sadašnjim procenama, a na osnovu odluke Vlade Srbije, kako bi u poplavama nastradala Elektroprivreda proizvela dovoljno struje, Srbija će tokom ove zime biti prinuđena da uveze lignit u vrednosti od oko 106 miliona evra. Sa uvozom svog tog uglja ove zime, krug se gotovo ironično zatvorio – spaljivanje uglja dovodi do emisije CO_2, to podstiče sve ubrzanije zagrevanje planete, ova promena klime utiče na razornost poplava, one uništavaju kopove iz kojih se ugalj iskopava i onda smo prinuđeni da ugalj uvozimo da bismo ga spalili u dovoljnoj meri i – emitovali još CO_2.

Naime, prema poslednjem, Petom izveštaju Međuvladinog panela za klimatske promene (IPCC), globalno zagrevanje će u našem regionu pokrenuti učestalije i snažnije ekstremne nepogode kakve su bile tragične majske poplave. Tokom ove katastrofe, poplavljeni su kopovi Privrednog društva "Kolubara", koji inače snabdevaju ugljem dve obrenovačke termoelektrane "Nikola Tesla" (TENT A i B), najmoćnija takva postrojenja u jugoistočnoj Evropi, sa ukupno osam blokova i više od 2500 MW instalisane snage, koji proizvode skoro 40 odsto struje koja se potroši u Srbiji. Mada je tokom letnje sezone kop u Velikim Crljenima osposobljen, voda se još ispumpava sa kopa "Tamnava Zapadno polje", tako da Srbija nema izbora nego da na dnevnom nivou uvozi oko 17.000 tona uglja.

Istovremeno, kako to biva u životu, dok lignitom bogata Srbija uvozi ugalj, Evropski savet donosi istorijsku odluku da će do 2030. godine emisiju CO_2 smanjiti za čitavih 40 odsto. Ovaj "izuzetno ambiciozan, ali efikasan plan", kako je prošle nedelje saopšteno iz Brisela, evropski lideri su postigli nakon drugih pregovora. Tome je prethodila spoznaja da Evropa neće moći da do 2020. dostigne postavljene ciljeve u zaustavljanju klimatskih promena, tako da je odlučeno da se upotreba obnovljivih izvora u Evropi poveća za 27 odsto. Takav zadatak nije samo broj na papiru i podrazumeva ogromne troškove za sve zemlje članice. Da li će Srbija, koja je sa Unijom 21. januara ušla u proces pregovora, biti u stanju da dostigne ove zahtevne ciljeve? Ili će klimatske promene biti još jedna neočekivana, gotovo nepremostiva teškoća u procesu pristupanja Evropskoj uniji?

ENERGETSKI NARKOMANI

Ono malo ekoloških aktivista u Srbiji – ona dosadna nekolicina čistunaca koja čak i u Beogradu na posao dolazi biciklom, prijateljima za rođendan poklanja štedljive sijalice, umesto da pojača grejanje oblači džempere i koristi nerazumljive fraze kao što su "nacionalna komunikacija, mitigacija i adaptacija" – rekli bi da su na vreme upozoravali baš na to: kako je ogromna zavisnost Srbije od uglja oblik *energetske narkomanije*. I da toliko spaljivanje fosilnih goriva, gotovo bez ikakve konkretne alternative, ne može na dobro da izađe. Nakon majskih poplava, Srbija se bukvalno našla u apstinencijalnoj krizi, primorana da kupuje nove doze uglja.

Sa druge strane, ako ortodoksnih ekologa nema u blizini, tako da se u prostoriji ne razgovara o klimatskim promenama i drugim finim, ali dalekim evropskim ekološkim temama, koje sve donedavno jedva da su ikog zanimale, a tema je u vezi sa energetikom, vrlo je verovatno da ćete od prisutnih stručnjaka čuti kako je ne samo energetika, nego i ekonomija Srbije oslonjena na ugalj. Trenutni kapacitet srpske elektroprivrede iznosi oko 8400 MW instalisane snage i moć koju ima ova mašinerija obezbeđuje nisku cenu struje, što privlači investitore i nudi kakvu-takvu konkurentnost brojnim proizvodima koji se prave u Srbiji. Niska cena struje nije, kako se to ustaljeno pametuje, samo "faktor socijalne sigurnosti", već jedna od retkih prednosti koje proizvođač ima kad bira hoće li nešto proizvoditi u Srbiji ili na nekom drugom mestu.

Tako moćan elektroenergetski sistem koji svakog dana proizvede 90 miliona kilovat-sati energije, Srbija je izgradila početkom osamdesetih godina XX veka i on se pokazao kao značajan resurs koji je Srbiju spasao od potpune propasti tokom strašnih kriza poslednjih decenija. Srce tog sistema nalazi se baš u blizini u maju poplavljenog Obrenovca, u kolubarskom basenu. Kolubarski lignit u normalnim okolnostima kroz obrenovačka sela prenosi 13 železničkih garnitura sa po 27 vagona i osam vučnih lokomotiva. Ovaj silni ugalj u TENT elektranama greje kotlove i pomoću vodene pare pokreće turbine čak petnaest generatora koji se četiri decenije skoro bez prekida okreću brzinom od 3000 puta u minutu. Na

ovaj način se za godinu dana sagori oko 30 miliona tona lignita koji praktično drži privredu cele države u životu.

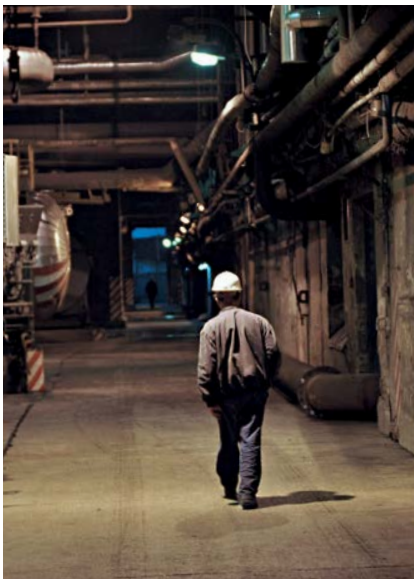
Sve analize pokazuju da lignita nema beskonačno, ali da ga, ako nas u tome ne sprečavaju poplave, bar još pedeset godina možemo trošiti neometano. Međutim, ako u prostoriju gde se o ovome razgovara, recimo da su tu brojni direktori EPS-a i stručnjaci za rudarstvo i energetiku, slučajno uđe ekološki aktivista u džemperu i sa vrata upita "Koliku emisiju CO_2 izazove sav taj lignit?", verovatno će naići samo na zbunjene poglede. Neko od politički veštijih direktora bi verovatno odgovorio kako je Srbija zemlja u razvoju i kako nije u redu da zbog ekologije zaustavi svoj razvoj, kad su klimatske promene već izazvali oni koji su se na uglju razvijali poslednjih 150 godina. I time bi ukratko predstavio okvir dosadašnje državne politike u odnosu na klimatske promene.

Detaljna procena o tome koliko Elektroprivreda, a samim tim i celo društvo, emituje CO_2, može se napraviti na osnovu toga koliko se tona CO_2 emituje pri sagorevanju uglja poput našeg u kotlarnici termoelektrane. Domaće procene su oko 875 kilograma CO_2 za jednu tonu uglja, dok se procene američke Agencije za životnu sredinu kreću i do 2,8 tona. Po toj računici, Srbija godišnje emituje više od 30 miliona tona CO_2. Smanjenje od 40 odsto u narednih 15 godina, što je novi evropski cilj, znači da bi Srbija morala da smanji proizvodnju struje iz termoelektrana za 40 odsto, dakle da se odrekne instalisanih kapaciteta snage TENT A i B. A to je za Srbiju trenutno najveći energetski i u suštini jedini nezavisan ekonomski resurs, čak i ako se ugalj privremeno uvozi u zemlju.

POGLAVLJE 27

Nažalost, sve ove procene su uglavnom spekulativne. Naime, trenutno ne postoji nijedan zvanični, stručan i pouzdan dokument sa preciznim podatkom o nivou odricanja koji Srbiju čeka kako bi u procesu pridruživanja dostigla evropske klimatske zahteve. Pre tri godine, 2011, tadašnja vlada je objavila *Nacionalnu strategiju zaštite životne sredine* u kojoj je navedeno kako će proces usaglašavanja sa evropskim zakonodavstvom u ovoj oblasti koštati 10,6 milijardi evra. Međutim, samo troškovi nastali u poplavama ove godine iznose 1502 miliona evra. Pritom, ova meka projekcija koja se dobrim delom odnosi na promenu regulative nije u obzir uzela ni tadašnje EU klimatske ciljeve, a kamoli one koji su novopostavljeni. I pitanje je kako će, bez jasnih projekcija koliko to sve košta, uopšte moći da se pregovara i da se preuzmu obaveze.

Zapravo, pravu projekciju troškova u ovom trenutku nije ni moguće napraviti jer je pre toga neophodno imati preciznu sliku o nivou emisije CO_2 Republike Srbije. Srbija je do sada usvojila pet izveštaja

875 KILOGRAMA UGLJEN-DIOKSIDA OD TONE UGLJA: Kotlarnica TENT-a
Fotografije: Milovan Milenković

koji se odnose na evropski sistem trgovine emisijama, a pripremljeno je i nekoliko drugih dokumenata, uglavnom finansiranih iz IPA fondova. Koristeći metodologiju IPCC-a, Agencija za zaštitu životne sredine je započela pripreme za takozvani GHG inventar, odnosno sveobuhvatan popis emisija CO_2 i drugih gasova staklene bašte (GHG).

Ovi podaci bi trebalo da omoguće objavljivanje *Druge nacionalne komunikacije o klimatskim promenama* koja se još nije odigrala. Naime, pređašnje Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja uspelo je da tek 2010. usvoji takozvanu *Inicijalnu nacionalnu komunikaciju*, sa zakašnjenjem od više decenija. Reč je o ključnim dokumentima koje je dužna da usvoji svaka zemlja potpisnica Okvirne konvencije UN-a o klimatskim promenama (*United Nations Framework Convention on Climate Change*, UNFCCC). Srbija je ovoj univerzalno usvojenoj Konvenciji, koju su ratifikovale čak 192 države, pristupila još 1992. godine, ali je svoje obaveze sve donedavno bila potpuno zapustila. I to je ključni razlog zašto se tako malo zna o emisiji CO_2 u Srbiji.

Hronični manjak podataka je, pritom, verovatno najveći problem za pregovore Srbije sa Unijom u oblasti životne sredine, koji će se voditi u okviru poglavlja 27. Ovo poglavlje, među drugih 35 koliko ih treba ispregovarati, nazvano *Životna sredina i klimatske promene*, još početkom godine bilo je ocenjeno kao "najcrvenije". No, pregovori su neizostavno morali da počnu. Kako je saopštilo Ministarstvo poljoprivrede i životne sredine, u septembru je započeo takozvani eksplanatorni skrining za poglavlje 27. U ovom procesu, pored Ministarstva, učestvuje veliki broj državnih organa i agencija, mada je već sada izvesno da je potrebna njihova bolja povezanost, veća dostupnost informacija, kao i snažnije uključivanje privrede, energetike, lokalnih samouprava i nevladinog sektora.

Nedavno je grupa od sedam organizacija okupljenih u Koaliciji 27, uz podršku organizacije *Climate Action Network Europe* i Fondacije "Hajnrih Bel", načinila jedan poučan izveštaj o stanju u ovoj oblasti u svetlu započetih pregovora. To je pozitivan korak pošto se ne može odgovornost samo prepustiti državi. Nevladine organizacije su u proces pregovora uključene samo kroz jedan projekat koji je finansiran iz IPA fondova i u koji ih je pozvala Vlada. Zapravo, samo nekolicina ekoloških udruženja u Srbiji se uopšte bavi klimom, i uglavnom su okrenuta manjim, svakodnevnijim temama i promotivnim projektima. A pitanje životne sredine u okviru pristupanja Uniji podjednako je, nosili džempere i vozili bicikle ili ne, zateklo ovaj sektor kao i sve ostale. ¶

SLOBODAN BUBNJEVIĆ

U narednom broju, 6. novembra, o uticaju globalnog zagrevanja na učestalost poplava i drugih ekstrema.

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
REGIONALNA KANCELARIJA ZA JUGOISTOČNU EVROPU
Stavovi izneti u članku ne predstavljaju nužno stavove Fondacije Hajnrih Bel.

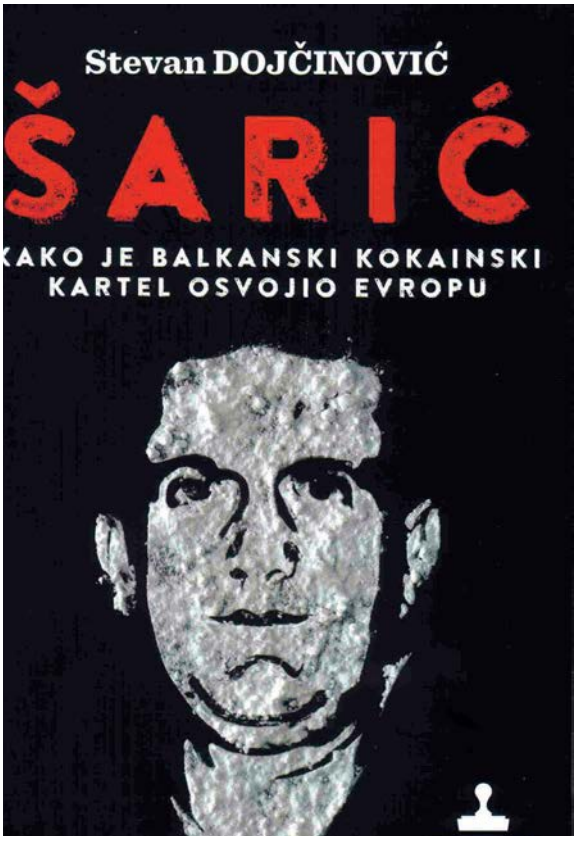
Imperija Darka Šarića

(*Stevan Dojčinović: "Šarić: Kako je balkanski kokainski kartel osvojio Evropu"; Samizdat B92, Beograd 2014*)

Ako je neko pomislio da je istraživačko novinarstvo udavljeno u ovoj radikalskoj čaši kisele vode, prevario se. Naš mlađi kolega Stevan Dojčinović potrošio je oko godinu dana marljivog rada (uz pomoć koleginica i kolega iz Centra za istraživačko novinarstvo Srbije – CINS) na slučaj Darka Šarića. Dok je Šarić na sudu, izvaljen i žovijalan, izvaljivao svoje besne gliste, papaje i ostale tropske budalaštine, Stevan Dojčinović je radio. Nije ga mrzelo da putuje po Italiji i Americi i još nekim zemljama, da razgovara sa tužiocima, policajcima i kolegama. Išao je, dakle, od samih početaka izgradnje imperije koja se – vođena inteligentnim i pronicljivim umom Darka Šarića – kvalifikovala za evropsku, ako ne i planetarnu finansijsku silu.

Knjiga ima tri poglavlja: *Droga*, *Novac* i *Politika*, što je logičan redosled elemenata carstva, neodvojivih i uzročno-posledično povezanih. Od droge nastaje novac (100 dolara neto profita od jednog dolara kojim je lišće koke plaćeno siromašnom latinoameričkom seljaku, posle svih troškova); novac treba proprati, isprati i oprati do trenutka kada se može uložiti u legalne tokove, gde na scenu stupa politika.

Mnogo je gluposti nalupetano u međuvremenu na temu Darka Šarića i njegovih investicija u Srbiji i Crnoj Gori. Bilo je tu nepravdi koje će tek kraj suđenja donekle rasvetliti. Naime, Šarićevi novci pojavljivali su se u ponekad zaista nesumnjivim oblicima, posle prolaska kroz mnoge spretne ruke i lepljive prste širom planete, pa dobronamerni poslovni partner može sada da tvrdi (kao što mnogi i tvrde) da ni pomisliti nije mogao odakle te pare. Uostalom – dokažite mu da je znao ili slutio da su pare bile Šarićeve. Sve i da jeste – dokažite. U tome je i suština modernih belosvetskih finansija i tokova novca koji je otuđen (u Marksovom smislu), opredmećen kao entitet po sebi, bez roditelja. Velike službe ozbiljnih zemalja mogu da tim roditeljima uđu u trag, ali to košta. Sećam se da mi je jedan visoki bezbednosni funkcioner pričao sledeću priču: da mu dolazi u posetu kolega i brat u Hristu iz jedne jako važne prijateljske velike sile; čovek se smrzao od straha da šta će ga ovaj pitati – o Mladiću i Hadžiću i već možete misliti, a kolega kaže da njih zanimaju tri čoveka. Ovaj moj se ohladio, a čovek kaže: Šarić,

onaj trgovac oružjem (da ne kažem sad koji, znate i sami), a Mladić dolazi tek na kraju, onako – ako može. Čime se Darko Šarić bavi ovde se u upućenim krugovima slutilo najkasnije 2004. godine; to znamo pouzdano i o tome je "Vreme" već pisalo kad je bruka u Urugvaju pukla. Tada je Šarić bio – u lokalnom žargonu – "beogradski Eskobar".

Nekoliko godina, skoro kao u slučaju Kosmajca, za kojega ministar unutrašnjih dela Stefanović dr Nebojša ovih dana obećava da će mu stati na rep, Šariću se ništa nije moglo dokazati – sve do one zaplene u Urugvaju, kad se kokain prosuo i sve pobelelo. Hladno i racionalno gledano, Darko Šarić je očigledno bio čovek sposoban i inteligentan, vičan da prepozna gde je novcu lepo i prijatno. Sve se to iz ove knjige lepo vidi, a u delikatnijim segmentima i nazire. Ništa drugo Šarić nije radio nego što rade njegovi poslovni partneri i slavni prethodnici: nađe finansijske stručnjake koji će pare provući kroz niz Miki Maus banaka i firmi koje postoje samo u fiokama određenih advokatskih kancelarija u Delaveru, SAD, po raznim egzotičnim ostrvcima i sličnim, čak i uglednijim, destinacijama. Naravno da su se svi ti posrednici i *fixeri* lepo ugradili u posao; bez njih ne može.

Kako se Darko Šarić ipak okliznuo? U redu za taj tovar kokaina iz Urugvaja: tu su ga napipale američka DEA i druge iznervirane planetarne agencije koje to ne vole. Uprkos tome, mogao je – teorijski barem – da se nekako izvuče kroz taj lavirint investicija, hedž fondova, anonimnih računa itd. Okliznuo se, međutim, zbog balkanskog, montanjarskog, da ne kažemo seljačkog motiva: da se pravi važan, ali i zbog iste takve opsesije nekretninama koja je mnogima smrsila konce. Da je svoje novce držao po kojekakvim belosvetskim bankama koje ne pitaju mnogo (što više para – to manje pitanja), da se nije isticao po Srbiji i Crnoj Gori, možda bi se i bio nekako izvukao.

Tu je negde, dakle, korist od ove marljivo istražene i savesno napisane knjige. Stevan Dojčinović napravio je nekog reda u toj naizgled haotičnoj priči o Šariću i parama. ¶

MILOŠ VASIĆ

ZORAN STANOJEVIĆ

Gugl Inboks ili kad bi keva bila mobilni

Za slučaj da to niste već i sami shvatili, najveće i najmanje kompanije na svetu bore se za tri stvari koje stalno nosite sa sobom, vaše poruke, pažnju i mobilni telefon. Procena je da se na uređaju koji nosimo u džepu susreću sve naše životne aktivnosti. Samo je potrebno smisliti način kako da te tri stvari spojimo u jednu neizbežnu aplikaciju.

Put do osvajanja ta tri plena vodi preko kombinovanja što veće baze korisnika i neke vrste društvene mreže. Zato je Fejsbuk kupio WhatsApp i isturio nam svoj novi Mesindžer na ekran mobilnog telefona. I zato Gugl lansira novi servis, Inbox, kojem je baza Gmail, ali su mu ciljani dometi mnogo veći.

Inbox bi u sebi trebalo da spoji sve ono što prosečan čovek radi u toku dana. Najpre mejlove koje primate, bilo da su u pitanju desetine ili stotine. Ova aplikacija će ih bolje sortirati i za vas izvlačiti najvažniju informaciju u tom trenutku. Autori obično za primer uzimaju avionsku kartu pa objašnjavaju da će vas Inbox pravovremeno upozoravati na dan i vreme poletanja, tako što će takvu informaciju prepoznavati u poruci čak i kada vi na nju zaboravite. Isto važi i za zubara ili neki drugi sastanak.

Ono što je promena u odnosu na ostavljanje poruke samome sebi, što ste i do sada mogli da radite, jeste to da poruku možete ostaviti sami sebi, ali mogu vam je ostaviti i "prijatelji". Što je zgodno ako let kasni ili se sastanak odlaže. Ako ste u nekom sistemu, a obično jeste, onda vas informacija pronalazi automatski. Ako niste u sistemu, od sada ćete biti. Kreiraće ga vaš Inbox i u njega uvući sve vaše kontakte. Tako da će vas upozoravati ukoliko ste napravili dupli dogovor.

Osim što će biti način za razmenu poruka, Inbox će, dakle, biti i organizator vašega života. Pravovremeno će vas porukama upozoravati na dogovore, potrebe, ali i na rasprodaje i zanimljive događaje koji su vam u blizini. Ako se dobro umreži i poveže sa GPS-om, može vam pomagati i u kretanju kroz saobraćaj, tako što će vas obaveštavati na kom mostu je manja gužva. Jer prepoznaje da ste u pokretu, vidi gde ste se zaputili (sledeća obaveza) i to kombinuje sa informacijama iz auto-moto saveza.

Konačno, Inbox obećava bolju organizaciju poruka. Mejlovi sa, na primer, računima lepiće se jedan za drugi kako bi vam bilo lakše da ih pronađete. Zapravo, moći ćete da ih grupišete po kriterijumu koji vam odgovara. Ukoliko ste u opasnosti da zakasnite sa nekom uplatom, taj mejl će vam zahvaljujući sistemu za upozoravanje iskočiti na ekran pravovremeno i upozoravati vas na svoje postojanje sve dok problem ne rešite. Mada bi bilo dobro da ova opcija ima mogućnost ignorisanja, ako im je do korisnika u Srbiji.

Inbox još nije masovno dostupan, samo je najavljen i u procesu je testiranja. Možete se prijaviti na inbox@gmail.com ako želite da vas dodaju na listu.

Ako bude uspešan, sistem bi mogao da postane obaveza, naročito zaposlenih, kao što su mobilni telefon ili imejl. To što vam je neko poslao poziv (račun) u Inbox smatraće se dovoljnim obaveštenjem jer će vas pronalaziti na svakom uređaju na koji se ulogujete. A ko nije ulogovan, taj neće postojati. ¶

PRODAJA & PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurirom]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	4650 din	4400 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	9300 din	8800 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

6 meseci	bez PDF-a	sa PDF-om
Srbija	950 din	1500 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog. PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku, fizičkom licu, i ZABRANJENO JE DISTRIBUIRATI CEO ILI DELOVE FAJLA TREĆIM LICIMA bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu **VREME, Trg Republike 5, Beograd,** ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje ili knjiga). **Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt.** Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME **isključivo na račun 160-302538-91**. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi **http://www.vreme.com/pretplata** pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na *www.vreme.com/pretplata*. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga.

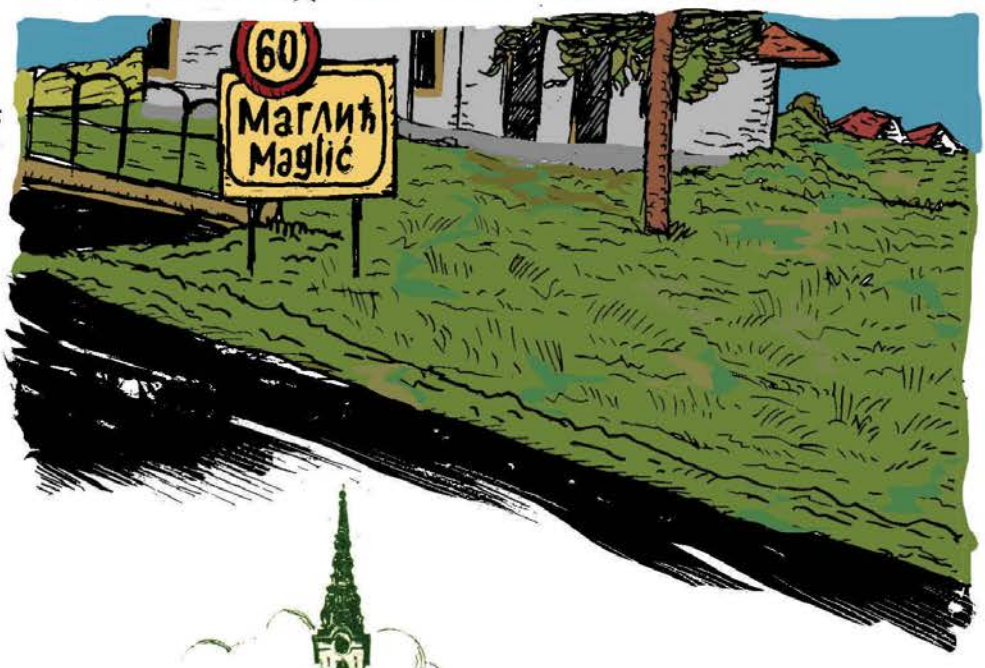
DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ili e-mailom na prodaja@vreme.com

DOPISNICA IZ BULJKESA

ALEKSANDAR ZOGRAF.

NE TAKO DALEKO OD NOVOG SADA, NALAZI SE SELO MAGLIĆ – MALO KO DANAS PAMTI DA SE TOKOM ČETRDESETIH TU ODVIJAO TEŠKO UPOREDIV SOCIJALNI EKSPERIMENT ...

SVE DO 1944., IME SELA BILO JE **BULJKES**, A VEĆINU STANOVNIŠTVA ČINILI SU NEMCI, KOJI SU (KAO I U DRUGIM ISTOČNOEVROPSKIM ZEMLJAMA) BILI PODVRGNUTI KOLEKTIVNOM KAŽNJAVANJU, ZBOG SARADNJE SA NACISTIMA, I IZGNANI U NEMAČKU...

NAKON GRAĐANSKOG SUKOBA KOJI JE PO ZAVRŠETKU OKUPACIJE IZBIO U GRČKOJ, MNOGI ČLANOVI KOMUNISTIČKOG POKRETA OTPORA (**ELAS**) SU PRONAŠLI UTOČIŠTE U TITOVOJ JUGOSLAVIJI. GODINE 1945., JUGOSLOVENSKE VLASTI SU NAPUŠTENO SELO BULJKES DODELILI GRČKIM IZBEGLICAMA. OKO 4000 LJUDI JE TAKO FORMIRALO DRŽAVU U DRŽAVI, KOJOM JE UPRAVLJAO ODBOR GRČKIH BORACA...

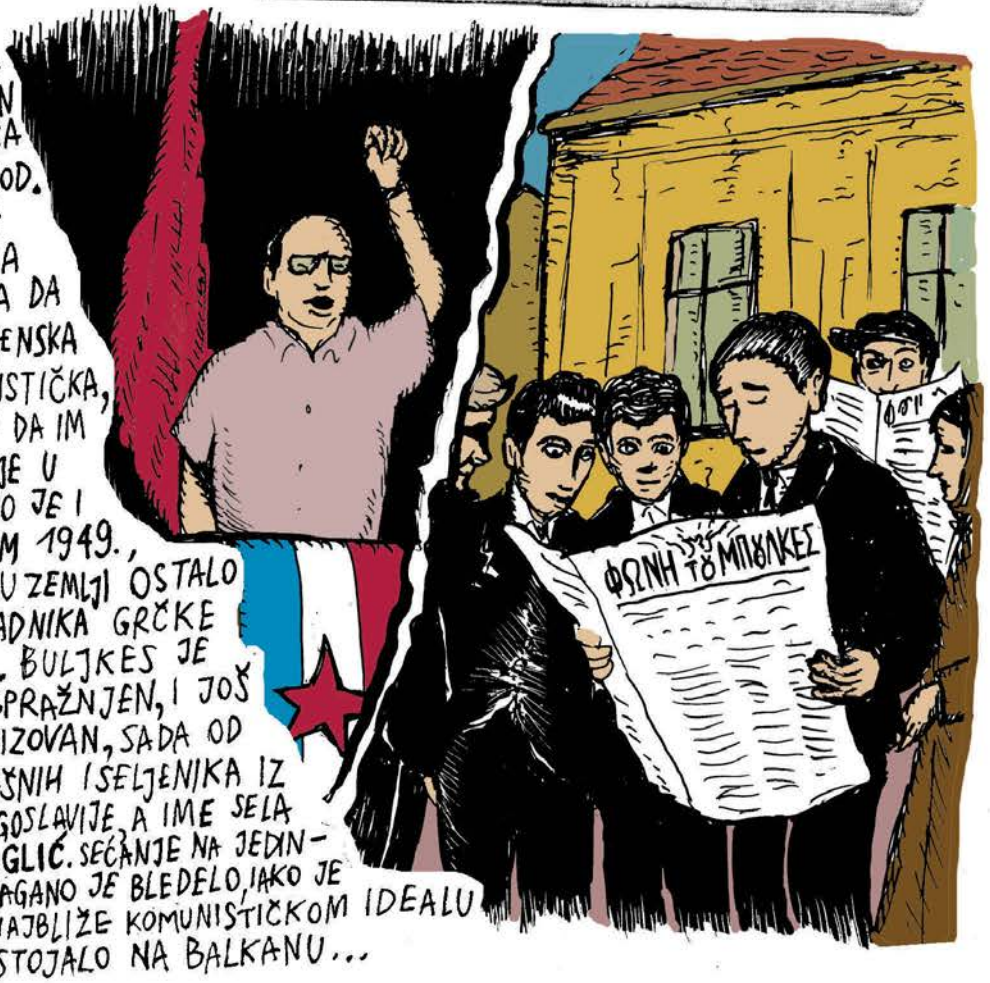
OVA MINIJATURNA GRČKA KOMUNISTIČKA REPUBLIKA ŠTAMPALA JE VLASTITI NOVAC (DANAS OD VELIKE VREDNOSTI MEĐU NUMIZMATIČARIMA), UZ VLASTITU INDUSTRIJU, ŠKOLE, POLICIJU, POZORIŠTE, BIOSKOP, DNEVNI LIST, ČAK I DEČIJI ČASOPIS, SVE NA GRČKOM JEZIKU, IAKO IPAK PRILIČNO DALEKO OD MATIČNE ZEMLJE...

IAKO JE PLANIRANO DA EKONOMIJA BUDE SAMOODRŽIVA, ZAPRAVO JE PRILIČNO ZAVISILA OD JUGOSLOVENSKE POMOĆI. SVAKODNEVNI ŽIVOT BIO JE U ZNAKU KOLEKTIVIZMA - UMESTO DA SE HRANE PORODIČNO, U KUĆAMA, OBROCI SU SERVIRANI U ZAJEDNIČKIM KUHINJAMA, KOJE SU ČAK PRIKAZANE NA NOVČANICAMA OD 5 DINARA...

ČITAV PROJEKAT JE PROPAO BRZO NAKON TITOVOG SUKOBA SA STALJINOM, 1948. GOD. S OBZIROM DA JE VEĆINA STANOVNIKA BULJKESA SMATRALA DA JE NOVA JUGOSLOVENSKA POLITIKA REVIZIONISTIČKA, UPUTILI SU ZAHTEV DA IM SE ODOBRI ISELJENJE U ČEHOSLOVAČKU, ŠTO JE I IZVRŠENO SREDINOM 1949., NAKON ČEGA JE U ZEMLJI OSTALO SVEGA 800 PRIPADNIKA GRČKE NACIONALNOSTI... BULJKES JE TAKO PONOVO ISPRAŽNJEN, I JOŠ JEDNOM KOLONIZOVAN, SADA OD STRANE SIROMAŠNIH ISELJENIKA IZ ČITAVE BIVŠE JUGOSLAVIJE, A IME SELA PROMENJENO U **MAGLIĆ**. SEĆANJE NA JEDINSTVENO NASELJE LAGANO JE BLEDELO, IAKO JE TO BILO NEŠTO NAJBLIŽE KOMUNISTIČKOM IDEALU ŠTO JE IKADA POSTOJALO NA BALKANU...

Sestra

Kažu da sam, kada su mamu odveli u porodilište, počela da trepćem kao luda. Bilo je super što sam sama s tatom, to je značilo da mogu da jedem pomfrita koliko hoću, jer njega nije mrzelo da mi to sprema. Ali, to ovaj put nije bilo dovoljno. Ovaj put, dešavalo se nešto ozbiljno, i ja sam osećala da mi život više neće biti isti.

Tata se zabrinuo i odveo me kod lekara. Za svašta su me vodili kod lekara, bila sam prvo dete. I za slovo r koje nikad nisam naučila da izgovorim, što me je sprečilo da postanem spikerka na radiju ili televiziji. Šteta, bila sam dovoljno lepa i pametna za to. Bar je tata tako oduvek tvrdio, ali je tvrdio i da neću uspeti ako ne naučim da pravilno izgovorim slovo r. Mislim da nikada nisam ozbiljno želela da postanem spikerka.

Nikada nisam želela ni da postanem starija sestra. Niko me nije pitao – hoćeš li sestru? Možda i jesu, ali se ne sećam. Možda sam rekla i da hoću, ali se ni toga ne sećam. Čak i da sam rekla da hoću, otkud sam to znala? Nikad nisam imala sestru. Imala sam samo tri godine. Nisam znala šta to znači, ni čemu služi.

I tako sam, od šoka valjda, počela da nekontrolisano trepćem. Tata mi je davao da jedem pomfrita, a ja sam treptala, i čekala da vidim šta će da se desi.

To je ujedno i moje prvo sećanje. Tata mi govori da je mama u porodilištu, a ja se pitam šta to znači, i šta ću sad. Kako da se ponašam? Drugo mi je sećanje ovo – vozimo se u "dijani". Bila je bež boje, nesnosno je drndala, u onome što se obara da ti ne bije sunce u oči stajale su tatine naočare za sunce, a u pregradi sa mamine strane stajala je oker jelenska kožica u žutoj, plastičnoj futroli, sa slikom jelena. Je l' jelenska kožica stvarno napravljena od jelena? Dobro pitanje da zbuniš mlađu sestru. Ali, pre toga – vozimo se "dijanom" iz porodilišta, sedim na zadnjem sedištu pored kume, ona drži zamotuljak. Ne vidim ništa, a mnogo me zanima. Hoću ja da držim, ali mi ne daju. Ama, je l' me zezate? Je l' može jedna beba da bude toliko važna? I zar je moguće da prevazilazi moje sposobnosti?

Pre tog saopštenja da je mama u porodilištu, ne sećam se ničega. Ja sam, zapravo, postala ja, tek kad se pojavila moja sestra. Mislim da još nisam došla sebi od tog šoka i saznanja da sam ja ja, a ne neko drugi, i da postojim. Možda nikada i ne dođem sebi od tog šoka.

Moja sestra sada živi u drugoj zemlji. Otišla je da traži sreću, a ja sam bila u fazonu – srećan ti put. Nisam mislila da imam razloga da budem tužna. Hej, ko je još tužan kad mu neko drag ide iz Srbije?

Ima trideset godina, što znači da sam ja matora. Kad joj je bio rođendan, plakala sam kao kiša što nisam s njom. Taj dan sam se lepo isplakala, a onda sam uveče shvatila da sam tužna. I da mi strašno nedostaje. Onda mi je bilo lakše. Onda sam se setila da treba da naučim nemački kako bih mogla da pričam s njenom decom, pa mi se opet plakalo.

Moja priča o mojoj sestri je zapravo priča o meni. A priča o meni je priča o mojoj sestri. Tome izgleda sestra služi.

A i nije loše kad je udaš u Nemačku, pa kažeš – jao pa ja imam sestru u Nemačkoj. ¶

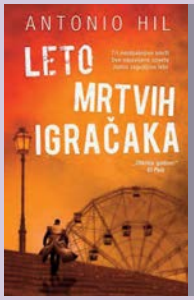
TATJANA RISTIĆ

AKCIJA

NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE Laguna

Knjige za 299 dinara!

U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI" U SRBIJI
Ponesite ovaj primerak „Vremena" u neku od knjižara „Delfi" i kupite jedan od dvadeset naslova sa ovog spiska po specijalnoj ceni od 299 dinara.
Akcija traje od 10. oktobra do 10. novembra 2014.

Antonio Hil:
LETO MRTVIH IGRAČAKA

Izvrstan španski krimić s inspektorom Ektorom Salgadom u glavnoj ulozi. Vrelo leto u Barseloni i jedno misteriozno samoubistvo čiji trag vodi do zla, droge i kriminala u svetu bogatih i moćnih

Frederik Lenoar i Violet Kabezo:
OBEĆANJE ANĐELA

Ostrvo Mon Sen Mišel, tajna romaničke katedrale iz XI veka, putovanje kroz vreme, neobjašnjivi zločini, opasne ljubavne veze, hiljadugodišnje tajne... Metafizički triler književnice Violet Kabezo i filozofa Frederika Lenoara

Martin Valzer:
POSLEDNJA GETEOVA LJUBAV

Izuzetan roman jednog od najznačajnijih pisaca savremene nemačke književnosti o nemogućoj ljubavi sedamdesettrogodišnjeg Getea prema devetnaestogodišnjoj Ulriki fon Levecov

Hung Jing:
ŠANGAJSKA KONKUBINA

Istorijsko-ljubavna priča čija se radnja odvija u jednom bordelu u Šangaju početkom XX veka i prati sudbinu ambiciozne kineske prostitutke i njen uspon u šangajskom podzemlju

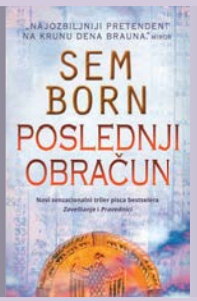
Toni Parsons:
NOVI POČETAK

Posle srčanog udara, Džordžu Bejliju presađuju srce mladića i on dobija priliku da ponovo oživi svoju mladost. Još jedna dirljiva i zabavna Parsonsova priča o ljubavi, životu i međuljudskim odnosima

Sem Born:
POSLEDNJI OBRAČUN

Denbraunovski triler o tajnom udruženju Jevreja koji su preživeli Holokaust i sada vode osvetnički rat protiv odbeglih nacističkih zločinaca skrivenih i u sedištu Ujedinjenih nacija

Katrin Hau:
KNJIGA LEKOVA DELIVERANS DEJN

Novi pogled na čuvenu priču o vešticama iz Salema u romanu o potrazi mlade istoričarke za svojim pretkinjama u kome se istorijske činjenice i nauka mešaju s fikcijom i vradžbinama

Hari Sajdbotom:
PLAMEN NA ISTOKU

Godine 225. jedno izolovano utvrđenje na istočnim granicama Rimskog carstva samo pokušava da se odupre velikoj persijskoj vojsci. Uzbudljiva istorijska avantura

Dejvid Nikols:
POČETNO PITANJE

Sredinom osamdesetih jedan brucoš po svaku cenu hoće da pobedi na najgledanijem TV kvizu u Britaniji da bi osvojio devojku u koju je zaljubljen. Komedija o studentskim ljubavima, odrastanju i sazrevanju

Beti Herbert
52 ZAVOĐENJA

Posle deset godina braka Beti i Herbert pokušavaju da vrate požudu u svoju vezu i otpočinju igru zavođenja s pravilom – jedno zavođenje nedeljno tokom cele godine. Smešna, dirljiva, bezobrazna i romantična knjiga

Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Delfi knjižare d.o.o. "Kod Vuka" (Bulevar kralja Aleksandra 92, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "SKC" (Kralja Milana 48, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Terazije" (Terazije 38, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Zemun" (Glavna br. 20, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Makedonska 12, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Kragujevac" (Kralja Petra I 12, Kragujevac)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Niš" (Voždova 4, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Super Vero" (Milutina Milankovića 86a, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Kalča" (TC Kalča, lamela E, lokal 11, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Kod sata" (Kneza Miloša 33, Valjevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Čačak" (Gradsko šetalište bb, Čačak)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Novi Sad" (Kralja Aleksandra 3, Novi Sad)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Omladinska 16/1, Kraljevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Pančevo" (Miloša Obrenovića 12, Pančevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Rodić" (TC Rodić, Sremska Mitrovica)
Delfi knjižare d.o.o. "Zira" (Ruzveltova 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "KNEZ" (Knez Mihailova 40, Beograd)
MNV Vemex d.o.o. "Bulevar" (Bulevar kralja Aleksandra 146, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Immo" (Gandijeva 21, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Subotica" (Korzo 8, Subotica)
Laguna Klub Čitalaca (Resavska 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Miljakovac" (Vareška 4, Miljakovac)
Delfi knjižare d.o.o. "Banovo Brdo" (Požeška 118 a, Banovo Brdo)
Delfi knjžare d.o.o. "27. mart" (Stanoja Glavaša 1, Beograd)
Knjižara Delfi NS (Big Shopping Center, Sentandrejski put 11, Novi Sad)
Knjižara Delfi Požarevac (Stari korzo 2, Požarevac)
Delfi knjžare d.o.o. "Jagodina" (Vivo shopping park, Jagodina)

DeltaCity

1. i 2. novembar

ROĐENDAN O KOJEM SVI PRIČAJU. POPUSTI NA KOJE SVI ČEKAJU.

Uživajte u rođendanskom slavlju, fantastičnim popustima i brojnim iznenađenjima!

deltacity.rs

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec